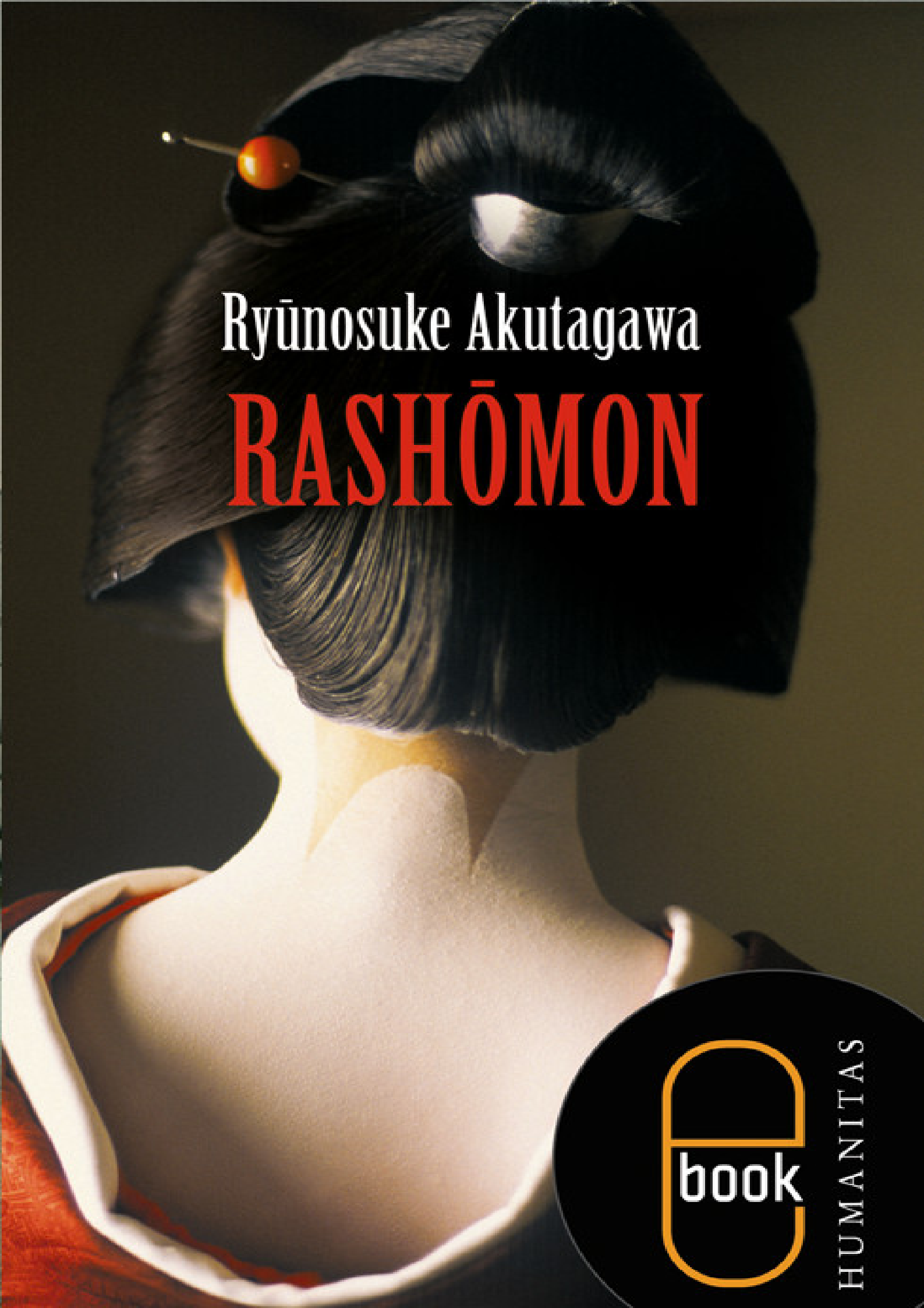
Ryūnosuke Akutagawa
RASHŌMON
book
HUMANITAS

Cel mai prestigios premiu japonez, comparat uneori cu Goncourt-ul, este Premiul Akutagawa. Se dă de două ori pe an, în ianuarie și în iulie, pentru proză scurtă, și are ca efect o creștere spectaculoasă a vânzărilor (cazul lui Inoue, care a luat acest premiu pentru *Pușca de vânătoare*). A fost înființat în 1935 ca omagiu adus unui maestru neîntrecut al nuvelei și povestirii, RYŪNOSUKE AKUTAGAWA (1892-1927).

Născut la Tokyo, Akutagawa e fiul unui lăptar. Mama lui a fost bolnavă psihic, așa că băiatul este crescut în casa unui unchi matern, de la care a preluat numele de familie. Cât despre prenume, semnificația lui este „fiul dragonului“ (nașterea lui Ryūnosuke stă, după horoscopul oriental, sub semnul dragonului). Studiază limba și literatura engleză la Universitatea Imperială din Tokyo și devine profesor. Scrie și publică povestiri și nuvele în periodice și se împrietenește cu Natsume Sōseki, al cărui discipol se socotește. După o vizită în China, în 1921, ca reporter, starea sănătății lui, atât fizice, cât și psihice, se degradează pe an ce trece. În 1927, la numai 35 de ani, se sinucide. Dintre cei trei fii ai săi, cel mai vârstnic face carieră de actor, iar mezinul devine un cunoscut compozitor. Akutagawa este socotit unul dintre întemeietorii prozei japoneze moderne, deși n-a ajuns niciodată să scrie roman. Opera lui totalizează în jur de 140 de povestiri și nuvele.

SCRIERI PRINCIPALE: *Rashōmon* (1915), *Nasul* (1916), *Profesorul Mori* (1919), *Toamna* (1920),

În lăstăriș (1922), *Kappa* (1927).

Despre traducători

Traducătorul, ION CARAION (1923-1986), este cunoscut și ca poet (*Cântece negre*, *Cârtița și aproapele*, *Deasupra deasuprelor*, *Cimitirul din stele* etc.) și eseist (*Bacovia. Sfârșitul continuu*). Are numeroase traduceri, în special din franceză și rusă.

ANCA FOCŞENEANU a tradus din japoneză *Frumoasele adormite* de Yasunari Kawabata, din colecția „Cartea de pe noptieră“.

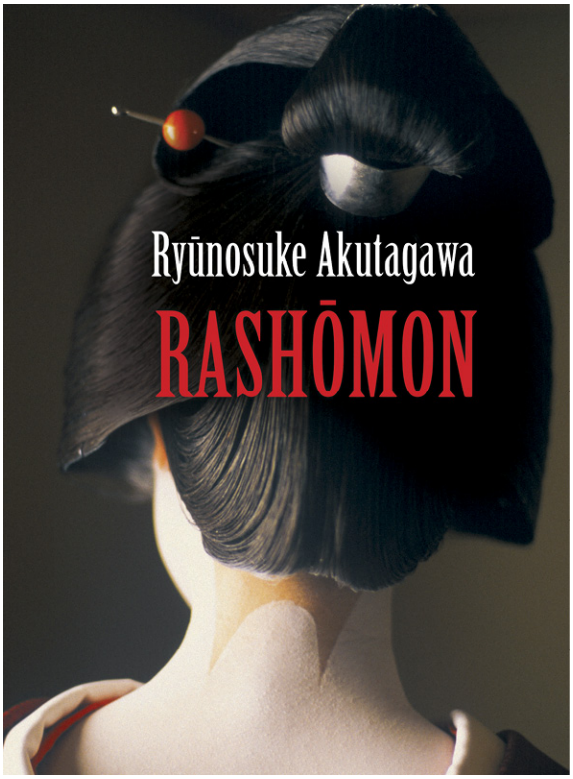

Traducere din franceză de
ION CARAION

Confruntare cu originalul japonez și note de
ANCA FOCŞENEANU

Rashōmon

Era o seară rece. Slujitorul unui samurai stătea ghemuit sub poarta Rashōmon[1], așteptând să înceteze ploaia.

Încolo nu mai era țipenie de om sub poarta cea largă. Doar pe stâlpul gros, cilindric, cu lacul stacojiu crăpat ici și colo, se odihnea un greier. Dar, fiindcă poarta Rashōmon se află pe șoseaua Suzaku[2] (sau Shujaku), n-ar fi fost de mirare, ba dimpotrivă, ca și alți câțiva trecători – oameni din popor sau de viță nobilă – să se adăpostească acolo, așteptând să înceteze ploaia. Nu se afla însă nimeni prin apropiere, în afară de omul nostru.

Asta se întâmpla pentru că în anii din urmă, orașul Kyōto fusese bântuit de un șir de năpaste: cutremure de pământ, uragane și pârjoluri, fiind amarnic pustiit. Cronicarii de odinioară spun că sfărâmături de statuete sau alte obiecte de cult budiste, cu ferecăturile lor de email, de aur sau de argint, fuseseră grămădite pe margini, pe drumuri, spre a fi vândute în loc de lemn de foc. Așa stând lucrurile la Kyōto, nici vorbă ca poarta Rashōmon să fie cumva restabilită. Trăgând folos de pe urma prăpădurilor, vulpile și alte fiare sălbatice își aflară vizuină în dărâmăturile porții, iar lotrii și furii își găsiseră și dânșii adăpost acolo. Până la urmă, se înrădăcinase obiceiul să fie aduse la această poartă și lăsate în părăsire sub ea cadavrele celor pe care nu avea cine să-i îngroape. După ce se însera, totul părea acolo atât de înfiorător, încât nimeni nu cuteza să se apropie.

În schimb, de undeva, cârduri de ciori se aciuaseră la poarta Rashōmon. În timpul zilei, aceste croncănitoare păsări dădeau mereu târcoale crestetului porții. Când cerul de deasupra porții bătea spre roșu, în amurgul soarelui asfințit, ele păreau a fi tot atâtea grăunțe de susai presărate peste poartă. Ciorile veneau desigur pentru a

ciuguli carnea stârvurilor abandonate pe poartă. Dar în ziua aceea, nici umbră de cioară nu se arătase, poate și din pricină că se făcuse târziu. Doar ici și colo, pe treptele scării de piatră, ce începeau a se nărui și printre ale căror crăpături creștea din belșug iarba, se vedeau mici grămăjoare albe ale găinațului de ciori. Slujitorul de samurai, purtând pe deasupra un chimonou albastru-nchis, ponosit ședea pe cea de-a șaptea și cea mai înaltă treaptă, privind absent ploaia. Şi toată atenția lui era îndreptată către un coș cât toate zilele, care-i răsărise pe obrazul drept.

Am spus că omul aștepta să se oprească ploaia. Dar, de fapt, nu prea știa ce avea să facă după ce ploaia va fi încetat. În chip firesc, de bună seamă, s-ar fi întors la casa stăpânului său, dar cu patru-cinci zile înainte tocmai fusese dat afară de samurai. Așa cum am mai spus, înflorirea de odinioară a orașului Kyōto se spulberase acum și omul nostru, din pricina atâtor prăbușiri, se pomenise lăsat pe drumuri de stăpânu-său, pe care-l slujise ani și ani. Așa încât mai corect ar fi să spun, nu că aștepta să înceteze ploaia, ci că acum, țintuit locului de ploaie, habar n-avea încotro s-o mai apuce. Şi apoi, nu mai puțin se strecura în sufletu-i mahmur și mohoreala vremii de afară. Ploaia care începuse pe la ora maimuței (ora 16 în calendarul tradițional) nu părea că are de gând să se oprească. Îl copleșeau neliniștile, întrebându-se cum își va câștiga traiul începând de a doua zi, doar porniri neputincioase și fără șir împotrivindu-se unei soarte necruțătoare. Tulburat, auzea ca prin vis răpăitul ploii în lungul șoselei Suzaku.

Învăluind poarta Rashōmon, ploaia prinse putere și începu a ropoti cu și mai mare zgomot, de se putea auzi până hăt departe. Întunericul se lăsa și, privind în sus, văzu un nor întunecat și apăsător ce se înfipsese parcă în creștetele olanelor care ieșeau înclinate din acoperișul porții.

Nu prea avea timp de ales între cine știe câte mijloace de a-și câștiga traiul, fie ele cinstite ori necurate, din pricina împrejurărilor deznădăjduite în care se afla. De nu se hotăra repede, avea să crape de foame lângă zid ori pe marginea drumului. Avea să fie adus la această poartă și azvârlit și el cât colo, ca hoitul unui câine rătăcit. Dacă alegea calea hoției… Mintea-i, după ce făcu iar și iarăși același ocol, ajunse în cele din urmă la concluzia că nu are altceva de făcut decât să se apuce de hoțit.

Dar șovăielile îl cuprinseră din nou, sleindu-l. Deși îi era limpede că altceva nu-i rămânea de făcut, nu era totuși în stare de atâta curaj încât să rămână la hotărârea de a intra în rândul furilor.

După ce strănută de mama focului, se ridică cu hotărâre. Răcoarea serii coborâtă peste Kyōto îl făcu să jinduiască după căldura unei vetre de jăratic. Vântul din amurg șuiera năprasnic printre stâlpii porții cufundați în beznă. Greierul cocoțat pe stâlpul lăcuit în stacojiu nu se mai auzea.

Zgribulindu-se, privi jur-împrejur și-și ridică umerii chimonoului albastru-închis pe care-l purta peste cămașa-i subțire, gălbuie. Apoi luă hotărârea să-și petreacă noaptea acolo, dacă putea cumva descoperi un colțișor mai retras, la adăpost de vânt și de ploaie și de ochii oamenilor. Atunci zări, din fericire, o scară lată și lăcuită, care ducea la turnul de deasupra porții. N-avea să dea peste nimeni sus, decât cel mult peste vreun mort azvârlit în turn. Şi așa, având grijă ca sabia pe care o purta la șold să nu-i scape din teacă, păși cu grijă, fiind încălțat cu sandale de pai, pe prima treaptă a scării.

Câteva clipe mai târziu, ajuns către jumătatea scării, observă deasupra un fel de mișcare. Ținându-și răsuflarea și chircindu-se ca o pisică la mijlocul treptelor acelora late ce duceau spre turn, el se opri, pândind și așteptând. O lumină venind din partea de sus a turnului își trimitea licărul slab până-n obrazul său drept. Era tocmai obrazul cu

buboiul cel roșu, care – buricat de sub barba lui tăiată scurt – puroia. La început se așteptase să găsească doar leșuri sus, înăuntrul turnului, dar nu urcase decât câteva trepte când, deasupra creștetului său, văzu o lumină, în jurul căreia părea că cineva se mișca încoace și-ncolo. Era o lumină galbenă, mohorâtă, pâlpâindă, care încărca de-o fantomatică lucire pânzele de păianjen atârnând din colțurile tavanului. Ce fel de ins ar aprinde aici, în poarta Rashōmon, o lumină… ba încă și pe-o asemenea vreme de furtună? Necunoscutul, tainicul îl înfiorară.

Tăcut ca o șopârlă, slujitorul se furișă până în vârful scării abrupte. Acolo se lăsă în patru labe și, întinzându-și gâtul cât putu, privi cu teamă înăuntrul turnului.

După cum auzise, zări câteva hoituri aruncate la întâmplare pe dușumea. Deoarece flacăra luminii era firavă, nu fu în stare să le numere. Avu doar putința să vadă că unele dintre ele erau despuiate, în timp ce altele erau înveșmântate în chimonouri. Desigur erau leșuri de bărbați și femei – și toate zăceau împrăștiate pe dușumea cu gurile căscate ori cu brațele întinse, ca tot atâtea păpuși de lut, încât oricine s-ar fi îndoit că fuseseră vreodată vii. Umerii, pieptul și trunchiurile le răsăreau în lumina ștearsă, în timp ce celelalte părți ale corpului li se pierdeau în umbră, încremenite pentru vecii vecilor. Duhoarea nesuferită a acelor stârvuri intrate în putrezire îl făcu să-și ducă mâna la nas.

În clipa următoare, mâna i se lăsă în jos și rămase cu privirea țintă, fiind cuprins de o emoție puternică. Căci, atunci desluși o mogâldeață aplecată asupra unui hoit. Părea a fi o babă, prăpădită, căruntă și cu înfățișarea schimnicească, purtând un chimonou închis la culoare. Ținând în mâna dreaptă o torță de rășină de brad, ea se zgâia la fața unui leș care, după părul lung și negru, părea a fi al unei femei.

Cuprins mai mult de groază decât de curiozitate, pentru o clipă aproape că-și pierdu răsuflarea. Așa cum se povestește în cronicile vechi. Simți cum părul de pe cap i se face măciucă. Tot privind îngrozit, văzu cum bătrâna fixează făclia între două scânduri ale dușumelei și, înfigându-și mâinile în capul hoitului, începe să-i smulgă firele lungi de păr, unul câte unul, așa cum maimuța ucide păduchii puiului ei. Apucate și trase în sus, firele de păr se desprindeau cu fiecare mișcare a mâinilor ei.

Pe măsură ce privea cum firele de păr erau smulse unul câte unul, frica se mistui în pieptul bărbatului și ura sa împotriva babei crescu. Apoi, depășită și ea, ura față de babă se risipi, preschimbându-se într-o scârbă nespusă față de toată ticăloșia din lume. În clipa aceea, dacă ar fi fost vorba de ales între a crăpa de foame ori a se apuca de hoție – dilemă în care se zbătuse cu puțin timp înainte – n-ar fi stat pe gânduri câtuși de puțin și ar fi ales moartea. Atât de puternic se aprinsese ura lui împotriva răului, ca torța de rășină de brad pe care baba o înfipsese în podea.

Bărbatul nu știa bineînțeles de ce smulgea bătrâna părul cadavrelor, fiindu-i deci cu neputință să spună dacă fapta ei putea fi privită ca un lucru bun sau rău. Pentru el însă, să smulgi – pe-o noapte de furtună ca asta – părul unui mort aruncat sub poarta Rashōmon însemna o nelegiuire de neiertat. Şi nici prin minte nu-i mai trecea acum că, doar cu puțină vreme înainte, se gândise să se apuce el însuși de hoții.

Opintindu-se din răsputeri, se ridică de pe scară și se năpusti, cu mâna pe sabie, drept în fața bătrânei. Cotoroanța se întoarse, cu ochii cuprinși de groază, și țâșni tremurând de pe dușumea. O clipită ea se opri, de parcă ar fi rămas bătută în cuie, apoi încercă să fugă.

— Ticăloaso! Încotro vrei să fugi? răcni el, aținând calea babei (care încerca s-o șteargă).

Cu coatele, ea se străduia totuși să-și croiască drum. Atunci o împinse spre a o opri. O vreme se încăierară tăcuți și se rostogoliră amândoi printre stârvuri, încleștați în luptă. Era însă neîndoielnic cum avea să se sfârșească lupta. În cele din urmă, bărbatul o înhăță de braț, i-l răsuci și-o trânti pe podea. Brațele cotoroanței erau doar piele și os și nu găseai pe ele mai multă carne decât pe fluierul piciorului unui pui de găină. Trântind-o pe dușumea, el își scoase sabia și-i puse tăișul argintiu sub nas urlând: „Spune-mi ce făceai aici, altfel te ucid!“ Baba tăcea mâlc. Tremura de parcă ar fi apucat-o pandaliile, iar ochii îi erau atât de bulbucați, încât ai fi crezut că i-au ieșit din cap; de-abia dacă-și mai putea trage răsuflarea. Acum viața ticăloasei era cu totul în mâinile lui. Gândul ăsta îi răcori furia clocotindă de până atunci și-i revărsă în suflet, pe lângă mulțumire, o calmă mândrie a unui lucru bine făcut. Privi la ea de sus și spuse cu o voce mai potolită:

— Ascultă, să știi că nu-s de la poliție. Sunt un simplu străin care s-a întâmplat să treacă prin dreptul acestei porți. N-am să te leg și n-o să-ți fac nici un rău, dar trebuie să-mi spui ce mojmăi aici, la ceasul ăsta înaintat.

Baba se holbă și mai tare și-l privi drept în față, cu ochii pătrunzători și însângerați, de pasăre de pradă. Ea-și mișcă buzele, care i se încrețeau sub nas, ca și cum ar fi molfăit ceva. Ascuțit, mărul lui Adam zvâcnea să-i rupă gâtlejul subțire. Apoi un soi de sunet gâfâit, asemănător cârâitului unei ciori, i se slobozi din beregată.

— Smulg păr… smulg păr… și vreau să fac o perucă din el. Răspunsul ei alungă orice urmă de taină a întâmplării și aduse cu sine dezamăgirea. (Dintr-odată, ea nu mai fu decât o bătrână care tremura la picioarele lui.) Strigoiul închipuit pierise: rămăsese doar o biată babă care meșterește peruci din păr de morți și le vinde ca să nu moară de foame. Îl cuprinse un dispreț crunt. Teama îi

părăsi inima și în locul ei pătrunse vechea vrăjmășie dintâi. Simțămintele acestea fură pare-se ghicite de bătrână. Căci ținând încă strâns în pumni firele de păr lungi smulse din capul moartei, ea mormăi cu glas aspru și spart:

— De bună seamă, să faci peruci din părul morților poate să ți se pară o grozavă fărădelege, dar ăștia ce zac aici nici că merită o soartă mai bună. De exemplu, femeia asta, al cărei păr negru tocmai îl smulgeam, se îndeletnicea în viață cu vânzarea, pe la cazărmi, de carne de șarpe tăiată și zvântată, spunând că e pește uscat. De n-ar fi murit în epidemie, ar mai vinde și acum șerpi. Soldaților le plăcea să cumpere de la ea și obișnuiau să spună că peștele pe care li-l vindea e gustos. Eu nu pot s-o judec pentru că, de n-ar fi făcut asta, ar fi crăpat de foame. N-avea încotro. Şi de-ar ști că-s nevoită să fac ceea ce ai văzut că fac pentru ca să-mi țin zilele, nici ei înseși nu i-ar păsa câtuși de puțin. Cam așa ceva a spus bătrâna.

Bărbatul își ascunse sabia în teacă și, cu mâna stângă pe mâner, a ascultat-o indiferent. Mâna lui dreaptă atingea coșul roșu și mare, plin de puroi, de pe obraz. În vreme ce asculta, un anume curaj îi înmugurea în piept, curajul de care dusese lipsă cât timp căutase, puțin mai înainte, adăpost sub poartă împotriva ploii. O ciudată putere îl împingea acum către o altfel de cutezanță, cu totul deosebită de aceea încercată în încăierarea cu bătrâna. Nu se mai întreba ce are de ales: dacă să moară de foame ori să se apuce de hoții. De fapt, gândul foamei fugise atât de departe, încât era ultimul lucru ce i-ar mai fi venit acum în minte.

— Ești așa de sigură? o întrebă în batjocură, când bătrâna isprăvi de vorbit.

Apoi își desprinsese mâna dreaptă de pe buboi și, aplecându-se un pas înainte, o înșfăcă de guler și-i țipă câinește:

— Atunci e drept să te jefuiesc și eu pe tine. De n-aș face-o, aș muri de foame.

Îi smulse veșmintele de pe trup și-o azvârli puternic și fără milă, peste stârvurile din turn, deoarece baba se zbătea, încercând să-l apuce de picior. După aceea, din cinci pași, ajunse la capătul scărilor. La subsuoară cu veșmintele galbene pe care le smulsese într-o clipită, coborî treptele abrupte, pierind în bezna nopții.

Puțin după aceea, baba, care căzuse ca moartă, își ridică trupul dezgolit dintre cadavre. Mormăind și văicărindu-se, se târî până la treapta cea mai de sus a scării și, la lumina făcliei care tot mai pâlpâia, și printre lațele cărunte de păr ce-i cădeau în ochi, privi sub poarta luminată de torță.

Acolo, neștiutor și neștiut, se întindea doar întunericul…

Unde a dispărut bărbatul, nimeni nu știe.

Note

1. Rashōmon era poarta principală din Kyōto, vechea capitală a Japoniei. Zidu-i de piatră se înălța până la 75 de picioare și avea acoperișul de grinzi. Această poartă a fost clădită în anul 789, odată cu mutarea capitalei la Kyōto. Când partea de apus a orașului a decăzut, poarta a început să se năruie, crăpând și dărâmându-se în multe locuri; în felul acesta a ajuns un ascunziș pentru hoți și tâlhari și un loc unde erau părăsite sau aruncate leșurile celor de care nimeni nu se mai interesa.

2. Drum care străbătea centrul capitalei Kyōto de la nord la sud.

Într-un lăstăriș

Mărturia unui tăietor de lemne interogat de un comisar al Înaltei Poliții

Așa este, domnule comisar. Desigur, eu sunt cel ce a găsit cadavrul acela. Azi-dimineață, ca de obicei, m-am dus să tai lemne de cedru pe dealul din spatele casei și am zărit capul mortului într-un lăstăriș deasupra căruia se prăvale muntele. Locul precis? Să fi tot fost la vreo sută cincizeci de metri depărtare de drumul cel mare ce duce la Yamashina. E acolo un bunget lăturalnic de cedri tineri și bambuși.

Corpul zăcea întins pe spate, îmbrăcat într-un chimonou de mătase albăstruie și pe cap cu o pălărie dintre acelea încrețite cum se poartă la Kyōto. O lovitură de pumnal îi străpunsese pieptul. Frunzele de bambus căzute jur-împrejur erau pline de pete sângerii. Nu, sângele nu mai curgea. Rana se închisese, după câte bănuiesc. Şi mai era și un tăun lipit scai acolo, care nici nu m-a luat în seamă.

Mă întrebați dacă am văzut pe acolo vreo sabie sau altceva asemănător?

Nu, domnule comisar, nu era nimic. Am găsit doar o frânghie la rădăcina cedrului din apropiere. Şi… da, în afară de frânghie mai era acolo și un pieptene. Doar aceste două lucruri. Se vede treaba că nu s-a lăsat ucis fără să se fi luptat, căci iarba și frunzele de bambus căzute erau bătucite cu picioarele de jur-împrejur.

Dacă era vreun cal prin apropiere?

Nu, domnule comisar. Acolo-i este greu și unui om să poată pătrunde, darămite unui cal.

Mărturia unui preot budist rătăcitor, interogat de comisarul Înaltei Poliții

Da, l-am întâlnit ieri pe bărbatul ucis. Era pe la ceasul prânzului, domnule comisar. Bietul om

călătorea pe drumul cel mare ce duce la Sekiyama[3] la Yamashina. Mergea pe jos către Sekiyama, însoțit de-o femeie călare. O năframă ce-i luneca jos de pe cap, ferindu-i fața, o ascundea privirilor mele. Tot ce am văzut a fost doar culoarea liliachie a rochiei sale. Calul era un murg maroniu cu o coamă bogată, frumoasă. Înălțimea? De, știu și eu? Părea destul de mărunt. Ca preot budist, de bună seamă că n-am dat cine știe ce atenție tuturor amănuntelor acestora. Da, bărbatul era încins cu o sabie și avea și un arc la el, cu săgeți. Şi-mi amintesc de asemenea cu claritate că ducea încă vreo douăzeci de săgeți într-o tolbă vopsită.

Nu m-aș fi așteptat să aibă parte de o asemenea soartă. Cu adevărat este viața omenească la fel de trecătoare ca roua dimineții sau ca fulgerul cerului. Cuvintele-mi nu sunt în stare să mărturisească toată compătimirea mea.

Mărturia unui polițist interogat
de comisarul Înaltei Poliții

Omul pe care l-am arestat? E un faimos tâlhar pe care-l cheamă Tajōmaru. Când l-am arestat, căzuse jos de pe cal. Gemea prăbușit acolo, pe podul de piatră de la Awataguchi. Ora? Asta se întâmpla ieri pe la opt seara. Trebuie să nu omit a vă spune că încercasem să-l arestez cu o zi înainte, dar din nefericire mi-a scăpat. Purta un chimonou albastru-închis, de mătase, și o sabie mare, obișnuită. Şi, după cum vedeți, după aceea se pare că a făcut rost de undeva de un arc și de niște săgeți. Spuneți că arcul și săgețile acestea seamănă cu ale mortului? Atunci acest Tajōmaru trebuie să fie ucigașul. Arcul legat cu curele de piele, tolba neagră lăcuită, cele șaptesprezece săgeți împodobite cu pene de șoim – toate erau ale mortului, socotesc. Da, domnule comisar, și calul, după cum spuneți, era un murg maro cu o coamă de toată frumusețea. Puțin dincolo de podul de piatră am găsit și calul, care păștea pe lângă drum,

cu frâul lung atârnând după el. De bună seamă că există o providență, care a făcut ca el să fie trântit de cal.

Dintre toți tâlharii care își fac veacul în jurul orașului Kyōto, Tajōmaru ăsta a dat cel mai mult de furcă femeilor din oraș. Mai toamna trecută, o nevastă care venea spre muntele aflat în spatele templului Toribe, se vede treaba că spre a vizita acolo pe cineva, a fost ucisă, dimpreună cu o fată. S-a bănuit că tot el fusese făptașul. Acum, dacă tâlharul ăsta a ucis bărbatul, nu se știe ce soartă o fi avut femeia care era călare pe cal. Îmi îngădui să atrag atenția Înălțimii Voastre și asupra acestui aspect al problemei.

Mărturia unei bătrâne interogate
de comisarul Înaltei Poliții

Da, domnule comisar, leșul acesta este al bărbatului care a fost însurat cu fiică-mea. De felul său, el nu e din Kyōto. Era un samurai din Kokufu, din provincia Wakasa. Îl chema Kanazawa no Takehiro și era în vârstă de douăzeci și șase de ani. Avea o fire blândă și sunt sigură că nimic din ce a făcut n-a putut stârni mânia altora.

Fiica mea? Numele ei e Masago și are nouăsprezece ani. E o fată vioaie, căreia îi place gluma, dar sunt sigură că n-a cunoscut niciodată vreun alt bărbat în afară de Takehiro. Are o față mică, rotunjoară, oacheșă, cu o aluniță măruntă la colțul pleoapei stângi.

Ieri, Takehiro a plecat împreună cu fiică-mea spre Wakasa. Ce soartă nenorocită a făcut ca toate să isprăvească atât de jalnic?! Ce s-o fi ales de fata mea? M-am împăcat cu gândul să-l socotesc pe ginerele meu pierdut, dar soarta fetei mele mă chinuiește grozav. În numele cerului, nu lăsați nici o pietricică necercetată... – e rugămintea unei mame. Îl urăsc pe tâlharul acela de Tajōmaru, sau cum l-o fi chemând. Căci nu numai ginerele meu,

vedeți, dar și fiica mea... *(Ultimele cuvinte i s-au înecat în lacrimi.)*

Mărturisirea lui Tajōmaru

Eu l-am omorât pe acel bărbat, dar pe femeie nu am omorât-o.

Unde-i femeia acum? N-am habar. Stați, așteptați o clipă. Nici un fel de caznă în lumea asta nu mă poate face să mărturisesc ceva ce nu știu. Acum, că lucrurile au ajuns unde au ajuns, nu o să vă tăinuiesc nimic din ce știu.

Ieri, puțin după prânz, i-am întâlnit în drum pe cei doi. Tocmai atunci a trecut o adiere de vânt ridicând puțin năframa femeii, așa că i-am putut zări fața. Într-o clipită, minunea mi-a fost însă din nou ascunsă. Asta poate fi una din pricini; arăta ca o Bodhisattva[4]. Atunci, pe loc, am luat hotărârea s-o răpesc, chiar de-ar fi însemnat să-i omor bărbatul.

De ce, mă întrebați? Pentru mine a ucide un bărbat nu-i cine știe ce mare lucru, cum v-ați putea închipui. Când răpești o femeie, n-ai ce face, trebuie să-i ucizi bărbatul. Dar eu, ca să ucid, folosesc sabia pe care o port. Ce, sunt singurul care omoară oameni? Voi, voi nu folosiți săbii, dar tot omorâți oameni, cu puterea voastră, cu banii voștri. Uneori îi ucideți sub cuvânt că o faceți spre binele lor. Ce-i drept, nu sângerează. Par pe deplin sănătoși chiar. Dar nu-i mai puțin adevărat că de omorât i-ați omorât. Greu de spus unde-i mai mare păcatul – la mine sau la voi. *(Zâmbește ironic.)*

Mi-am zis, totuși, că n-ar fi rău să pot răpi femeia și fără să-i omor bărbatul. Şi așa, mi-am pus în gând s-o răpesc și să fac tot ce-oi putea ca pe el să nu-l omor. Dar lucrul e cu neputință pe drumul cel mare spre Yamashina. Așa încât am făcut ce-am făcut și-am ademenit perechea în adâncul munților.

N-a fost greu. M-am făcut tovarășul lor de drum și le-am spus că se află un gorgan vechi pe

muntele din fața noastră și că săpasem odată în măruntaiele gorganului și dădusem peste o grămadă de oglinzi și de săbii. Le-am mai îndrugat că îngropasem lucrurile găsite într-un lăstăriș din spatele muntelui și că aș fi fost gata să le vând pe o nimica toată, oricui s-ar fi bucurat să le cumpere. Atunci... spuneți și dumneavoastră dacă nu-i mare lăcomia? Omul s-a lăsat prins de vorbele mele, mai-nainte de a-și da seama ce și cum. În mai puțin de o jumătate de ceas, își mânau amândoi calul la pas cu mine către adâncul muntelui. Când am sosit în dreptul acelui lăstăriș, le-am spus că acolo se aflau îngropate comorile și le-am cerut să vină să vadă. Bărbatul nu s-a împotrivit defel – era orbit de lăcomie. Femeia însă a spus că va aștepta călare. Era și firesc să spună așa, văzând cât de des era hățișul. Ce mai încoace și-ncolo, lucrurile mergeau strună; așa cum dorisem, am intrat cu el în pădure, lăsând-o singură.

La început era un desiș de bambus și la vreo cincizeci de pași mai încolo urma o îngrămădire de cedri. Era un loc tocmai potrivit pentru treaba ce-aveam a duce la bun sfârșit. Deschizându-mi drum prin lăstărișul acela, i-am spus o minciună ușor de crezut, și anume că îngropasem comorile sub cedri. După ce i-am vorbit astfel, s-a grăbit să-și croiască drum spre cedrii cei zvelți care se zăreau dincolo de hățiș. După câtva timp, bambușii se răriră și sosirăm într-un loc unde creșteau laolaltă câțiva cedri. Odată ajunși acolo, l-am înșfăcat zdravăn pe la spate. Era un luptător iscusit, ce știa bine a mânui spada și destul de voinic, dar îl luasem prin surprindere, așa că nu putea afla scăpare. N-a trecut mult și l-am legat fedeleș, la rădăcina unui cedru. De unde am luat frânghia? Păi, s-a mai văzut tâlhar fără frânghie la el, când știut e că poate fi nevoit în orice clipă să se cațere pe un zid? Şi a fost, desigur, lesne să-l împiedic să strige, vârându-i în gură un căluș din frunze de bambus căzute.

Lăsându-l apoi acolo, m-am dus la femeie și i-am cerut să vină să vadă ce-i cu el, căci – am mințit-o eu – omului îi venise deodată rău. Nu mai e nevoie să arăt că și asta a mers ca pe roate. Femeia, scoțându-și pălăria de rogoz, se lăsă călăuzită de mine în adâncul desișului. Dar când își zări bărbatul legat de cedru, trase din sân pe dată afară un pumnal. De când sunt n-am văzut muiere așa de năprasnică. Să nu fi fost cu ochii-n patru, mă și pomeneam împuns în coastă. M-am ferit de lovitură, dar ea nu-mi da pace, să mă împungă și alta nu. Mă puteam alege, până la urmă, cu vreo rană adâncă ori mă putea omorî. Dar eu sunt totuși Tajōmaru. Am izbutit să-i arunc pumnalul la pământ, fără să-l scot pe-al meu din teacă. Pe urmă... pe cea mai năprasnică femeie nu dai doi bani, dacă n-are armă. Așa că mi-am putut face poftele cu ea, fără să răpesc viața bărbatului său, așa cum chibzuisem.

Da... fără să-i răpesc viața. Nici nu doream defel să-l ucid. Şi tocmai mă pregăteam s-o șterg din pădure, când ea mă apucă sălbatică de braț. Şi-mi spuse bolborosind că de-acuma fie soțul ei, fie eu trebuie să murim. Spunea că e mai rău decât moartea să știe doi bărbați pe lume că fusese rușinată. De-abia suflând, îngână că avea să fie nevasta aceluia dintre noi care va supraviețui. Atunci, m-a cuprins o dorință arzătoare de a-l ucide. *(Cutremurare adâncă.)*

Vorbind astfel, de bună seamă că par a fi un ins mult mai crud decât domniile voastre. Dar asta vine de-acolo că nu i-ați văzut fața femeii de care vorbesc. Nu i-ați văzut mai ales mistuitorii ochi din clipa aceea. Privind-o drept în luminile ochilor, am dorit să mi-o iau nevastă, chiar de-ar fi fost să mă trăsnească fulgerul din cer. Voiam să mi-o am nevastă... singură dorința aceasta îmi umplu atunci mintea. Şi nu era numai poftă trupească, cum v-ați putea închipui. De-aș fi fost stăpânit în acea clipă numai de poftă trupească, nu mi-ar fi venit greu s-

o trântesc din nou la pământ cu un brânci și s-o iau pe urmă la goană. Atunci nu mi-aș fi mai mânjit sabia cu sângele lui. Dar de cum am privit-o, acolo în desișul acela întunecos de pădure, mă hotărâi să nu ies la lumină până ce nu-l voi fi ucis.

Nu voiam să-l omor însă mișelește. L-am dezlegat și i-am spus să încrucișeze sabia cu mine. (Frânghia pe care ați găsit-o la rădăcina cedrului e aceea pe care am aruncat-o atunci.) Nebun de mânie, omul și-a tras din teacă sabia grea. Şi iute ca gândul, fără a scoate o vorbă, se repezi la mine cu furie. Nu e nevoie să vă mai spun cum s-a încheiat lupta noastră. La a douăzeci și treia lovitură i-am străpuns pieptul, luați, rogu-vă seama. Lucrul acesta nici mie nu mi s-a șters încă din minte. De când mă știu, nici unul dintre cei ce au încrucișat spada cu mine nu a ajuns până la a douăzecea lovitură. *(Zâmbet voios.)*

Când s-a prăbușit, m-am întors către femeie, lăsându-mi în jos sabia pătată de sânge. Dar spre uimirea mea, femeia nu mai era acolo. Mă întrebai încotro fugise. Am căutat-o prin pâlcul de cedri. Pe frunzele căzute de bambus nu se vedeau urme de pași. Am tras cu urechea încoace și-ncolo, dar nu se auzeau decât gemetele omului care trăgea să-și dea sufletul.

Din clipa în care începusem să încrucișăm săbiile, putea fugi prin pădure să strige după ajutor. Când mă gândii la una ca asta, înțelesei că pentru mine clipa era hotărâtoare de viață și de moarte. Şi așa, smulgându-mi sabia, arcul și săgețile, alergai spre drumul de munte. Acolo găsii calul femeii care păștea liniștit. Ar fi de prisos să vă mai dau alte amănunte, dar înainte de a intra în oraș, mă descotorosii de sabie. Asta mi-e toată mărturisirea. Ştiu că, oricum, voi fi spânzurat – hotărâți-mi pedeapsa cea mai aspră. *(Poză sfidătoare.)*

Mărturisirea unei femei care a venit
la templul Kiyomizu

Omul acela în chimonou albastru de mătase, după ce m-a siluit, a râs batjocoritor privind la soțul meu pe care-l legase. O, cât de îngrozitor trebuie să fi fost pentru soțul meu! Dar cu oricâtă desperare se opintea să rupă frânghia, ea i se înfigea și mai adânc în carne. Fără voie, m-am rostogolit spre el. Sau mai bine zis mă străduiam să mă târăsc spre el, dar tâlharul mă lovi fulgerător. În clipa aceea am zărit privirea soțului meu. Ceva dincolo de grai... ochii lui mă fac să mă cutremur și acum. Privirea aceea de-o clipă a soțului meu, care nu putea scoate o vorbă, mi-a dezvăluit întreagă inima lui. Fulgerarea din ochii săi era nici mânie, nici mâhnire... doar o lumină rece, o privire de scârbă față de mine. Mai zdrobită de privirea lui decât de lovitura hoțului, am slobozit un țipăt și am căzut în nesimțire.

Cu vremea mi-am revenit în simțiri și am văzut că omul în chimonou de mătase albastră plecase. Nu-l văzui decât pe soțul meu, care tot mai zăcea legat la rădăcina cedrului. Mă ridicai cu greu dintre frunzele de bambus și-l privii în față; dar căutătura ochilor săi nu se schimbase deloc.

Înapoia disprețului rece din ochii lui, sta la pândă acum ura! Rușine, durere și mânie... Nu știu ce era în inima mea în clipa aceea.

Ridicându-mă în picioare, mă dusei clătinându-mă spre bărbatul meu.

— Takehiro, i-am spus, după cele ce s-au întâmplat nu mai pot trăi cu tine. Sunt hotărâtă să mor... dar trebuie să mori și tu, pentru că m-ai văzut cum am fost batjocorită. Nu te pot lăsa să mai trăiești.

Asta-i tot ce-am putut spune. Dar el se uită la mine tot disprețuitor și urându-mă. Cu inima frântă, îi căutai sabia. De bună seamă că o luase tâlharul. Nu se mai vedeau în crâng nici sabia, nici arcul lui cu săgeți. Din fericire însă, pumnalul zăcea aruncat la picioarele mele. Înălțându-l deasupra capului, mai spusei o dată soțului meu:

— Acum dă-mi viața ta. Te voi urma și eu neîntârziat.

Când auzi aceste cuvinte, soțul meu își mișcă buzele anevoie. Gura fiindu-i umplută cu frunze, vocea nu i se auzea defel. Dar i-am înțeles cuvintele dintr-o aruncătură de ochi. Disprețuindu-mă, privirea lui nu rostea decât atât: „Omoară-mă!“ Nu pot spune nici că știam, nici că nu știam ce fac: i-am împlântat prin mătasea chimonoului pumnalul în piept.

Cred că în clipa aceea mi-am pierdut din nou controlul simțurilor. Când am deschis ochii, el își dăduse sufletul – și era tot legat. O rază de soare dinspre asfințit străbătu printre cedri și bambuși și luci pe fața-i palidă. Înecându-mă în hohote de plâns, am desfăcut frânghia de pe trupu-i mort... Şi... ce s-a mai întâmplat cu mine după aceea, nu mai am vlagă să spun. Oricum, n-am izbutit să găsesc moartea. Mi-am împlântat pumnalul în gît, apoi m-am azvârlit într-o apă de la picioarele muntelui și am încercat să-mi iau viața în felurite chipuri. Dar cum moartea nu m-a luat, tot mai trăiesc în necinste. *(Un zâmbet trist.)* Nevrednică ce sunt, am fost, pare-se, dată părăsirii până și de milostiva zeiță Kannon, zeița milostivirii. Mi-am ucis soțul. Am fost siluită de un tâlhar. Ce-mi rămâne să fac? Ce-mi... îmi... îmi.. *(Deodată o înecă hohote de plâns.)*

Povestirea celui ucis, așa cum a fost ea transmisă printr-un medium

După ce mi-a batjocorit soția, tâlharul, cum sta acolo pe vine, începu să-i îndruge vorbe dezmierdătoare. Firește că eu nu puteam scoate nici o vorbă. Eram legat de la picioare la umeri de trunchiul cedrului... Dar, între timp, încercam să-i spun ei din ochi: „Nu da crezare tâlharului! Spune numai minciuni!“ Asta voiam să-i dau de înțeles. Soția mea însă, șezând deznădăjduită jos, pe

fruzele de bambus, nu-și ridica privirea din poală. După câte se părea, asculta de vorbele lui. Gelozia mă chinuia de moarte. Între timp, tâlharul încerca s-o vrăjească, vorbindu-i ba despre una, ba despre alta. În cele din urmă, cuteză să-i facă fățiș propunerea lui îndrăzneață, obraznică: „Odată ce ai fost necinstită, cu bărbatu-tău n-o să te mai poți împăca, așa că de ce n-ai vrea să fii, la urma urmelor, nevasta mea? Din dragoste pentru tine m-am purtat atât de sălbatic.“

În vreme ce tâlharul vorbea astfel, soția mea își ridică fața, ca dusă de pe lume. Nicicând nu arătase atât de frumoasă ca atunci. Şi ce i-a răspuns frumoasa mea soție, în timp ce eu zăceam legat acolo? Până mi-oi găsi odihna n-am să mă pot gândi la răspunsul ei fără a mă mistui de mânie și gelozie. Adevărul este că i-a răspuns: „Atunci ia-mă cu tine, oriîncotro te-i duce.“ *(Tăcere prelungă.)*

Dar asta nu-i tot păcatul ei. De-ar fi fost numai atât, nu m-aș zvârcoli acum așa cum mă zvârcolesc, chinuindu-mă în beznă. Pe când se pregăteau să plece din lăstăriș, mergând de parcă ar fi plutit în vis, mână-n mână cu tâlharul, ea păli deodată și arătând către mine, care zăceam legat la rădăcina cedrului, spuse: „Ucide-l pe soțul meu! Nu mă pot mărita cu tine atâta vreme cât el mai trăiește. Ucide-l!“ Strigă de mai multe ori, de parcă își ieșise din minți. Şi acum încă vorbele ei parcă amenință să mă prăvălească în genunea nesfârșită a beznei. Ieșit-a vreodată vorbă mai plină de ură din gura vreunei ființe omenești? Lovit-au vreodată astfel de blestemății auzul unui alt om? S-a întâmplat vreodată... *(Un strigăt năprasnic de mânie.)* La auzul acestor cuvinte, tâlharul însuși păli. „Ucide-l“, repetă, lipindu-se de el. Privind-o țintă, el nu răspunse nici da, nici nu... dar n-apucai să cuget care o să-i fie răspunsul, că tâlharul o și îmbrâncise, făcând-o să se rostogolească la pământ

printre frunzele de bambus. *(Un nou strigăt de furie.)* Încrucișându-și liniștit brațele, el mă privi și-mi spuse: „Ce vrei să fac cu femeia asta? S-o omor sau s-o cruț? N-ai decât să-mi faci semn din cap. S-o ucid?“ De n-ar fi decât pentru aceste cuvinte, și încă aș fi gata să-i iert tâlharului fărădelegea. *(Din nou tăcere prelungă.)* În vreme ce stam pe gânduri, soția mea scoase un țipăt și o luă la fugă, pierzându-se în desișul lăstărișului. Tâlharul se repezi după ea, s-o prindă, dar nu mai ajunse nici măcar s-o apuce de mâneca rochiei. Eu priveam scena ca orbit.

După fuga ei, tâlharul îmi luă sabia, arcul și săgețile. Apoi, dintr-o singură izbitură, îmi desfăcu legăturile într-o parte. Îmi amintesc că murmura: „Acum e rândul meu“ în timp ce pieri și el din pădure. După aceea se așternu o liniște deplină. Ba nu, am auzit pe cineva strigând. Desfăcându-mi ultimele legături, am ascultat cu luare-aminte și mi-am dat seama că eu eram cel ce plângea. *(Lungă tăcere.)*

Mi-am ridicat trupul istovit de la rădăcina cedrului. În fața mea lucea pumnalul care-i căzuse neveste-mi din mână. L-am luat de jos și mi l-am înfipt în inimă. Sângele mi-a umplut gura, dar n-am simțit nici o durere. Când pieptul începu să mi se răcească, era numai liniște jur-împrejur, ca printre morminte. Ce liniște adâncă! Nu se auzea nici ciripitul vreunei păsări deasupra lăstărișului umbrit de munți. Numai o lumină tristă mai stăruia peste cedri și bambuși. Încetul cu încetul însă, lumina asfințitului scăzu, până ce bambușii și cedrii nu se mai văzură. Zăceam acolo, pierdut în tăcerea adâncă.

Atunci, cineva se furișă către mine. Am încercat să deslușesc cine era. Dar întunericul se și strânsese în jurul meu. Cineva... cineva care, cu o mână nevăzută, îmi smulse binișor pumnalul din piept. În același moment, un șuvoi de sânge mi-a

năvălit din nou în gură. Şi o dată pentru totdeauna, m-am prăvălit în întunericul etern al haosului.

Note

3. Sekiyama – punct de trecere din est către capitala Kyōto.

4. Conform credinței budiste, sunt acele persoane sfinte care își amână iluminarea pentru a putea să-i mai ajute pe oameni.

Batista

Profesorul Hasegawa Kinzo, de la Facultatea de Drept a Universității Imperiale din Tokio, ședea pe terasă într-un jilț împletit și citea *Dramaturgia* lui Strindberg.

Specialitatea profesorului era studiul politicii coloniale. De aceea faptul că citea *Dramaturgia* ar putea să i se pară cititorului oarecum neașteptat. Cu toate acestea, pe cât îi îngăduia timpul, profesorul, cunoscut nu numai ca savant, dar și ca pedagog, citea cărți care, deși nu țineau de specialitatea sa, aveau într-un fel sau altul o legătură cu ideile și sentimentele noii generații de studenți. Într-adevăr, numai din această pricină, cu puțin în urmă luase asupra-i osteneala de a citi *De profundis* și *Intenții* de Oscar Wilde – cărți ce-i pasionau pe studenții unui institut în care profesorul deținea, prin cumul, funcția de director. Odată ce asta îi intrase în obicei, nu e deci cazul să ne mirăm că în momentul când începe povestirea, profesorul nostru parcurgea o carte despre drama și actorii europeni. Fapt este că printre studenții de sub îndrumarea lui se găseau destui care lucrau la articole critice asupra lui Ibsen, Strindberg sau Maeterlinck și chiar și entuziaști care, călcând pe urmele acestor dramaturgi moderni, erau gata să-și închine viața îndeletnicirii de a compune ei înșiși drame.

De fiecare dată când isprăvea lectura câte unui capitol deosebit de interesant, profesorul așeza cartea cu scoarțe de pânză galbenă pe genunchi și-și îndrepta privirea pierdută asupra felinarului de Gifu[5] ce atârna în verandă. Şi, curios lucru, de câte ori ridica ochii de pe carte, îndată gândurile i se și îndepărtau de Strindberg. Iar în locul lui Strindberg îi venea în minte propria-i soție, împreună cu care cumpărase felinarul. Profesorul se căsătorise în America, pe când mersese ca

student acolo. Şi, firește, soția lui era americancă. Cu toate acestea ea iubea, la fel de mult ca și el, Japonia și pe japonezi. Îi plăceau mai ales (foarte mult) obiectele atât de fine ale artizanatului japonez. De aceea, și faptul că pe terasă atârna un felinar de Gifu trebuia privit nu atât ca o expresie a gusturilor profesorului, cât ca o manifestare a pasiunii soției sale pentru tot ce era japonez.

De fiecare dată când își lăsa cartea pe genunchi, profesorul se gândea la soția lui, la felinarul de Gifu, precum și la cultura japoneză atât de bine întruchipată în ființa acelui felinar. Convingerea lui era că în ultimii cincizeci de ani cultura japoneză dăduse dovadă de un vădit progres în domeniul producerii bunurilor materiale, în schimb, pe plan spiritual, nu se putea reține aproape nimic în stare să merite denumirea de progres. Ba mai mult decât atât, într-un anume sens se constata mai degrabă un declin. Așadar, ce s-ar fi putut face oare spre a găsi căile pentru a pune capăt acestui declin? Profesorul ajunsese la concluzia că o altă cale afară de *bushidō*[6] – acest bun spiritual specific japonez – nu exista. *Bushidō* nu poate fi, în nici un caz, privit ca o morală îngustă a unui popor insular.

Dimpotrivă, această învățătură conține chiar și trăsături care o apropie de spiritul creștin al țărilor din America și Europa. Dacă s-ar izbuti să se traseze o direcție curentelor spirituale ale Japoniei contemporane pe bază de *bushidō,* aceasta ar fi o contribuție adusă culturii spirituale nu numai a Japoniei. Lucrul ar fi prețios și în sensul că ar înlesni înțelegerea reciprocă între popoarele Europei și ale Americii, pe de o parte, și poporul japonez, pe de alta. Şi, poate, ar ajuta și la promovarea cauzei păcii popoarelor, a progresului ei mai rapid. În acest sens, profesorul se gândea în ultima vreme să-și asume rolul de mijlocitor între Răsărit și Apus. De aceea, gândul la soția lui, la

felinarul de Gifu și la cultura japoneză tradițională, reprezentată de acest tip de felinar, care se îmbinau armonios în conștiință, nu-i era câtuși de puțin neplăcut.

Şi în timp ce profesorul se bucura pe îndelete de acest simțământ de satisfacție, observă deodată că, deși continua să citească, gândurile îi fugiseră pe neobservate departe de Strindberg. Clătină atunci mustrător din cap și se adânci din nou, silitor, în hățișul rândurilor mărunte de tipar. În paragraful la care tocmai ajunsese, scria:

„…Atunci când un actor găsește mijlocul cel mai nimerit pentru a exprima sentimentele umane cele mai obișnuite și obține astfel succes, el recurge apoi mereu, fără să țină seama în ce măsură lucrul acesta se potrivește ori nu în fiecare caz dat, la mijlocul o dată găsit, atât pentru că îi e la îndemână, cât și pentru că îi aduce succes. Dar astfel ajunge la manierism…“

Profesorul avusese întotdeauna față de artă, și îndeosebi față de arta scenică, o totală indiferență. Până în anul acela, nici chiar la teatrul japonez aproape că nu fusese. Odată, într-o povestire scrisă de un student, i se întâmplase să întâlnească numele de Baikō. Acest nume, lui, profesorului ce se mândrea cu erudiția sa, nu-i spunea însă nimic. Așa încât, cu primul prilej, îl chemă pe student și-l întrebă:

— Ia ascultă, cine-i Baikō ăsta?

— Baikō? Baikō este actor la Teatrul Imperial din Maru-no-uchi[7]. Acum joacă rolul lui Misao din actul al zecelea al piesei *Taikōki*, răspunse politicos studentul care era îmbrăcat în niște *hakama*[8] ieftini.

De aceea, nici despre diferitele sisteme de interpretare actoricească, pe care Strindberg le comenta în stilul său simplu și convingător, profesorul nu avea câtuși de puțin o părere proprie. Acest lucru îl putea interesa numai în măsura în

care îi amintea sau nu de ceea ce văzuse la teatrele din Occident, câtă vreme fusese la studii, în străinătate. De fapt, îl citea pe Strindberg aproape la fel cum un profesor de limbă engleză de gimnaziu citește piesele lui Bernard Shaw ca să descopere expresii idiomatice. Însă așa sau altminteri, interesul rămânea interes.

Din tavanul verandei atârnă, încă neaprins, felinarul de Gifu. Iar în jilțul său împletit profesorul Hasegawa Kinzo citește *Dramaturgia* lui Strindberg. Cred că e de ajuns să nu scriem decât asta, pentru ca totuși cititorul să-și poată lesne închipui că prezenta scenă are loc în după-amiaza unei lungi zile de vară. Ceea ce nu înseamnă deloc că profesorul suferă de plictiseală. Cine ar face o asemenea deducție din ceea ce spunem noi, înseamnă că ar căuta pur și simplu cu rea-credință să ne răstălmăcească simțămintele cu care scriem… Dar iată că deodată profesorul e nevoit să-și întrerupă chiar lectura din Strindberg la jumătatea unui cuvânt: seninele-i desfătări fuseseră tulburate în clipa aceea de servitoare, care-l anunță că e căutat de cineva. Se vede treaba că, oricât de lungă ar fi ziua, oamenii nu-i vor da pace profesorului până nu-l vor copleși cu tot felul de probleme de-ale lor.

Așezându-și volumul deoparte, profesorul aruncă o privire asupra cărții de vizită, pe care – cu o clipă înainte – i-o înmânase servitoarea. Pe cartonașul de culoarea fildeșului era scris mărunt: *Nishiyama Atsuko*. Numele nu i se părea cunoscut. Totuși, pentru orice eventualitate, în timp ce se ridica din jilț, profesorul, care avea un cerc larg de cunoștințe, își depănă prin minte toate numele acestora, însă nici o figură căreia să i se potrivească numele ăsta nu-i trecea prin cap. Atunci vârî cartonașul în carte, ca semn, acolo unde întrerupsese lectura, puse cartea pe jilț și, neliniștit, îndreptându-și chimonoul de mătase ușoară, își mai aruncă o dată în fugă privirea către

felinarul ce atârna acolo, drept în fața lui. De bună seamă că fiecăruia i se întâmplă să se afle cândva într-o astfel de situație în care așteptarea e mai neplăcută pentru gazdă, care face să aștepte, decât pentru oaspete, care e silit să aștepte. De altminteri, fiind vorba de profesor, care avea o deosebită grijă să-și păstreze reputația de om meticulos, nu mai trebuie să menționăm că așa se petreceau lucrurile întotdeauna, chiar și atunci când nu era vorba de un vizitator necunoscut.

Lăsând prin urmare să se scurgă timpul cuvenit, profesorul deschise ușa spre camera de primire. Când intră, clanța îi alunecă din mână cu zgomot, și aproape în aceeași clipă vizitatoarea, o femeie ca de patruzeci de ani ce ședea pe scaun, se ridică în picioare. Era îmbrăcată într-un chimonou ușor, mov-cenușiu, de o eleganță căutată, a cărui posibilitate de prețuire îl depășea pe profesor, și acolo unde *haori*[9]-ul din voal de mătase neagră, ce-i acoperea în parte pieptul, se desfăcu, el putu să vadă catarama de jad a *obi*-ului, de forma unei castane de mare. Faptul că vizitatoarea purta coafura *marumage*[10] – acest lucru, chiar și profesorul, care de obicei nu lua seama la asemenea mărunțișuri, îl observă numaidecât. Femeia avea fața rotundă, cu pielea de culoarea chihlimbarului, caracteristică japonezilor, și avea o expresie de mamă înțeleaptă și grijulie. La prima privire ce i-o aruncă, profesorul își spuse că mai văzuse undeva acel obraz.

— Sunt profesorul Hasegawa, înclină el capul amabil. Se gândise că dacă el și cu vizitatoarea lui se mai întâlniseră într-adevăr vreodată, atunci, ca răspuns la cuvintele sale, ea i-o va aminti.

— Sunt mama lui Nishiyama Ken-ichiro, se prezentă cu glas limpede doamna, răspunzându-i politicoasă la salut.

De Nishiyama Ken-ichiro profesorul își amintea bine. Era unul dintre studenții care scriau

comentarii despre Ibsen și Strindberg. Se specializa în dreptul german, dar și de când intrase la universitate era preocupat de probleme de filozofie și audia cursurile profesorului. În primăvară, făcuse peritonită și se internase la spitalul universitar; profesorul îl vizitase și el de vreo două ori acolo. Așa că nu întâmplător i se păruse că mai zărise undeva figura acestei doamne. Voiosul tânăr cu sprâncene stufoase și doamna pe care o avea acum în față semănau uimitor unul cu celălalt, ca doi harbuji.

— A, Nishiyama… așa! Cu un gest din cap, profesorul îi indică scaunul de lângă măsuță: Vă rog!

Cerându-și scuze pentru vizita aceea neanunțată și mulțumindu-i politicos, doamna se așeză pe scaunul ce i se arătase. În același timp, scoase din mânecă ceva alb, pesemne o batistă. Profesorul îi oferi de îndată evantaiul coreean ce stătea pe masă și se așeză pe scaunul din fața ei.

— Aveți un apartament foarte frumos, rosti dânsa.

Şi oarecum stăruitor, își roti privirea de jur-împrejurul odăii.

— O! nu, e doar spațios.

Obișnuit cu asemenea amabilități, profesorul așeză în fața vizitatoarei ceaiul rece, pe care-l adusese servitoarea, și încercă să orienteze discuția asupra fiului ei.

— Ce mai face Nishiyama? Au intervenit modificări în starea sănătății lui?

— Daaa…

Împreunându-și cu modestie mâinile pe genunchi, femeia tăcu o clipă, apoi spuse încet – și-o spuse cu același ton calm egal:

— Da, de fapt eu am venit astăzi la dumneavoastră tocmai din pricina fiului meu – până la urmă, totul a fost zadarnic. Nu s-a mai putut face bine. În viață, dumneavoastră i-ați făcut mult bine…

Profesorul, care crezuse că din sfială nu se servise vizitatoarea, tocmai voia să-și ducă la gură ceașca de ceai negru, zicându-și că e mai bine să dea el pildă, decât s-o sâcâie tot poftind-o să bea. Însă mai înainte ca licoarea să-i moaie mustățile mătăsoase, cuvintele ei îi izbiră deodată auzul. Să continue a bea ceaiul, ori nu?... Gândul îl neliniști o clipă, dar absolut fără nici o legătură cu gândul morții tânărului. Că doar n-o să țină totuși, la nesfârșit, ceașca la gură! Şi luând o hotărâre, sorbi dintr-o înghițitură ceașca pe jumătate; apoi se încruntă ușor și rosti cu glas gâtuit:

— A, așa!...

— …și cât a stat la spital, nu rareori vorbea despre dumneavoastră. De aceea, deși știu că sunteți foarte ocupat, am îndrăznit totuși să vă aduc la cunoștință moartea fiului meu și totodată să-mi exprim recunoștința…

— Dar n-am făcut de fapt nimic…

Şi profesorul își așeză ceașca pe masă, dar apucă în schimb evantaiul albastru ceruit și zise cu mâhnire:

— Vasăzică așa, nu s-a mai putut face nimic! Şi tocmai la vârsta când întreaga viață îi stătea înainte… Şi când te gândești că, neavând vești de la spital, credeam că îi e mai bine… Şi… când s-a întâmplat?

— S-au împlinit chiar ieri șapte zile.

— La spital?

— Da.

— Chiar nu mă așteptam să se întâmple așa ceva!

— În orice caz, s-a făcut tot ce s-ar fi putut face. Așa că nu-mi rămâne decât să mă împac cu soarta. Şi totuși, nu pot să nu sufăr și să nu mă plâng, deși nu ar trebui.

În vreme ce vorbeau, profesorul observă ceva ciudat: nici felul de a fi, nici comportarea vizitatoarei nu vădeau prin nimic că i-ar fi murit fiul. În ochi nu avea o lacrimă. Iar glasul – glasul îi

suna obișnuit. Ba mai mult decât atât, pe la colțurile buzelor îi înflorea licărul unui zâmbet. De aceea, dacă cineva ar fi privit-o numai, fără să-i audă cuvintele, s-ar fi gândit poate că femeia discută despre obișnuite mărunțișuri zilnice. Profesorul găsi acest lucru straniu.

… Foarte demult, pe vrmea când profesorul se afla la studii la Berlin, se întâmplase să moară kaizerul Wilhelm I. Profesorul aflase despre eveniment în cafeneaua unde obișnuia să se ducă și, bineînțeles, vestea nu-l impresionase prea tare. Cu obișnuitul lui aer de om optimist și cu bastonul la subsuoară, o pornise spre pensiunea lui; dar abia deshise ușa, că amândoi copiii gazdei îi săriră de gât și izbucniră în hohote de plâns. O fetiță de vreo doisprezece ani, într-o jachetă cafenie, și un băiețel cam de nouă ani, în niște pantalonași scurți, albaștri. Neînțelegând ce s-a putut întâmpla, profesorul, care îi iubea grozav, începu să le mângâie căpșoarele bălaie și încerca să-i liniștească cu duioșie, tot întrebându-i: „Ei, ce e, ce s-a întâmplat?“ Dar copiii nu se linișteau. În sfârșit, printre sughițuri, ei rostiră: „A murit tata-mare împăratul.“

Profesorul se mirase atunci că moartea monarhului e plânsă cu atâta întristare până și de copii. Dar lucrul acesta îl silise să cugete nu numai la problema raporturilor dintre suveran și popor. În Occident, el, japonezul, adept al *bushidō*-ului, fusese mereu uimit de neobișnuita – pentru perceperea lui – impulsivitate cu care își exprimau europenii sentimentele. Nu putea nici acum să uite, chiar dacă ar fi vrut, simțământul acela ambiguu, de neîncredere și simpatie, pe care îl încerca în atari ocazii față de asemenea manifestări. Iar acum, dimpotrivă, profesorul era la fel de uimit că doamna din fața lui nu varsă o lacrimă.

Numai că, după întâia descoperire, urmă fără întârziere o a doua.

Discuția, de la amintiri asupra tânărului ce murise, trecu pe dată la amănunte din viața lui, ca să ajungă din nou la amintiri. Tocmai atunci evantaiul de hârtie îi lunecă profesorului din mâini și-i căzu pe parchet. Discuția nu era chiar atât de încordată, încât ea să nu poată fi, pentru o clipă, întreruptă. De aceea profesorul se aplecă și întinse mâna spre podea. Evantaiul căzuse sub masă, chiar alături de albele *tabi*[11] ale vizitatoarei, ascunse în pantofi.

În secunda aceea, profesorul își aruncă întâmplător privirea către genunchii ei. Femeia își sprijinea de genunchi mâinile în care ținea batista. Lucrul acesta în sine încă nu era cine știe ce descoperire. Dar în aceeași clipă, băgă de seamă că mâinile vizitatoarei tremură foarte tare. Şi observă că ea, pesemne forțându-se să-și înăbușe tulburarea, frământa din răsputeri, cu amândouă mâinile, batista, gata-gata s-o rupă. În sfârșit, văzu că între degetele-i subțiri, colțurile brodate ale mototolitei batiste de mătase tresaltă ca de adierea unui vânt... Biata femeie zâmbea cu chipul pe când, în realitate, toată ființa ei hohotea de plâns.

Când profesorul ridică evantaiul și se îndreptă de șale, chipul său avea o nouă expresie: era ceva deosebit de complicat, oarecum teatral, care se compunea dintr-un simțământ de respectuoasă jenă, din pricină că văzuse ceva ce nu s-ar fi cuvenit să vadă și, pe de altă parte, dintr-un soi de mândrie, decurgând din conștiința acestui simțământ.

— Chiar și eu, care nu am copii, înțeleg foarte bine cât de greu vă este, rosti el cu voce înceată, emoționat, lăsându-și cu un gest oarecum încordat capul pe spate, ca și cum ar fi privit la ceva de-a dreptul orbitor.

— Vă mulțumesc. Dar acum, orice aș face, lucrul e ireparabil…

Şi vizitatoarea înclină ușor capul. Fața-i senină era ca și până atunci luminată de un zâmbet liniștit.

Două ore mai târziu, după ce profesorul făcuse baie și luase cina, se așeză din nou, comod, în jilțul împletit de pe verandă, gustând niște cireșe. Vara, în asfințit, mai dăinuie vreme îndelungată o lumină slabă, și pe veranda spațioasă cu ușile larg deschise încă nu se întunecase. Profesorul rămase o bună bucată de vreme în acel semiîntuneric, picior peste picior, cu capul rezemat de speteaza jilțului, privind distrat la ciucurii roșii ai felinarului de Gifu. Deși luase din nou în mâini cartea lui Strindberg, nu citise încă nici o pagină. Şi era firesc. În mintea lui tot mai stăruia, puternic, obsesia eroicei ținute a mamei lui Nishiyama Ken-ichiro.

La cină, profesorul îi istorisise amănunțit, totul, soției sale. Lăudase purtarea vizitatoarei, definind-o drept codul *bushidō* al femeilor japoneze. Soția lui, care iubea Japonia, și pe japonezi, ascultându-l vorbind, îi dădea dreptate. Profesorul era mulțumit că găsise în ea o ascultătoare plină de înțelegere și entuziasm. Acum în conștiința lui se reliefau, pe un fond etic, trei imagini – soția lui, vizitatoarea și felinarul de Gifu.

Vreme îndelungată rămase adâncit în păienjenișul acelor gânduri plăcute, când își aminti deodată că fusese rugat să trimită un articol unei reviste. În acea revistă, la rubrica „Scrisori către tineretul contemporan“, se publicau opiniile diferitelor personalități cu autoritate în problemele de morală. Oare să folosească întâmplarea de azi și să-și expună impresiile trăite?... La gândul acesta, profesorul își scărpină creștetul.

Luă apoi din nou cartea și o deschise la pagina încă neterminată, unde strecurase cartea de vizită. Chiar în clipa aceea intră servitoarea și aprinse felinarul de deasupra capului său, astfel că și literele mărunte se puteau acum deslușI fără mare greutate. Distrat, profesorul, care de fapt nu avea poftă să citească, își coborî ochii asupra paginii. Strindberg scria:

„Pe vremea tinereții mele se vorbea mult despre o doamnă Heiberg, pare-se o pariziană, și batista ei. Această doamnă folosea un procedeu scenic de dublu joc, a cărui subtilitate consta într-aceea că, zâmbind cu fața, ea-și sfâșia cu mâinile batista în două. Așa ceva noi numim astăzi efecte ieftine, meschinărie…“

Profesorul lăsă pe genunchi cartea deshisă. Înăuntru tot mai stătea cartonașul cărții de vizită a mamei lui Nishiyama. Dar profesorul nu se mai gândea la vizitatoarea din cursul zilei. Şi nici la soția lui, și nici la cultura japoneză. Ci la altceva, încă neclar, la ceva ce amenința să sfarme senina armonie a universului său. Procedeul acela scenic, zeflemisit în trecere de către Strindberg, și problemele moralei cotidiene, se înțelege, erau două lucruri total diferite. Cu toate acestea, aluzia din fraza citită cuprindea ceva de natură a tulbura armonia sufletească a profesorului desfătat de baia fierbinte pe care o făcuse. *Bushidō* – și acest procedeu…

Clătină nemulțumit din cap de două-trei ori și ridicând ochii, privi iarăși în sus, la lumina puternică a felinarului de Gifu, pe care erau pictate ierburi de toamnă.

Note

5. Gifu – prefectură cunoscută din centrul insulei principale a arhipelagului japonez, faimoasă pentru fabricarea de felinare tradiționale din bambus și hârtie japoneză cu modele de plante și flori de toamnă.

6. Sistem de norme etice și de comportare ale castei militare a samurailor din epoca feudalismului; cunoscut în Occident drept Codul Samurailor.

7. Teatrul Imperial din Maru-no-uchi – primul teatru în stil modern-european, înființat în 1911.

8. Pantaloni mai largi, plisați, specifici portului japonez.

9. Jachetă lungă specific japoneză, făcând parte din portul de gală.

10. Coafura *marumage* e purtată numai de femeile măritate.

11. Un soi de șosete speciale albe, din fir gros, cu degetul mare separat, spre a putea fi trecută între el și restul degetelor cureaua sandalei.

Firul de păianjen

1

Într-o minunată zi, în paradis, Buda se plimba agale pe marginea Lacului cu Lotuși. Florile de lotus, zâmbind în toată strălucirea, erau albe ca perlele, iar pistilele și staminele stropite cu aur ale cupelor lor împrăștiau neîncetat în jur o mireasmă dulce de nedescris. Era dimineață în paradis.

Şi nu peste multă vreme, milostivul Buda, oprindu-se pe marginea lacului, se întâmplă să arunce o pirivire în jos, printre petalele de lotus care acopereau fața apei. Exact dedesubtul Lacului cu Lotuși se găseau întunecatele măruntaie ale iadului. Jos, prin apa limpede ca de cristal, la fel de viu ca și când te-ai fi uitat printr-o barcă de sticlă scufundată sub valuri, se puteau vedea priveliști de pe râul Styx[12] și de pe Muntele Acelor[13].

Acolo, în tainițele cele mai din străfund ale iadului, Buda zări un bărbat pe nume Kandata, zvârcolindu-se laolaltă cu ceilalți păcătoși. Kandata ăsta fusese un tâlhar vestit care dăduse foc la case, săvârșise omoruri și multe alte stricăciuni și blestemății. Dar așa cum era, păstra și el în inimă amintirea unei fapte bune, a singurei fapte bune din toată viața lui. Iată cum se întâmplase: într-o zi, pe când trecea printr-o pădure deasă, tâlharul văzu un păianjen târându-se pe marginea cărării. Întâia lui pornire fu să ridice piciorul și să-l strivească. Dar un gând mai înalt se ivi totuși, pe neașteptate, în mintea lui: „Deși e atât de mic, e și el o ființă și ar fi păcat să-l ucid așa, orbește“, își spuse, și-l lăsă să se îndepărteze grăbit spre micu-i adăpost.

Uitându-se în jos către iad, Buda își aminti că acest Kandata salvase odată un păianjen și, ca răsplată pentru fapta lui bună, se gândi să-i lase lui Kandata o portiță de scăpare din chinurile iadului.

Din fericire, privind în jur în paradis, văzu, la îndemână, un păianjen care-și țesea frumoasa-i pânză de mătase argintie pe frunzele de lotus verzi ca jadul. Luând cu blândețe în mână firul acela de păianjen, Buda îi dădu drumul să lunece printre petalele de lotus albe ca perlele, drept în jos, până în adâncul iadului.

2

Kandata se găsea în Mlaștina de Sânge[14] de la talpa infernului, ba scufundându-se, ba ieșind la suprafață laolaltă cu ceilalți păcătoși. De fapt, acolo, în străfundul iadului, oriîncotro te-ai fi uitat, era beznă ca noaptea și nu se putea vedea nimic altceva decât, din când în când, strălucirile acelor ascuțite ce se răsfrângeau din înspăimântătorul Munte al Acelor. Ce se putea zări la temelia temeliilor iadului era îngrozitor, cum nici nu s-ar putea descrie în cuvinte. Mai mult, de jur-împrejur, straniul loc era acoperit de tăcere ca un cimitir și nu se auzeau decât oftaturile și gemetele adânci care scapă uneori de pe buzele uscate ale păcătoșilor morți zbătându-se în grele chinuri, căci ființele omenești ajunse până în adâncul cel mai de jos al iadului sunt atât de obosite și rămân atât de fără vlagă din pricina celor o mie și una de cazne la care sunt supuse, încât nu le mai rămâne grai nici măcar să se vaite. Așa stând lucrurile, cât era el de tâlhar nepocăit, Kandata lupta și se zbătea țipând ca o broască pe moarte, gata să se înece în Mlaștina de Sânge.

Într-o zi, se întâmplă însă ca totuși să ridice capul și să privească cerul de deasupra Mlaștinii de Sânge. Şi ce-i fu dat să vadă atunci? Văzu chiar deasupra lui argintiul fir alb al unui păianjen care aluneca cu încetul din cerul îndepărtat în jos, apropiindu-se de adâncuri și lăsând în urmă o subțire dâră strălucitoare de lumină, în așa de mare taină, de parcă i-ar fi fost frică să nu fie zărit de ochii neadormiți ai păcătoșilor.

La vederea acelui gingaș fir, Kandata bătu din palme de bucurie. Dacă ar fi reușit doar să se agațe de el și să se cațere din ce în ce mai sus, până la punctul de plecare al acelui fir, apoi ar fi fost sigur că scăpa din iad. Cu un dram de noroc, dacă lucrurile ar fi mers bine, ar fi putut ajunge chiar până în paradis. Atunci n-ar mai fi fost aruncat pe înțepătorul Munte al Acelor, nici scufundat în ucigătoarea Mlaștină de Sânge.

Stăpânit de acest gând, înșfăcă strâns firul cu amândouă palmele și apucându-se când c-o mână, când cu cealaltă, din toate puterile, izbuti să se salte, ajungând repede din ce în ce mai sus, către lumină. De altminteri, cum fusese la vremea lui un tâlhar de mare faimă, se pricepea de minune la o asemenea treabă.

Totuși, paradisul se află cu milioane de leghe deasupra iadului, astfel că, deși se căznea din răsputeri, înainta cu greu sau, în orice caz, nu pe măsura strădaniei și zelului său. Iar după ce urcase câtva timp, se simți atât de obosit încât nu mai avea strop de putere să stăruie. Şi pentru că nu-i mai rămânea nimic altceva de făcut decât să se odihnească o vreme, agățându-se și mai strâns de firul care se legăna în toate părțile, tâlharul se uită în jos, dedesubtul său.

O, cât de mult îi mulțumi în clipa aceea soartei pentru lungul și rodnicu-i urcuș! Ascunsă în bezne sub întunecatul și îngrozitorul Munte al Acelor, vedea acum Mlaștina de Sânge, în care se bălăcise și el până mai adineauri, strălucind sub picioarele sale. Dacă ar fi reușit să-și continue urcușul tot atât de repede ca până atunci, ar fi putut scăpa din iad chiar mai lesne decât se așteptase la început. Încolăcindu-și amândouă mâinile în jurul firului subțire de păianjen, strigă: „Am reușit“ – și râse tare, așa cum nu mai râsese el de mulți ani. Dar deodată zări drept în jos, dedesubtul său, nenumărați păcătoși dintre foștii lui tovarăși de chinuri, cum se cățărau și ei pe același fir, ajunși

până aproape de călcâiele lui și alcătuind parcă o procesiune nesfârșită de furnici. La priveliștea aceea fu cuprins de uimire și, încremenit de frică, rămase cu ochii bulbucați și cu gura căscată ca un apucat.

Cum ar fi putut oare acel fir de păianjen, aproape invizibil, gata în orice clipă să se rupă chiar și numai sub apăsarea lui, să suporte vreodată greutatea de neînchipuit a atâtor inși? Ce s-ar fi întâmplat dacă firul pocnea tocmai la jumătatea drumului? El însuși, care – după toate disperatele-i cazne – urcase atât de sus, ar fi fost aruncat cu capul în jos, înapoi în nenorocirea de mai înainte a iadului. Şi s-ar fi terminat cu el pentru totdeauna. Între timp, se puteau vedea clar alte mii și mii de păcătoși luptându-se să se suie și ei, într-un lung monom, pe subțirele fir de păianjen, după ce se zbătuseră și reușiseră să se strecoare afară din Mlaștina de Sânge, ca tot atâția viermi murdari. Dacă nu făcea numaidecât ceva, mai înainte de a fi prea târziu, firul avea să se rupă de la mijloc și atunci, cu siguranță, se va rostogoli din nou de-a dreptul în străfundurile iadului.

„Afurisite dihănii ce sunteți!“ strigă atunci cât putu de tare Kandata. „Firul de păianjen e al meu. Cine v-a spus vouă să vă cățărați pe el? Dați-vă jos. Dați-vă cu toții jos!“

Dar chiar în clipa aceea firul de păianjen, care se dovedise destul de trainic până atunci, pocni brusc și se rupse tocmai din locul de unde era el agățat, cu urmări pe care vi le puteți singuri închipui foarte bine. Într-o clipă, Kandata tăind aerul și învârtindu-se ca o sfârleză căzu cu capul în jos în străfunduri până-n spurcatele măruntaie ale beznelor iadului. Şi nu rămase nimic, nimic altceva decât strălucirea urmei subțiri a aceluiași fir de păianjen, aninat sus în cerul de catran, fără lună și fără stele.

3

Stând pe marginea Lacului cu Lotuși, Buda urmărise tot ce se întâmplase în lumea de jos. Când îl văzu pe Kandata rostogolindu-se până în fundul Mlaștinii de Sânge, ca un bolovan greu, începu să se plimbe iar agale cu fața umbrită de tristețe.

Inima neagră a lui Kandata, care se îngrijea doar de o cale a lui și numai a lui de a ieși din iad, fie chiar și pe socoteala tuturor celorlalți, pentru ca să se aleagă până la urmă cu prăbușirea aceea, trebuie să fi părut o rușine de neîndurat în ochii lui Guatama Buda.

Puțin le păsa totuși florilor de lotus din paradis de întâmplările din lumea de jos. În tot acest timp, strălucind de lumină ca perlele, ele continuau să-și legene caliciile verzi în jurul picioarelor Domnului lor milostiv, cu toropitoarea mireasmă ce-o împrăștiau pistilele și staminele stropite cu aur din cupele lor desfătând neîncetat limpedele văzduh din jur. În paradis se apropia timpul amiezii.

Note

12. Râul Styx – Râul Sanzu este râul pe care trebuie să îl treacă morții în funcție de faptele lor din timpul vieții, conform gândirii budiste care a pătruns din China.

13. Muntele Acelor – munte despre care se crede că există în iadul budist și care este acoperit în întregime de țepi.

14. Mlaștina de Sânge – iaz plin cu sânge despre care se crede că există în iadul budist.

Kappa[15]

Preambul

Istorisirea aceasta am auzit-o de la un pacient al unui spital de psihiatrie. Este istorisirea pacientului cu nr. 23 și omul e gata s-o spună oricând și oricui. Deși în vârstă de peste treizeci de ani, la prima vedere, din cine știe ce pricină, nebunul pare a fi mult mai tânăr. Oricare ar fi fost experiențele din prima parte a vieții sale, ele nu ne interesează. Strângându-și genunchii cu putere și uitându-se din când în când pe fereastră – dincolo de fereastra cu zăbrele se află un stejar fără nici o frunză veștejită, ce-și înalță ramurile către cerul acoperit cu nori de zăpadă – ne-a povestit pe-ndelete, mie și directorului spitalului, dr. S., cele ce urmează. De fapt, să nu vă închipuiți că bolnavul a rămas tot timpul liniștit; când povestea, bunăoară, despre o surpriză avută de el, te pomeneai că-și azvârle dintr-odată capul înapoi.

Aș dori să cuprind în rândurile mele, cu cât mai multă precizie, întocmai ceea ce mi-a spus. Dacă totuși există cineva care nu va da crezare celor scrise aici, cred că nu strică să se ducă să viziteze spitalul de psihiatrie S., aflat într-una din suburbiile orașului Tokio. Pacientul cu nr. 23, care arată atât de tânăr, își va înclina mai întâi politicos capul, arătându-i către un scaun fără pernă. Apoi, în vreme ce un surâs melancolic o să-i fluture pe față, își va repeta netulburat istorisirea. În sfârșit, îmi aduc aminte de purtarea și expresia feței sale după ce a terminat de povestit. Cu o mișcare ageră a corpului, în cele din urmă își încleștează pumnii și-i îndreaptă amenințător către oricine ar fi cel ce a stat să-l asculte și strigă: „Ieși afară! Derbedeule! Neghiobule! Animal pizmaș, nerușinat, obraznic, plin de înfumurare, crud și egoist ce ești! Ieși! Neisprăvitule!“

1

Lucrurile s-au întâmplat acum trei ani, vara. Cu un rucsac în spate, așa cum se obișnuiește în asemenea cazuri, am pornit-o de la hanul cu băi termale de la Kamikochi, cu gândul de a încerca să urc pe muntele Hotaka. Ca să urci pe muntele Hotaka – după cum știți – e nevoie să ții cursul râului Azusa. Cum, desigur, mai suisem și alte dăți pe Hotaka, după cum suisem și pe Yarigatake, m-am încumetat singur la drum, neînsoțit de nici o călăuză, de-a lungul văii râului Azusa, peste care se lăsase ceața dimineții. Şi fiindcă negura nu se ridica, minunata priveliște pe care o străbăteam îmi era ascunsă vederii. Ba, de la un timp, ceața începu chiar să se facă mai deasă. După ce umblasem nu mai mult de un ceas, aproape că m-am gândit să mă înapoiez la hanul din Kamikochi. Dar, chiar dacă aveam să fac cale întoarsă, totuși – ca să văd încotro o apuc – eram silit să aștept până ce soarele va sfâșia ceața; negura însă nu contenea să se îngroașe. „Dacă-i așa, mi-am zis, apoi trebuie să-i dau bătaie înainte și să-mi văd de urcuș.“ Stăpânit de această hotărâre, mi-am croit drum prin desișul de bambus, având grijă să nu mă depărtez de valea râului Azusa.

Deși vederea mi-era împiedicată de pâcla foarte deasă, puteam deslușI uneori crengile bogat înfrunzite, de-un verde fraged, ale fagilor și brazilor groși. Când și când îmi răsăreau drept în față capetele vacilor și cailor trimiși la pășunat. Dar abia le zăream o clipă, că se și mistuiau în desimea cețurilor, pierind vederii mele. Până una-alta, îmi simțeam picioarele obosite și-ncepuse să-mi fie din ce în ce mai foame. Veșmintele de alpinist pe care le purtam și pătura se jilăviseră, atârnând și mai grele ca de obicei. În cele din urmă, renunțai la urcuș; călăuzit de șipotul apei pe stânci, începui să cobor pe valea râului Azusa.

Apoi, așezându-mă pe niște stânci de la marginea apei, nu mai dădui câtuși de puțin răgaz clipelor, ci mă și apucai să mănânc – după ce

desfăcusem o cutie de conserve de carne de vită și aţâţasem un pui de foc din câteva vreascuri adunate. Să zic, deși poate e mult, că treaba asta mi-o fi luat vreo zece minute, în care timp șireata ceață prinse oarecum să se risipească. Mușcând dintr-o bucată de pâine, m-am uitat la ceasul de la mână. Trecuse de ora unu și douăzeci; totuși, ceea ce mă surprinse mai mult decât ora înaintată fu o figură nefirească a cărei umbră lunecă pentru o clipă drept pe cadranul rotund al ceasului. Mă întorsei mirat și văzui atunci, pentru întâia oară în viață-mi, un Kappa. La oarecare distanță, pe una din stânci, se afla cocoțat un Kappa întru totul asemănător acelora pe care-i văzusem prin poze; cu un braț încolăcit în jurul unui mesteacăn alb, în vreme ce palma celuilalt braț și-o ținea streașină deasupra ochilor, se uita foarte curios la mine.

Eram uluit și câtva timp rămăsei stană de piatră. Văzându-mă așa de mirat, Kappa, mirat la rândul lui, nu-și mișcă nici el nici măcar mâna de la ochi. Apoi, într-o clipită, am și fost în picioare și m-am năpustit către arătarea de pe stâncă; dar în aceeași clipă, Kappa o zbughi de parcă nici nu fusese. Oare fugise cu adevărat? Îl văzusem doar un moment și pe urmă, deodată, dispăruse. Din ce în ce mai surprins, căutai jur-împrejur, prin desișul de bambuși. Ei, și l-am văzut iar pe Kappa, ghemuit undeva, însă pus pe fugă și căutând îndărăt spre mine, de la o distanță de vreo doi-trei metri. Nu găseam nimic ciudat într-asta, dar extraordinară mi se părea culoarea trupului acestui Kappa. Sus, pe stâncă, fusese cenușiu, dar acum culoarea i se preschimbase pe de-a-ntregul într-un verde aprins. Strigând „Fir-ai tu să fii!“ – m-am năpustit încă o dată spre el. Dar, firește, Kappa o zbughi din nou. Vreme de vreo jumătate de oră am tot bătătorit desișul acela de bambus, cățărându-mă pe stânci și urmărindu-l cu necruțare.

Kappa ăsta al meu era iute de picior, întru nimic mai puțin sprinten decât o maimuță. Pe când îl

fugăream așa îndârjit, l-am pierdut din ochi de multe ori. Şi de multe ori m-am împleticit, căci mi-alunecau picioarele. Ajungând însă la locul unde, sălbatic, își răsfira crengile groase un castan chinezesc, se întâmplă ca, din fericire, un taur care păștea acolo să i se așeze în cale. Ba mai mult, coarnele taurului erau vânjoase, nu glumă, iar ochii tulburi de sânge. Dând piept cu taurul, Kappa scoase un fel de țipăt și păru să facă o tumbă aruncându-se în mijlocul unui desiș de bambuși neobișnuit de înalți. Gândindu-mă încântat că nu mai are scăpare, m-am repezit după el. Dar se pare că acolo era o groapă pe care n-o văzusem și, chiar când am avut impresia că ating în sfârșit cu vârful degetelor spinarea alunecoasă a acelui Kappa, m-am prăbușit deodată cu capul în jos în întunericul adânc. Minții noastre omenești îi vin, în momente de criză, cele mai năstrușnice gânduri; așa și eu, pe când mă rostogoleam în gol, îmi reamintii fără nici o noimă că numele podului de lângă hanul cu băi termale din Kamikochi era *Kappabashi*[16]. Ei bine, ce-a urmat îndată după aceea, nu-mi mai aduc aminte. Atâta știu doar că în fața ochilor am deslușit ceva asemănător fulgerului, chiar înainte de a-mi pierde cunoștința.

2

Căzusem cu fața în sus, așa că în clipa în care mi-am revenit, băgai de seamă că sunt înconjurat de-o sumedenie de Kappa. Unul, care deasupra ciocului mare purta o pereche de ochelari, era îngenuncheat lângă mine și mă examina cu stetoscopul. Când mă văzu că deschid ochii, acel Kappa îmi făcu semn să nu vorbesc: „Stai, te rog, liniștit“ – și apoi strigă către un alt Kappa din spatele său: „Quax! Quax!“ Şi, de undeva, se iviră doi Kappa cu o targă pe care mă întinseră, străbătând încet mai multe străzi pe care mișunau mulți alți Kappa. Așa cum arăta de amândouă părțile, strada aceea nu se deosebea întru nimic de

bulevardul Ginza[17] din Tokio. În umbra aleii de fagi, se arătau ici și colo perdelele vărgate ale umbrarelor de soare din fața prăvăliilor. Şi pe străzile dintre șirurile de fagi treceau nenumărate vehicule într-o parte și alta.

Pe cât îmi aduc încă aminte, brancarda pe care eram purtat a cotit în cele din urmă pe-o îngustă uliță lăturalnică și apoi am fost luat pe umeri de alți Kappa și dus într-o casă. După câte am aflat mai târziu, mă duseseră în casa acelui Kappa cu ochelari pe care-l chema Chakk și care era medic. Chakk dispuse să fiu așezat într-un pătuc foarte curat și-mi dădu să beau o poțiune dintr-o doctorie lichidă și transparentă. Zăceam culcat pe-o parte în pat, în vreme ce doctorul Chakk se îngrijea de mine. De fapt, acum aveam dureri pe la toate încheieturile și-mi era cu neputință să mă mișc, neputând să mă împotrivesc lui.

Chakk venea cu regularitate să mă vadă, de două-trei ori pe zi. De asemenea, cam o dată la trei zile venea să mă viziteze acel Kappa pe care-l zărisem întâia oară; aflasem că-l chema Bagg și că era pescar. Spre deosebire de ceea ce știu oamenii despre Kappa și despre viața lor, ei sunt – prin comparație – foarte informați asupra chipului cum se desfășoară existența oamenilor. Lucrul se datorează, pesemne, și faptului că există mai mulți oameni capturați de Kappa decât invers, deși cuvântul „a captura“ poate părea aici nepotrivit. Şi înaintea mea fuseseră mulți oameni care merseseră în țara acestor Kappa. Ba mai mult decât atât, au fost nenumărați aceia care și-au petrecut întreaga-le viață printre Kappa. Să ne întrebăm și de ce? Pentru că noi, nefiind Kappa și bucurându-ne de privilegiul de a ne chema ființe omenești, primim acolo de mâncare fără a trebui să muncim. După spusele lui Bagg, un muncitor tânăr oarecare de la o construcție de drumuri, nimerind întâmplător în acea țară, și-ar fi luat apoi drept nevastă o femeie Kappa; și se spune că ar fi trăit acolo, între ei, până

la moarte. În afară de faptul că nevasta lui era de cea mai neasemuită frumusețe în țara ei, mai fusese înzestrată și cu un neîntrecut dar de a-și înșela bărbatul.

După o săptămână, în virtutea unui decret legal, am devenit ceea ce se cheamă la ei un cetățean protejat al țării și am primit o locuință în apropiere de cea a lui Chakk. Oricât de mică, locuința pe care mi-au dat-o era bine amenajată. Modul lor de viață nu se deosebește, firește, prea mult de al nostru. Într-un colț al camerei de oaspeți, în colțul cel mai din apropierea străzii, se afla un mic pian, iar pe perete atârna o gravură. Însă, cât privește mobilierul casei, mesele și scaunele fiind pe potriva trebuințelor firești ale locuitorilor, mă simțeam ca într-o cameră de copii. De altminteri, ăsta a și fost singurul inconvenient pe care l-am avut de întâmpinat.

Seara, în camera aceea, socotită salonul casei, primeam vizita lui Chakk și a lui Bagg, de la care învățai astfel limba Kappa. Nu veneau, desigur, pe la mine numai Chakk și Bagg. Fiind *cetățean protejat*, toți erau curioși să mă vadă. Așa se face că apărea acolo Gael, care venea mereu pe la Chakk, cerând să-i controleze presiunea arterială, dar dorind de fapt să mă vadă pe mine. Gael acesta era directorul unor întreprinderi de fabricarea sticlei și, când sosea la doctor, trecea și pe la mine. În timpul primelor două săptămâni însă, cel mai prietenos dintre vizitatorii mei a fost pescarul Bagg.

Era în amurgul unei zile dogoritoare. Țin minte că Bagg ședea la masă, în fața mea. Deodată, nu știu la ce s-o fi gândit, însă nu numai că rămase tăcut, dar deschizându-și larg ochii mari, Bagg își aținti privirile asupra mea. Mirat, îl întrebai: *Quax, Bagg, quo quel quam?,* ceea ce ar fi vrut să însemne: *Ei, Bagg, ce s-a întâmplat?* Bagg nu răspunse. Dar se ridică dintr-odată în picioare, își

scoase limba de parcă ar fi fost o broască și păru că e gata să sară asupra mea. Când, din ce în ce mai înspăimântat, m-am ridicat brusc de pe scaun, a încercat să sară afară pe ușă. Din fericire, tocmai atunci doctorul Chakk își vârî din întâmplare capul pe ușă.

— Hei! Bagg, ce faci acolo?

Chakk, potrivindu-și ochelarii, îl privi îndelung. Și Bagg, părând speriat și rușinându-se oarecum, își duse de câteva ori mâna la cap și-și ceru scuze:

— Îmi cer iertare. Adevărul este că m-a distrat supărarea acestui domn și mi-a venit să fac o glumă, așa că vă rog să nu vă supărați, nici dumneavoastră, nici domnul.

3

Înainte de a merge mai departe cu povestirea, se cuvine să dau unele lămuriri privitoare la aceste ființe numite *Kappa*. Mulți s-au îndoit până acum asupra existenței lor reale, dar cum eu însumi am trăit printre ei, n-ar mai trebui pe viitor să încapă nici o îndoială. Dacă se pune însă întrebarea ce fel de făpturi sunt, trebuie precizat că ele poartă părul scurt și că degetele mâinilor și picioarelor li-s, firește, legate printr-o membrană, ca la gâște. Toate aceste amănunte sunt expuse cu competență în volumul ce se cheamă *O scurtă istorie a fluviului Tigru*[18]. Înălțimea mijlocie a unui Kappa ajunge până la un metru. Ca greutate, după spusele doctorului Chakk, ei cântăresc între zece și cincisprezece kilograme, rar existând și Kappa mai mari care ajung cam la douăzeci și cinci de kilograme. Chiar deasupra capului, în creștet, au un disc eliptic – și discul acesta, odată cu vârsta, se întărește. De fapt, discul bătrânului Bagg se deosebea simțitor de acela al tânărului Chakk. Dar însușirea lor cea mai ciudată este culoarea pielii. Pielea lor nu are o culoare precisă, ca a ființelor omenești, ea schimbându-se după mediul

înconjurător; în iarbă, bunăoară, se fac verzi, iar când se cațără pe stânci – devin la fel de cenușii ca înseși stâncile. Ceea ce, firește, nu se întâmplă numai cu ei, ci și cu cameleonii. Dacă există sau nu vreo apropiere între Kappa și cameleon în privința structurii pielii, nu pot ști. Când mi-am dat însă seama de existența acestei însușiri de a-și putea schimba culoarea după mediu, mi-am adus aminte din folclor că, în partea dinspre apus a țării Kappa, locuitorii ei sunt verzi, iar în partea dinspre miazănoapte-răsărit, sunt roșii. Ba mi-am reamintit și că atunci când îl fugărisem pe Bagg, nu prea putusem înțelege cum de-l pierdeam mereu din ochi. În afară de asta, pare-se că sub pielea unui Kappa se află o mare cantitate de grăsime; de aceea, cu toate că temperatura în această subpământeană țară este joasă – cea medie staționând totdeauna la zece grade – pentru locuitori veșmintele sunt cu desăvârșire necunoscute. Unii din ei poartă, desigur, ochelari; alții tabachere sau portmonee. Dar orice Kappa, ca și cangurul, dispune de o foarte practică pungă abdominală, în care își poate căra tot ce îi e de trebuință. Ceea ce mi s-a părut bizar a fost că ei nu-și acopereau nici măcar rușinea. L-am întrebat odată pe Bagg de unde căpătaseră obiceiul de a umbla în pielea goală. Atunci Bagg, dându-și capul pe spate, râse la mine și cotcodăci următorul răspuns:

— Noi socotim că, în fond, amuzant nu este ceea ce facem noi, ci obiceiul vostru de a vă ascunde goliciunea.

4

Azi puțin, mâine mai mult, am ajuns să învăț limba vorbită de Kappa. M-am deprins în același timp și cu obiceiurile și purtările lor. Cel mai bizar dintre ele era acela de a râde de lucrurile pe care noi, oamenii, le socotim serioase și de a le lua în serios pe acelea care nouă ni se par amuzante; din

acest punct de vedere, mi se par de-a dreptul absurzi. Oamenii, bunăoară, privesc „dreptatea“ și „omenia“ drept noțiuni serioase, dar pe un Kappa, când vorbește despre astfel de lucruri, îl pufnește râsul. În general, părerea lor asupra a ceea ce este amuzant pare cu desăvârșire diferită de aceea a noastră. Vorbeam odată cu medicul, cu Chakk, în legătură cu reglementarea natalității. Atunci, căscându-și gura cât șura, Chakk izbucni cu atâta poftă în râs, de mai să-i alunece ochelarii de pe nas. M-am simțit, firește, jignit și l-am întrebat ce găsește atât de hazos în această chestiune. De răspunsul său îmi aduc vag aminte, deși nu sunt sigur că nu fac și oarecare greșeli privitoare la unele amănunte; unde mai pui că pe atunci nici nu eram prea versat în cunoașterea limbii Kappa:

— Dar e ciudat ca părinții să se gândească, mi-a răspuns el, numai la propriul lor interes. Asta e ceva din cale-afară de egoist – nu ești de aceeași părere?

Pentru noi, oamenii, pe de altă parte nu există ceva mai ciudat decât nașterile de la ei. Ca să mă informez la fața locului, m-am dus acasă la Bagg să văd cum naște soția lui. O ființă Kappa care e gata să nască seamănă și ea destul de mult cu o ființă umană. Medicul și moașa asistă, desigur, la naștere. Dar când e să se ivească pe lume copilul, tatăl se apleacă asupra pântecului mamei și lipindu-și buzele de ea întreabă fătul cu glas tare: „Gândește-te bine, înainte de a răspunde, dacă vrei sau nu să vii pe lume.“ Bineînțeles că și Bagg a repetat de mai multe ori această întrebare și apoi a făcut gargară folosind lichidul dezinfectant care se afla pe masă. Dar în cazul său, copilul dinăuntru, vorbind nu fără oarecare codeală, a răspuns după scurt timp cu glas subțire:

— Nu vreau să mă nasc. Mai întâi, fiindcă a moșteni de la taică-meu aberațiile lui mintale este o perspectivă ce mă îngrozește și, în afară de asta, deoarece cred că viața unui Kappa nu e o fericire.

La auzul acestui răspuns, Bagg se scărpină în cap și păru foarte încurcat. Moașa prezentă acolo vârî atunci la repezeală un tub și injectă niște fluid în pântecele nevestei. Şi pe loc, de parcă ar fi simțit o nespusă ușurare, femeia oftă adânc. Totodată burta ei – până atunci umflată – descrescu și se micșoră încetul cu încetul, ca un balon din care iese hidrogenul.

Judecând după acest răspuns, nu vă va veni greu să înțelegeți că un copil Kappa e, nici vorbă, în stare să umble și să trăncănească nu la prea multă vreme după naștere. Chakk mi-a spus, de e să-l cred, că a fost odată un copil care, într-a douăzeci și șasea zi de la naștere, a ținut o conferință în legătură cu existența sau nonexistența lui Dumnezeu; se zice totuși că, ajungând pe la vreo două luni, copilul acela a încetat din viață.

Dar lăsând la o parte și subiectul nașterii pruncilor, trebuie să vă spun că în a treia lună după sosirea mea în țara aceea, mi s-a întâmplat să văd ce scria pe un uriaș afiș lipit la un colț de stradă. Erau zugrăviți pe afișul acela niște Kappa – cam vreo duzină – purtând săbii și sunând din trompete. În partea de sus a afișului mai erau desenate și niște ideograme spirale, aidoma unor arcuri de ceas. Dacă ar trebui să traduc înțelesul ideogramelor acelora cu caracter spiral, poate că aș reuși să le redau sensul general; dar nici de data aceasta n-aș băga mâna în foc neapărat că nu greșesc în privința detaliilor. În orice caz, un Kappa student, care se plimba cu mine și pe care-l chema Rapp, mi-a descifrat cu claritate textul, iar eu mi l-am notat.

— Înrolați-vă în corpul de voluntari ai corectării Eredității!... Bărbați sănătoși și femei sănătoase din Neamul Kappa! Pentru a elimina erorile eredității, căsătoriți-vă cu bărbați și cu femei bolnave!

Firește, i-am spus atunci lui Rapp că așa ceva era un lucru irealizabil. Afirmație la care nu numai

Rapp, ci tot grupul de ființe Kappa adunate în dreptul afișului începură să râdă cu gura până la urechi.

— Un lucru irealizabil, spui? Dar din câte mi-ai povestit, cred că și voi, oamenii, procedați asemenea nouă. Fiii voștri se îndrăgostesc de slujnice, fiicele voastre – de șoferi! De ce crezi oare că se întâmplă astfel? Fiindcă pe această cale se înlătură, în mod firește inconștient, metehnele eredității. Mai întâi, în comparație cu corpurile voastre de voluntari, despre care-mi vorbeai mai deunăzi, care se ucid unii pe alții ca să pună stăpânire pe vreo linie de cale ferată, în comparație deci cu ele – corpul nostru de voluntari e animat de țeluri nobile, nu găsești?

Și-n vreme ce studentul vorbea astfel cu toată seriozitatea, doar burta, pepenoasa lui burtă, se cutremura strașnic de râs. Mie însă nu-mi venea deloc să râd, căci tocmai mă zoream să pun mâna pe-un pungaș de Kappa. Șarlatanul surprinsese un moment de neatenție din parte-mi și, folosind prilejul, îmi șterpelise stiloul. Din pricina pielii sale lunecoase, un Kappa nu e prea lesne de prins. Așa încât, fără nici o greutate, acel Kappa se strecură și izbuti să fugă. Trupu-i subțire ca al unui țânțar și-l aplecase înainte, în vreme ce alerga împleticindu-se.

5

Ajutorul pe care mi l-a dat Rapp nu s-a dovedit de o mai mică însemnătate decât cel primit din partea lui Bagg. Nu pot să uit mai ales că el m-a recomandat unui alt Kappa cu numele de Tokk. Printre ai săi, Tokk era socotit poet. Poeții Kappa nu se deosebesc de poeții noștri, căci poartă și ei părul lung. Ca să mai scap de plictiseală, mă abăteam uneori pe la Tokk. El ducea o viață oarecum ușoară, scriind versuri și fumând între pereții odăiței lui unde, în ghivece, stăteau înșirate plante alpine. Cum Tokk era partizan al amorului

liber, la el acasă n-ai fi avut cum întâlni o soție legitimă, dar puteai vedea într-un colț al camerei vreo Kappa-femeie îndeletnicindu-se cu te miri ce, ca de pildă croșetatul. Tokk mă întâmpina întotdeauna cu surâsul pe buze, dar zâmbetul unui Kappa nu e prea plăcut și, la început, mă făcea să mă simt chiar oarecum stingherit.

— A! Îmi pare bine că ai venit! Te rog, ia loc pe scaunul acesta, obișnuia să-mi spună Tokk.

El vorbea cu multă competență despre viața și arta din țara Kappa. După opinia sa, nici că exista lucru mai absurd pe lume decât viața normală a unui Kappa. Singura plăcere pentru părinți și copii, pentru soți și neveste, pentru frați și surori era aceea de a-și face mizerii unii altora. Greu de închipuit mai mare neghiobie decât „instituția familiei“.

— Ia seama numai cât de fără de margini e nerozia lor! exclamă scârbit într-un rând Tokk arătându-mi cu degetul spre fereastră. Afară, un Kappa încă tânăr ducea în cârcă nu numai pe cei doi Kappa care păreau a fi părinții săi, ci încă vreo șapte-opt Kappa, femei și bărbați – și înainta astfel cu greu, abia mai trăgându-și sufletul. Cum însă simțul sacrificiului de care dădea dovadă tânărul Kappa mi-l făcea simpatic, eu unul – spre deosebire de Tokk – i-am lăudat mărinimia.

— Mde, văd că dai dovadă de însușiri care te fac vrednic, în acest caz, de a deveni cetățean al țării noastre… Iar fiindcă veni vorba, ia spune-mi, nu ești cumva socialist?

Am răspuns, firește, *qual* – ceea ce pare că înseamnă *da* în limba ființelor Kappa.

— Atunci, înseamnă că ești de acord cu ideea sacrificării unui geniu spre mulțumirea a o sută de oameni de rând.

— Ei bine, dar opiniile dumitale care sunt? Cineva mi-a spus că poetul Tokk are credințe anarhice, însă…

Tokk exclamă cu mândrie:

— Eu sunt un supra-Kappa.

Ceea ce – tradus exact – ar însemna *supraom*.

Tokk al meu avea despre artă ideile lui personale. Din punctul său de vedere, arta n-ar fi trebuit supusă defel vreunor controale, ci lăsată să fie artă pentru artă. În consecință, el susținea că, mai presus de orice, artiștii se cade să rămână *supraoameni*, dincolo de bine și de rău. Nu trebuie totuși să se creadă că asta era numai părerea lui Tokk; se vede treaba că toți confrații săi întru poezie gândeau la fel. De fapt, ca să mă distrez, îl însoțeam uneori pe Tokk la *Clubul Supraoamenilor*. În privința celor ce frecventau acel club, trebuie să spun că aveai prilejul să întâlnești acolo poeți, romancieri, dramaturgi, critici, artiști, muzicieni, sculptori și diletanți – dar toți erau supraoameni. Şi-i găseai toată ziua angajați în discuții însuflețite, într-un strălucitor salon luminat electric. Atunci, în toiul vervei lor, Tokk nu pierdea niciodată ocazia de a atrage atenția asupra însușirilor de *supraoameni* care-i caracterizau. Se afla, bunăoară, acolo, un sculptor care, printre ghivece de ferigă, îmbrățișa cu foc un tânăr Kappa. Mai era nelipsită de la club o anume romancieră, care, cățărată pe-o masă, ne invita s-o privim în vreme ce dădea pe gât singură șaizeci de sticle de absint; dar lucru și mai de minune, că după ce-a isprăvit-o de băut pe-a șaizecea, o văzurăm rostogolindu-se cât ai clipi de pe masă și iată că trecu, spre a renaște, în paradis.

Într-o noapte fermecător luminată de razele lunii, mă plimbam de braț cu poetul Tokk, întorcându-ne amândoi de la *Clubul Supraoamenilor*. Tokk era peste măsură de posomorât și pornit pe tăcere. Trecurăm în curând prin fața unei mici ferestre unde lucea o lumină. Înăuntru, în dreptul ferestrei, zărirăm o pereche de Kappa șezând la masă, dimpreună cu cei doi-trei

copii, toți adunați ciucure pentru cină. Tokk oftă și îmi spuse deodată:

— Ştii, eu mă socot amant superior, dar când mi se întâmplă să văd o familie ca asta, încerc totuși parcă un sentiment de invidie.

— Păi, dacă te urmăresc într-adevăr astfel de gânduri, nu ți se pare că între ce faci și ce spui e o contradicție?

Iar Tokk, în bătaia razelor de lună, cu brațele strâns încrucișate, continuă să privească din afară prin fereastra cea mică, la cina pașnică a celor cinci Kappa dinăuntru. Şi după o pauză, îmi răspunse:

— Pentru că, orice s-ar spune, ouăle prăjite de acolo tot sunt mai sănătoase decât aventurile amoroase.

6

Adevărul este că relațiile de dragoste dintre ființele Kappa și cele dintre oameni diferă în mare măsură. De îndată ce o femelă Kappa descoperă un Kappa pe care-l socoate vrednic de ea, nici nu mai stă să chibzuiască ce măsuri să ia pentru a pune mâna pe el; fără nici o fereală, se aruncă nepăsătoare în urmărirea lui. Mi-a fost dat să văd o femelă Kappa alergând nebunește după un mascul Kappa. Şi nu numai atât, însă părinții și frații și surorile tinerei femele Kappa iau și ei, ca de la dânșii, parte la vânătoare. Dacă stai să judeci, masculul Kappa duce o viață nenorocită. Chiar și după ce a alergat încotro vrei și încotro nu vrei și a avut, să zicem, norocul să scape, se poate întâmpla să fie nevoit să stea după aceea la pat câte două-trei luni.

Odată, pe când citeam, acasă fiind, poemele lui Tokk, mă pomenesc nici mai mult nici mai puțin că dă buzna înăuntru, cine credeți? – studentul Rapp, care intră valvârtej peste mine, se împiedică, alunecă și cade pe podea și, cu inima bătând gata să-i spargă pieptul, îmi spune gâfâind:

— Groaznic! Până la urmă, tot am fost prins!

Azvârlind numaidecât cartea de poeme cât colo, am încuiat ușa după el și uitându-mă afară pe gaura cheii, am zărit o femelă Kappa, de statură măruntă, pudrată cu pudră de sulf, care tot da târcoale prin fața ușii. Din ziua aceea, vreme de câteva săptămâni, Rapp rămase să zacă în patul meu. Ba mai mult, nasul coroiat, în formă de cioc de pasăre, începu – din aceeași zi – să-i putrezească și i se desprinse.

Dar e greu de pretins că nu se întâmpla uneori ca și un mascul Kappa să pornească aprigă vânătoare după câte o femelă Kappa. Dar și în astfel de cazuri femela era cea care-l stârnea. Am privit și eu la un astfel de mascul care alerga sălbatic după o femelă s-o prindă, în vreme ce femela, care fugea mâncând pământul, se oprea uneori dinadins și se zgâia la el ori se așeza pur și simplu în patru labe și tocmai la timpul potrivit, de parcă ar fi fost istovită, se lăsa prinsă. Pe cât am băgat de seamă, el îmbrățișă femela Kappa și rămase un timp liniștit. Dar în cele din urmă, când l-am văzut că se ridică – stam să mă întreb ce vădea expresia lui: dezamăgire sau remușcare? În orice caz, deși nu pot găsi acum epitetul cuvenit, chipul său îți inspira compătimire. Dar am fost martorul și altor scene, mai triste. Într-o altă împrejurare, am văzut un Kappa mic de stat cum fugărea o femelă; femela Kappa, așa cum era obiceiul, se-așternuse pe o goană ademenitor prelungită. Atunci, deodată, din partea cealaltă a străzii, numai ce răsări o namilă de Kappa mascul, fornăind năprasnic. La vederea noului Kappa, femela izbucni deodată în niște țipete ascuțite: „Ajutor! Ajutor! Acest Kappa vrea să mă omoare!“

Firește că namila, înfingând la repezeală mâna în ceafa celui mic, îl țintui în mijlocul drumului. Iar pipernicitul Kappa, frângându-și de două-trei ori către cer labele-i de palmiped, își dădu în cele din urmă sufletul. Și în vreme ce toate acestea se

petreceau, femela Kappa se agăța surâzătoare de gâtul namilei triumfătoare.

Toți bărbații Kappa pe care i-am cunoscut eu, dar toți până la unul, fuseseră în viață fugăriți de femele Kappa. Chiar și Bagg, pescarul, care avea nevastă și copii, pățise cândva același lucru. Fusese și prins de două–trei ori. Singur Magg, filozoful – vecin cu poetul Tokk –, singur el nu fusese fugărit și prins nici măcar o dată; dar probabil că asta se datora faptului că aproape nu exista un alt Kappa atât de slut ca Magg. Şi s-ar fi putut să mai fie o pricină, și anume aceea că Magg își făcuse un principiu din a nu ieși aproape niciodată din casă și a nu apărea pe stradă. Mă duceam uneori pe la Magg pe acasă, pentru a mai schimba cu el câteva vorbe. Îl găseam într-o încăpere slab luminată, folosind o lanternă în șapte culori; stătea înaintea unui pupitru înalt, pe care era pusă una dintre coșcogea cărțile de lectură, și citea.

Am discutat odată cu Magg despre felul relațiilor amoroase din țara Kappa.

— De ce nu controlează oare guvernul mai îndeaproape urmărirea masculilor Kappa de către femelele Kappa? l-am întrebat.

— Una din pricini o constituie faptul că există puține femele Kappa printre funcționarii cârmuirii. După cum știi, femela fiind dintre cele două sexe cea mai geloasă, este totodată și cea mai puternică; de-ar fi mai multe femele în cârmuire, atunci s-ar putea spera la o lege care să interzică fugărirea masculilor Kappa. Dar știm prea bine cât de zadarnică ar fi introducerea unei asemenea legi. Spun aceasta, deoarece chiar în mediile oficiale – află de la mine – femela Kappa îl fugărește pe masculul Kappa.

— Așadar, înseamnă că soluția cea mai fericită e să trăiești ca dumneata?

Atunci, ridicându-se de pe scaun, Magg își împreună mâinile și-mi răspunse nu fără un oftat:

— Deoarece nu ești un Kappa, e firesc să nu înțelegi. Să știi însă că și pe mine, nu știu din ce pricină, mă încearcă senzația că nu mi-ar displăcea să fiu fugărit de aceste groaznice femele Kappa.

7

Mergeam adesea, împreună cu Tokk, la recitaluri muzicale. Și n-am uitat nici până azi de cel de-al treilea recital muzical la care am asistat amândoi. În linii mari, auditoriul nu părea că se deosebește, la drept vorbind, prea mult de auditoriul dintr-o sală de concert de-a noastră; pe rândurile de scaune așezate în amfiteatru se zăreau vreo trei-patru sute de Kappa – bărbați și femei – fiecare în mână cu un program, toți cu desăvârșire absorbiți de audiție. Cu prilejul acela, eu ședeam în primul rând, alături de poetul Tokk, de femela lui Kappa și de filozoful Magg. După ce luase sfârșit un solo de violoncel, iată că un ciudat Kappa cu ochii pătrunzători, ținând nepăsător în mână o partitură, sări pe scenă. Era, cel puțin după cum spunea textul programului tipărit, vestitul compozitor Craback. Dar nici nu era nevoie să mă uit în program. Craback făcea parte, ca și Tokk, dintre membrii *Clubului Supraoamenilor*, așa că îl știam din vedere.

„Ein Lied, Craback“ – anunța programul. La fel ca la noi, programele Kappa se tipăresc de obicei în limba germană.

Craback, după ce salută o singură dată, merse să se așeze în fața pianului, în ropotele și tunetele aplauzelor; apoi începu să-și cânte foarte degajat liedul. De-ar fi să ne luăm după opinia lui Tokk, nu exista nici la data aceea, după cum nu existase nici până atunci, un alt geniu care să se poată asemui cu Craback, printre toți muzicienii țării. Cât despre mine – cum purtam interes și fanteziei de poet liric a lui Tokk – eram, desigur, înclinat să ascult cu entuziasm ecourile marelui pian. Iar Tokk și Magg erau, amândoi, și mai cuceriți decât mine. Numai

frumoasa femelă Kappa – „frumoasă“ cel puțin după criteriile din țara Kappa – strângând în mână de mama focului programul, scotea din când în când lunga ei limbă, de parcă și-ar fi ieșit din răbdări. După spusele lui Magg, se zvonea că, deoarece ea nu izbutise să-l prindă pe Craback în urmă cu vreo zece ani, încă îi purta pică.

Craback, încălzindu-se tot mai mult, cânta acum la pian de parcă ar fi avut de dus o luptă cu instrumentul acela. Când, pe neașteptate, în sala de concert răsună o voce tunătoare:

— Spectacolul interzis!

Glasul acela m-a făcut să tresar și am privit fără să vreau îndărăt. Cel ce răcnise putea fi văzut de toată lumea – era un polițist impunător din ultimul rând; cum tocmai mă întorceam să-l privesc, polițistul, calm și fără să se sinchisească, răcni încă o dată cu glas și mai puternic:

— Spectacolul interzis!

Atunci… Atunci începu una din cele mai cumplite dezordini.

— Despotism polițienesc! Cântă, Craback! Cântă…

— Idiotule! Fiară! Cară-te! Nu te lăsa, Craback!

În fierberea produsă de atâtea zbierete, unele scaune fură răsturnate, se văzură programe zburând prin aer; de asemenea, începu să plouă din toate părțile cu sticle goale de cidru, cu pietre și chiar cu castraveți mușcați. Uluit, încercai să-l întreb pe Tokk ce se petrece. Dar până și Tokk părea să-și fi ieșit din minți, căci se suise pe scaun și țipa fără să se mai oprească: „Cântă, Craback! Cântă!“ Iar femela lui Tokk își uitase oare între timp vrăjmășia ce-o purta compozitorului? Pot spune doar că ea striga cât o ținea gura, cu nu mai puțină aprindere decât Tokk: „Tiranie polițienească!“ Neștiind ce să mai cred, mă întorsei către Magg și-l întrebai:

— Ce se întâmplă?

— Ce-nseamnă? Astfel de lucruri se întâmplă deseori la noi. În fond, arta și literatura…

Ori de câte ori vreun obiect venea vâjâind în zbor spre Magg, el își lăsa puțin capul în jos, ferindu-se. Dar vorbea calm ca întotdeauna.

— În fond, orice se exprimă în pictură și în literatură poate fi lesne înțeles; astfel că, în țara noastră, vânzarea sau expunerea cărților și a pânzelor nu e interzisă niciodată. Noi interzicem totuși… ce?! Interzicem muzica. Pentru că doar la muzică, oricât de corupătoare ar fi o piesă, cine nu are ureche muzicală nu o înțelege.

— Dar e sigur oare că polițistul are ureche muzicală?

— Ei! asta-i cam îndoielnic, nu-i așa? Poate că ascultând compoziția, și-o fi adus și el aminte de bătăile inimii când se afla în pat cu nevastă-sa.

Între timp, tumultul devenise și mai sălbatic, iar Craback, așezat în fața pianului, ne arunca priviri trufașe. Dar în ciuda mândriei lui, nu putea continua să cânte, deoarece nu putea să se apere de obiectele care zburau spre el. Se vedea, așadar, silit să se aplece mai în fiecare clipă. Şi totuși, cu ochii lui pătrunzători, ce acum scăpărau fioros, izbutea să nu-și întineze mândria de mare muzician. Cât despre mine, dorind, firește – la rându-mi –, să mă apăr, m-am folosit de Tokk ca de un scut; dar cum tot nu-mi potolisem curiozitatea, îl întrebam mai departe pe Magg:

— Modul acesta de cenzură e desigur violent, nu?

— Cum? Da’ de unde! E mai puțin primitiv decât în oricare altă țară. Gândește-te ce s-a întâmplat acum o lună în X.

Din nefericire pentru Magg, tocmai în clipa în care rostea cuvintele acestea, se pomeni cu o sticlă goală drept în creștetul capului; îl auzii icnind o dată *Quack!* – asta nu-i decât o simplă interjecție – și în clipa următoare filozoful căzu în nesimțire.

8

Oricât de ciudat ar părea, Gael, directorul fabricilor de sticlă, începuse a-mi fi simpatic. Gael era un mare om de afaceri. Pe tot întinsul țării Kappa nu se afla, după toate probabilitățile, nimeni altul cu o burtă mai proeminentă decât a lui. Dar, înconjurat de nevastă-sa, care semăna la față cu un fruct de conifer, înconjurat de copiii lui semănând a castraveți și tolănit cum sta într-un fotoliu, părea fericirea întruchipată. Mă duceam uneori să cinez la Gael, câteodată însoțit de judecătorul Pepp și de Chakk, doctorul. Cu scrisoarea de recomandare a lui Gael în buzunar, am mers să vizitez și o serie de fabrici, care aveau toate mai mult sau mai puțin legătură cu asociații lui Gael.

Ceea ce m-a interesat îndeosebi, din câte am avut ocazia să văd în acele fabrici, a fost întreprinderea sa de editură. Un tânăr inginer Kappa m-a însoțit pretutindeni în cuprinsul ei, ajutându-mă să constat că instalațiile erau puse în funcțiune cu energie hidroelectrică. În fața uriașelor utilaje, am admirat progresul celor din țara Kappa în domeniul mașinilor. Mi s-a spus că totalul producției anuale de cărți era la ei de șapte milioane de volume. Iar publicarea atâtor tomuri nu implică irosirea nici unui efort – asta m-a mirat cel mai tare.

Acolo, spre a scoate cărți, în gura de forma unei pâlnii a mașinii, se introduce un praf de culoare cenușie, hârtie și cerneală; la vreo cinci minute după introducerea în mașină a acestor materii prime, se obțin nenumărate volume – *in octavo, in quarto, in semioctavo* și în alte formate. În timp ce urmăream cu atenție feluritele soiuri de cărți revărsându-se avalanșă, l-am întrebat pe inginerul Kappa, care supraveghea foarte mândru procesul de producție, din ce anume este extras praful acela cenușiu. Și inginerul, care sta în fața mașinii negre și strălucitoare, mi-a răspuns calm:

— A, praful? Se obține din creier de măgar, e simplu. După ce creierele asinilor sunt bine uscate, ele se macină până când ajung pulbere. Prețul de vânzare nu trece de doi-trei bănuți tona.

Nu exista nici un motiv, desigur, pentru ca astfel de minuni industriale să se întâmple numai în domeniul editorial. Şi tipărirea de ilustrate, și aceea de partituri muzicale urmau un proces asemănător. De fapt, după spusele lui Gael, în medie se inventau lunar șapte până la opt sute de feluri de mașini. Se construiau de asemenea tot mai multe uzine uriașe, care nu necesitau munca unui singur Kappa. În consecință, nu era ceva neobișnuit să fie concediați deodată din întreprinderi câte patruzeci-cincizeci de mii de muncitori. Deși citeam în mod curent ziarele, urmărind îndeosebi această chestiune, totuși n-am întâlnit nici măcar o singură dată cuvântul grevă. Şi cum lucrul mi s-a părut ciudat, am cerut informațiile cuvenite, cu prilejul unei vizite făcute împreună cu Pepp și cu Chakk la Gael acasă, unde fuseserăm poftiți la cină.

— Sunt toți consumați, mi-a răspuns Gael oarecum nepăsător, pufăind din țigara pe care obișnuia s-o fumeze după cină.

Dar nu înțelesei ce înseamnă „consumați“. De aceea, dându-și seama că rămăsesem vădit perplex, Chakk își puse ochelarii pe nas, se întoarse către mine și adăugă de la el vreo câteva cuvinte lămuritoare.

— Toți acești muncitori sunt omorâți pentru carne. Uită-te în ziar. În luna în curs au fost concediați exact șaizeci și patru de mii șapte sute șaizeci și nouă de muncitori. Aceasta e cauza pentru care prețul cărnii a scăzut.

— Şi ei nu se împotrivesc să fie omorâți?

— N-are nici un rost să se agite, deoarece avem Legea uciderii muncitorilor.

Ultimele cuvinte fură spuse de Pepp, a cărui față, ascunsă îndărătul piersicii conservate din care

se înfrupta, părea îndurerată. M-am simțit, nici vorbă, stingherit. Dar de bună seamă că Gael, gazda noastră, de altminteri ca și Pepp și Chakk, socoteau firești astfel de situații. Ba Chakk mă privi chiar râzând și spuse cam în bătaie de joc:

— Rezultatul e, în orice caz, că nenumărate ființe sunt puse de către stat în situația de a nu trebui să moară de foame sau să se sinucidă. Cu o mică doză de gaz otrăvit, ei aproape că nici nu simt vreo durere.

— Dar spuneai că le mâncați carnea…

— N-are rost să faci haz pe socoteala asta, deși, dacă l-ai întreba pe Magg, el s-ar mulțumi să râdă cu poftă. Dar în țara dumitale, femeile din clasa de jos nu sunt oare silite să se prostitueze? A te simți indignat că mănânci carne de muncitor e a da dovadă, cel mult, de un sentimentalism ieftin.

Gael, care asculta acest schimb de păreri, privi către platoul de sendvișuri de pe masă și spuse calm:

— Ei, ce zici? Nu vrei să te servești? Sunt preparate din carne de muncitor.

Rămăsesem de-a dreptul fără grai. Dar nu m-am mărginit la atâta; ci, în timp ce Pepp și Chakk izbucneau în râs în urma mea, am rupt-o la fugă din salonul casei lui Gael. Era o noapte atât de întunecată, încât nici stelele nu luceau pe cer deasupra orașului. Înapoindu-mă acasă prin bezna nopții, toată vremea am vomat. Prin întuneric, bolbotinele pe care le deșertam din mine luceau albicioase…

9

Dar nu încape îndoială că Gael, directorul fabricilor de sticlă, era un Kappa cu inimă bună. Îl însoțeam deseori la clubul din care făcea parte și întotdeauna petreceam acolo o seară plăcută. Înainte de toate, spre deosebire de *Clubul Supraoamenilor* din care făcea parte Tokk și care era cu totul altceva, aici simțeai într-adevăr o

plăcere să mergi. Apoi, deși conversația lui Gael, spre deosebire de discuțiile avute cu filozoful Magg, era lipsită de adâncime, îmi dezvăluia o lume cu totul nouă. În timp ce-și mesteca cafeaua cu o linguriță de aur, îmi povestea tot soiul de lucruri care nu erau lipsite de haz.

Într-o noapte foarte cețoasă stăteam și-l ascultam vorbind, cu o vază de trandafiri iernatici așezată între noi. Întreaga încăpere, după cum îmi aduc bine aminte, era mobilată în stil occidental, iar motivele ornamentale ale tapiseriei albe a meselor și scaunelor erau din fir de aur. Gael, cu expresia lui în general binevoitoare, cu fața luminată de un zâmbet mai larg decât de obicei, vorbea despre guvernul Quorax care tocmai venise la putere.

Cuvântul *Quorax* nu avea decât un înțeles interjecțional, așa încât o să mă mărginesc a-l traduce prin *Ah!* În orice caz, înainte de a merge mai departe, trebuie să menționez că era vorba de partidul care se angajase să promoveze *Bunăstarea în Kappa*.

— Partidul Quorax este condus de vestitul om de stat și politician Roppe. „Cinstea e cea mai bună politică externă“ – parcă așa spunea Bismarck? Ei, dar gândește-te că Roppe aplică până și în treburile interne cinstea…

— Păi, discursul-program al lui Roppe…

— O! Lasă-mă să spun ce am de spus. Discursurile sale sunt, cu siguranță, pe de-a-ntregul false. Însă cum toată lumea știe prea bine că ele-s o înșiruire de minciuni, ce e oare la urma urmei necinstit în toată povestea? Să pretinzi însă că absolut totul e numai și numai minciună sfruntată ar fi să dai dovadă de părtinire, nu ești de aceeași părere? Dar să lăsăm lucrurile astea. Acum vorbim despre Roppe. El conduce partidul Quorax. Dar Roppe, la rândul său, depinde de ziarul *Pu-Fu*. Expresia *Pu-Fu* este o interjecție lipsită de înțeles,

iar dacă îmi ceri neapărat o traducere, apoi cea mai nimerită la care m-aș putea gândi ar fi *Aaa!* Directorul general al ziarului, Quiqui, e patronul lui Roppe. Dar nici Quiqui nu poate spune că face ce vrea. Insul de care depinde Quiqui nu e nimeni altul decât însuși Gael, care stă aici în fața dumitale.

— Dar, dă-mi voie; ziarul *Pu-Fu*, după câte știu, susține cauza muncitorilor. Dacă directorul său, Quiqui, primește instrucțiuni de la *dumneata*…

— Gazetarii care scriu la *Pu-Fu* susțin, desigur, cauza muncitorilor. Dar conducerea gazetarilor o deține Quiqui, care, la rândul lui, nu poate face decât ceea ce îi îngăduie Gael să facă.

Gael râdea ca de obicei și se amuza jucându-se cu linguriţa lui de aur curat. Privindu-l cu atenție, nu-l uram pe el personal, dar simpatia mea se îndrepta înspre redactorii ziarului *Pu-Fu*. Gael, văzându-mă că tac, înțelese repede încotro înclinau sentimentele mele, de aceea își săltă voluminoasa-i burtă și spuse:

— Dar să știi că gazetarii de la *Pu-Fu* nu-i susțin pe toți muncitorii. Nu uita că noi, cei din Kappa, înainte de a susține pe oricine altcineva, ne susținem pe noi înșine… Şi ceea ce complică și mai mult lucrurile este că până și eu, Gael, depind, la rândul meu, de altcineva. Şi de cine crezi că depind? De soția mea – frumoasa doamnă Gael pe care o cunoști.

Bogătașul râse cu poftă.

— Dar acest lucru te face fericit, nu-i așa?

— Sunt, în orice caz, mulțumit, dar lucrul acesta n-am poftă să ți-l mărturisesc decât dumitale – numai dumitale care nu ești un Kappa și cu care-mi pot îngădui să fiu atât de sincer.

— Deci, în cele din urmă, cabinetul Quorax depinde de doamna Gael?

— Așa precum prea bine spui. Iar războiul pe care l-am dus acum șapte ani a avut drept cauză tot

o femelă Kappa.

— Războiul? Şi țara aceasta a fost în război?

— A fost! Şi s-ar putea să fie din nou, oricând, de vreme ce ne învecinăm cu alte țări…

Mi-era dat pentru prima oară în clipa aceea prilejul să mă lămuresc dacă țara Kappa era sau nu o națiune izolată. După explicațiile lui Gael, locuitorii din Kappa îi privesc întotdeauna pe Otteri drept eventuali vrăjmași. Pe de altă parte, Otterii sunt echipați cu armament care nu e deloc inferior celui din Kappa. Eram foarte interesat de războiul împotriva Otterilor. De fapt, informația dobândită, că Otterii erau aprigii dușmani ai celor din Kappa, nu-i era cunoscută nici autorului lucrării *Despre râul Tigru* și nici, desigur, lui Yanagita Kunio[19], autorul *Antologiei folclorului din munți și insule.*

— Înainte de izbucnirea războiului, amândouă țările se spionau, desigur, una pe alta cu multă răbdare și în cel mai mare secret. În felul acesta, fiecare țară se temea la fel de cealaltă. Asta era situația, când iată că un Otter veni în vizită aici să vadă pe-un Kappa și pe soția acestuia. Însă tocmai atunci femela respectivului Kappa își pusese în gând să-și omoare bărbatul, care trebuie să știți că era un soț cam flușturatic; poate că și polița lui de asigurare pe viață să fi constituit pentru ea o ispită.

— Dumneata i-ai cunoscut pe acești soți?

— Nu prea, la drept vorbind. Îl cunoșteam doar pe bărbat. Şi nevastă-mea observase că părea să fie un derbedeu. Dar, decât să-l cred neapărat rău, mai degrabă înclin a-l socoti unul din acei numeroși Kappa nițel cam smintiți și victime ale obsesiei că sunt fugăriți de femele… Ei, și tocmai atunci femela acelui Kappa se apucă și puse cianură de potasiu în ceașca de cacao a soțului său; nu știu cum se făcu însă că, din greșeală, ea oferi ceașca musafirului lor, Otterului, ca s-o bea. Otterul, firește, a băut-o și a murit. Atunci…

— Atunci a izbucnit războiul, da?

— Din nefericire, Otterul era o persoană de vază, nu știu dacă mă înțelegi?

— Şi cine a câștigat războiul?

— Țara noastră, firește. Trei sute șaizeci și nouă de mii cinci sute de Kappa au căzut eroic pe câmpul de luptă. Totuși, pierderile acestea nu reprezintă nimic, în comparație cu cele ale țării inamice. Azi, blănurile din țara noastră sunt aproape toate blănuri de Otter. În timpul războiului, pe lângă fabricarea sticlei, eu mă ocupam și cu expedierea de cenușă pe front.

— Dar ce se face cu cenușa?

— E folosită, firește, ca aliment. Când unui Kappa îi e foame, el e gata să mănânce orice.

— Uite, n-aș vrea să te ofensez, dar cum! asta să i se dea de mâncare unui Kappa pe front? În țara noastră așa ceva ar isca un scandal nemaipomenit.

— Nici în țara noastră lucrurile nu stau altfel. Totuși, de vreme ce faptul e admis, nimeni nu-l mai consideră scandalos. Ştii, filozoful Magg are o vorbă: „Un rău, odată mărturisit, e de la sine iertat.“ Şi în afară de asta, pe lângă profitul pe care-l realizam, eram cuprins și de sentimente patriotice.

Tocmai când ajunseserăm aici cu discuția, chelnerul clubului intră în cameră. După ce se înclină în fața lui Gael, rosti de parcă ar fi citit propoziția dintr-o carte:

— În vecinătatea casei dumneavoastră a izbucnit un incendiu.

— Incendiu, spui? Un incendiu?

Surprins, Gael sări în picioare. Firește că m-am ridicat și eu.

Dar chelnerul adăugase apoi, calm.

— Da, un incendiu care a fost stins.

Privind la chelnerul care se retrăgea, pe fața lui Gael se putea citi nehotărârea, ceva între râs și lacrimi. Şi am resimțit, scrutându-l adânc, ura care mocnise cândva în mine împotriva acestui director al fabricilor de sticlă. Acum nu mai sta lângă mine

Gael, marele om de afaceri, ci un Kappa oarecare. Am luat, așadar, din vază un trandafir iernatic și i l-am înmânat.

— Deși focul a fost stins, soția dumitale trebuie să fi trecut printr-o mare spaimă. Ia deci floarea aceasta și du-te acasă.

— Mulțumesc.

Gael îmi strânse mâna. Apoi, rânjind deodată, îmi spuse calm:

— Dar proprietatea învecinată, să știi, e tot a mea. Sper că o să încasez cel puțin banii ce mi se cuvin pentru asigurarea împotriva incendiului.

Îmi reamintesc perfect zâmbetul de atunci al lui Gael, un zâmbet față de care nu am simțit nici dispreț, nici ură.

10

— Ce s-a întâmplat? Arăți astăzi din nou cam deprimat sau mă înșel eu?

Era a doua zi după incendiu. Pufăiam dintr-o țigară și mă adresam lui Rapp, studentul, care stătea cufundat în fotoliul din salonașul meu. Picior peste picior, Rapp privea înspre podea, cu capul atât de mult aplecat în jos, încât nu-i puteam vedea nasul ca un cioc de pasăre, acum putrezit.

— Rapp, dă-mi voie să te întreb ce necaz ai?

— A, nimic… un fleac.

Ridicându-și în sfârșit capul, el vorbi nazal; cu tristețe:

— Uitându-mă astăzi pe fereastră, m-am apucat să murmur fără vreun motiv anume: „A, ia te uită că violeta insectivoră înflorește!“ Atunci, soră-mea cea mică, a cărei culoare păru să se schimbe dintr-odată, rosti supărată: „S-o știi, violeta insectivoră eu sunt, așa că oricum...“ Pe deasupra mea, maică-mea, al cărei copil drag și a cărei slăbiciune e soră-mea, s-a răstit și ea la mine.

— Dar de ce s-a simțit sora dumitale nefericită, când ai pomenit de înflorirea violetei insectivore?

— O, poate o fi luat vorba mea drept o aluzie la faptul că i-a sosit timpul să înhațe, ca toate celelalte, un mascul, nu crezi? Iar când discuția a ajuns aici, mătușă-mea, care nu se află în relații bune cu mama, a intervenit și ea, și întreaga poveste a degenerat într-un nemaipomenit tărăboi. Atunci tata, care oricând îl cauți e beat, auzind ciorovăiala noastră, a sfârșit prin a se lua la bătaie cu toți cei ce se găseau de față, fără să mai aleagă între unii și alții. Şi numai asta n-a fost totul, căci înainte de a se calma lucrurile, fratele meu mai mic a șterpelit poșeta cu bani a mamei și s-a dus să vadă un film sau mai știu eu ce a făcut cu banii. Iar eu... eu m-am săturat...

Ascunzându-și fața în mâini, Rapp tăcu și izbucni în lacrimi. Mi-am manifestat bineînțeles compătimirea față de el. Mi-am amintit de disprețul lui Tokk față de instituția familiei. L-am bătut pe Rapp pe umăr și am încercat să-l mângâi:

— N-ar trebui să te lași învins de o astfel de situație. Nu-ți pierde curajul. Lucruri din astea se întâmplă oricui.

— Numai... numai de nu mi-ar putrezi ciocul... suspină el.

— De, cu asta o să trebuiască să începi să te obișnuiești. Hai să trecem pe la domnul Tokk pe-acasă.

— Domnul Tokk mă disprețuiește, deoarece nu am curajul să mă lepăd ca dânsul, fără alte complexe, de familie.

— Atunci să mergem la domnul Craback.

De când cu recitalul despre care am vorbit, întrețineam relații de prietenie cu Craback, așa că l-am luat pe Rapp la muzician acasă. Craback – în comparație cu Tokk – duce o viață mult mai extravagantă. Ceea ce nu trebuie să lase să se creadă că trăiește pe același picior cu Gael, capitalistul. El se mândrește cu o mulțime de obiecte rare și obișnuiește să stea pe o sofa turcească așezată chiar sub propriul portret, într-o

cameră plină de statuete de Tanagra și de ceramică în stil persan, jucându-se mereu cu copiii săi. În ziua aceea însă, cu brațele încrucișate la piept, stătea singur, fără să facă nimic, și avea întipărită pe față o expresie amară. Ba am mai văzut și multe hârtii azvârlite pe jos, împrăștiate pe podea la picioarele sale. Rapp, care împreună cu poetul Tokk îl întâlnise deseori pe Craback, fu surprins de înfățișarea acestuia și, ca niciodată în ziua aceea, după ce se înclinase cu multă politețe, se așeză tăcut într-un colț al încăperii.

— Care-i necazul, Craback?

Grăbindu-mă să-l salut, adresai această întrebare artistului.

— Care-i necazul, mă-ntrebi? Imbecilii ăștia de critici spun că scrierile mele lirice n-ar fi la înălțimea celor ale lui Tokk.

— Dar cum tu ești muzician...

— Ei, dacă asta ar fi totul, aș admite. Dar criticii merg până acolo, încât afirmă că nici nu-s demn de a purta, în comparație cu Rokk, titlul de „muzician“.

Muzicianul Rokk era deseori comparat cu Craback. Din păcate, deoarece Rokk nu era membru al *Clubului Supraoamenilor*, nu avusesem prilejul să vorbesc nici măcar o dată cu el. Dar figura lui – cu ciocul acela caracteristic, îndreptat în sus – o văzusem deseori prin fotografii.

— Şi Rokk este, fără îndoială, un geniu. Dar muzica lui Rokk nu are sensibilitatea modernă care se revarsă din belșug din muzica dumitale.

— Crezi cu adevărat ceea ce spui?

— Negreșit.

La vorba aceasta, ridicându-se repede în picioare, Craback înșfăcă o statuetă de Tanagra și, nici una nici două, o trânti de pământ. Rapp păru din cale-afară de mirat și, scoțând un strigăt înăbușit, îmi dădu impresia că e gata s-o ia la fugă din cameră. Dar Craback ne făcu semn

amândurora, și lui Rapp și mie, să nu ne îngrijorăm și apoi observă cu calm:

— Nici dumneata, ca și ordinarii ăștia de Kappa, n-ai ureche muzicală! Sunt înspăimântat de Rokk.

— Ei, poftim! Înspăimântat? Nu mai face pe modestul.

— Cine face pe modestul? Dacă o spun față de dumneata, apoi o spun și față de critici. Eu – eu sunt Craback, geniul. Așa că, din acest punct de vedere, nu mi-e teamă de Rokk.

— Atunci de ce ți-e teamă?

— Poate că de vreo entitate necunoscută, de steaua care-l călăuzește pe el, cine știe?

— Nu te mai înțeleg.

— Atunci, lasă-mă să-ți explic, spre a mă înțelege, da? Rokk nu e influențat de mine, dar eu am fost din când în când supus înrâuririi lui.

— Cât despre asta, apoi sensibilitatea dumitale...

— A, nu, ascultă! Nu e o problemă de sensibilitate. Rokk lucrează mulțumit de sine, așa cum numai *el* poate, pe când eu mă enervez din nimica toată. Ei, privind lucrurile din punctul de vedere al lui Rokk, nu sunt sigur dacă există sau nu vreo diferență între noi. Dar pentru mine există una uriașă.

— Dar capodoperele dumitale, maestre?

Craback își încreți ochii, și așa destul de pătrunzători, și se uită iritat la Rapp.

— Nu spune nici un cuvânt mai departe. Înțelegi ceva din problemele acestea? Eu știu totul despre Rokk. Chiar mai mult decât cățeii care se gudură la picioarele sale – îl cunosc.

— Te rog... liniștește-te.

— Hm, dacă m-aș putea liniști... Văd mereu lucrurile așa – nu știu ce necunoscut, spre a-și bate joc de mine, mi l-a scos pe Rokk în cale. Filozoful Magg pare a pricepe ceva din toate acestea, deși Magg nu face decât să șadă sub lampa lui colorată, citind veșnic din vechile-i cărți ponosite.

— Cum adică?

— Ai văzut cel mai nou volum al lui Magg, intitulat *Cuvintele unui idiot*?

Craback îmi înmână o carte, sau mai bine zis mi-o aruncă s-o prind... Apoi, încrucișându-și brațele, îmi spuse morocănos:

— Și acum, te rog să binevoiești a mă scuza.

Rapp, asupra căruia pusese din nou stăpânire proasta dispoziție, mă însoți în stradă. Umblarăm tăcuți de-a lungul arterelor cu trafic intens, pline de felurite prăvălii, și ne așezarăm la umbră pe o alee de fagi fără a scoate nici un cuvânt. Cu cine credeți că ne pomenim atunci, răsărind lângă noi ca din pământ, de nu cu poetul cu păr lung, Tokk? Măsurându-ne atent, Tokk scoase o batistă din punga marsupială a pântecului și-și șterse fruntea de mai multe ori.

— O, a trecut multă vreme de când n-am mai dat ochii unii cu alții! Am de gând să trec pe la Craback azi fiindcă n-am mai fost de mult să-l văd.

Socotind că e rău ca acești doi artiști să ajungă să se certe între ei, găsii nimerit să-i atrag delicat atenția lui Tokk asupra proastei dispoziții în care se afla Craback.

— Adevărat? Dacă-i așa, renunț la ideea mea, din moment ce Craback e într-o stare de depresiune nervoasă. Cum nici eu n-am mai dormit bine de două sau trei săptămâni, mă simt foarte slăbit.

— Ce-ai zice de-o mică plimbare cu noi?

— Nu, astăzi am să renunț la această plăcere, desigur, dacă nu mi-o iei în nume de rău... Privește!

Nici nu apucase să isprăvească de vorbit, că mă și apucă repede și strâns de braț. Trupu-i fu deodată scăldat de o sudoare rece.

— Ce s-a întâmplat?

— Da, într-adevăr, ce-i?...

— Mi s-a părut că văd un fel de uriașă maimuță verde scoțând capul pe fereastra automobilului aceluia.

Îngrijorat oarecum, l-am sfătuit să se ducă neîntârziat la cabinetul medicului Chakk, să-l consulte. Dar Tokk, oricât aș fi stăruit eu, nu se arăta dispus să-mi dea ascultare. Mai mult decât atât, ca și cum ar fi bănuit ceva, se uita ba la unul, ba la altul dintre noi și sfârși chiar prin a spune următoarele vorbe:

— Nu sunt anarhist defel, asta s-o știți. Măcar atâta să nu dați uitării. Şi acum, adio, scuzați-mă și prezentați respectele mele doctorului Chakk.

Căzurăm amândoi pe gânduri, după ce-l salutarăm pe Tokk, care se îndepărta. Amândoi? Nu! N-ar fi trebuit să scriu „amândoi“, căci după câtva timp studentul Rapp, întinzându-și picioarele răscrăcănat, drept în mijlocul străzii, s-a aplecat și nu mai înceta să se uite, printre picioare, la neîncetata scurgere de vehicule și de trecători. Am fost mirat, gândindu-mă că și acest Kappa era – la rândul lui – țicnit; de aceea l-am tras deoparte.

— E o glumă? Ce faci?

Dar Rapp, frecându-și ochii, răspunse cu un neașteptat sânge rece:

— Nu, dar cum mă simt tare melancolic, încercam să mă uit la lume pe dos. Însă și văzută invers, lumea e, la urma urmei, aceeași.

11

Ceea ce urmează sunt niște extrase din lucrarea filozofului Magg, intitulată *Cuvintele unui idiot*.

***

Prostul crede fără curmare că toți sunt proști în afară de el.

***

Desigur că dragostea pentru natură izvorăște în noi din faptul că natura nici nu ne pizmuiește, nici nu ne urăște.

***

Cel mai inteligent mod de a-ți trăi viața este de a disprețui obiceiurile epocii tale, dar totuși de a trăi

fără să le calci în picioare.

***

Ținem să ne mândrim mai presus de orice tocmai cu ceea ce nu avem.

***

Nimeni nu ridică vreo obiecție când sunt sfărâmați idolii. Dar totodată nimeni nu se opune să devină el însuși un idol.

Cei care pot sta liniștiți pe piedestalele idolilor sunt cei binecuvântați de zei – idioții, răufăcătorii și eroii.

(Craback a însemnat aceste pasaj cu unghia.)

***

Istoria noastră ne arată că *gândirea* vrednică de acest nume și-a atins, probabil, zenitul acum vreo trei mii de ani. Noi, cei de azi, adăugăm doar o nouă flacără unei păduri demult aprinse.

***

Este una din caracteristicile noastre că suntem obișnuiți să ne transcendem propria luciditate.

***

Dar dacă fericirea va să fie însoțită de suferință și liniștea de plictiseală?

***

Să pledezi pentru tine însuți e mai greu decât să pledezi pentru alții. Cei ce se îndoiesc de asta ar trebui să își amintească de avocați.

***

Trufia, desfrânarea, bănuiala – din acestea au izvorât feluritele păcate în ultimii trei mii de ani; dar în același timp, după toate probabilitățile, tot din ele s-au ivit și toate virtuțile.

***

Împuținarea dorințelor materiale nu aduce cu sine în chip necesar pacea. Spre a obține pacea, trebuie să împuținăm și dorințele spirituale.

(Craback lăsase însemnul unei unghii și aici.)

***

Noi suntem mai nefericiți decât ființele omenești. Oamenii nu au atins un stadiu de evoluție atât de înaintat ca stadiul atins de Kappa.

(Când am citit acest paragraf, fără voie am izbucnit în râs.)

***

A face este a fi în stare să faci... *A fi în stare să faci* este a face. La urma urmei, viețile noastre nu pot evita acest raționament circular – vreau să spun că viețile noastre sunt contradictorii de la început până la sfârșit.

***

După ce a înnebunit, Baudelaire și-a exprimat părerea despre viață într-un singur cuvânt: FEMEIE! Dar chiar pe el, îl putem judeca numai după ceea ce a spus? Ori mai curând să zicem că, bizuindu-se pe geniul său poetic ca pe un sprijin suficient în a-l susține, a dat uitării cuvântul-cheie: „stomac“?

(Şi pe această pagină Craback lăsase urmă cu unghia.)

***

Dacă dorim să trăim o viață rațională de la început până la sfârșit, suntem firește nevoiți să ne tăgăduim propria existență. Voltaire, care a făcut din rațiune un zeu, și-a încheiat viața mulțumit; aceasta arată, putem spune, că ființele umane nu sunt atât de înaintate ca noi, Kappa.

12

Era o după-amiază destul de răcoroasă. Deoarece obosisem tot citind *Cuvintele unui idiot*, am ieșit din casă și m-am dus în vizită la Magg, filozoful. La un colț de stradă pustiu, am dat peste un Kappa subțirel cât un țânțar, rezemat visător de un perete. Şi l-am recunoscut: era, fără doar și poate, același Kappa care-mi șterpelise cândva

stiloul. Găsind minunat prilejul acela, am strigat după un polițist voinic care trecea din întâmplare pe acolo.

— Vă rog să-l chestionați pe acel Kappa, deoarece exact acum o lună mi-a șterpelit stiloul.

Polițistul își ridică bastonul din mâna dreaptă în sus. În țara aceea, polițiștii, în loc de săbii, poartă bastoane din crengi de tisă.

— Hai! Tu ăla de colo! strigă el către Kappa.

M-am gândit o clipă că hoțul va încerca s-o șteargă din loc, dar el veni foarte liniștit spre polițist. Ba mai mult decât atât, cu brațele încrucișate se uita țintă, oarecum sfruntător, în ochii ofițerului de poliție și în ai mei. Polițistul totuși nu părea supărat; scoțându-și carnețelul din marsupiu ca dintr-o tașcă, el începu un rapid interogatoriu.

— Numele?

— Grukk.

— Ocupația?

— Până acum două sau trei zile eram factor poștal.

— Bine. Omul acesta spune că i-ai furat stiloul.

— I l-am furat în urmă cu o lună.

— De ce?

— M-am gândit că ar fi o minunată jucărie pentru copil.

— Şi copilul?

Abia acum polițistul sfredeli cu privirea până-n adâncurile acelui Kappa.

— Copilul a murit acum o săptămână.

— Ai certificatul de deces?

Atunci subțirelul Kappa scoase un act din tașca lui abdominală. După ce polițistul examină actul, izbucni deodată în râs și-l bătu pe umăr.

— E-n regulă, îmi pare rău pentru ce-ai pățit și că te-am deranjat.

Cum eu rămăsesem de-a dreptul zăpăcit, mă holbai la polițist. Iar subțirelul Kappa, bombănind cuvinte îmbufnate, ne întoarse spatele și-și văzu de

drumul său. Revenindu-mi, îl întrebai în cele din urmă pe polițist:

— Dar de ce nu l-ați arestat?

— E nevinovat.

— Cum, faptul că mi-a furat stiloul?...

— L-a luat ca să se joace copilul cu el. Ei, dar acum copilul a murit. Dacă socotiți că am procedat greșit, aruncați-vă ochii pe articolul 1285 din Codul Penal.

După acest schimb de cuvinte polițistul a luat-o brusc din loc, lăsându-mă singur acolo în stradă. Cum nu puteam face nimic, mi-am continuat drumul către casa lui Magg, repetându-mi în gând ca să nu uit: „Articolul 1285… Articolul 1285.“

Lui Magg, filozoful, îi plac musafirii. În ziua aceea se și aflau adunați în odaia sa întunecoasă judecătorul Pepp, medicul Chakk și directorul fabricilor de sticlă, Gael; pe sub lampa cu șapte culori pluteau vălătucii fumului de tutun. Faptul că judecătorul Pepp se afla acolo îmi era de foarte mare folos. Căci, de cum mă așezai pe scaun, în loc să consult articolul 1285 din Codul Penal, mă adresai numaidecât lui Pepp.

— Amice Pepp, s-ar putea să-ți par tare nepoliticos, dar aș vrea să știu: oare în țara dumneavoastră hoții nu-s pedepsiți?

Pufăind calm dintr-o țigară cu vârful aurit, Pepp îmi răspunse puțin plictisit:

— Nu numai că-i pedepsim, dar există la noi și pedepse cu moartea.

— Poate, însă chiar acum o lună, eu…

După ce am înșirat de-a fir-a-păr toate amănuntele, i-am cerut să mă lămurească în definitiv ce-i cu articolul 1285 din Codul Penal.

— Hm, iată cum sună articolul: „Orice ar fi făptuit învinuitul, dacă împrejurările care au dus la infracțiunea de care este învinuit au încetat de a mai exista, zisul învinuit nu va fi condamnat.“ Luând în considerare situația în care te-ai aflat, rezultă următoarele: că vinovatul fusese mai

înainte vreme părinte, iar acum a încetat să mai fie, așa încât infracțiunea sa este de la sine ștearsă.

— Dar e irațional.

— Să nu iei lucrurile prea ușor. E irațional în fond să judeci în același fel pe-un Kappa care *a fost* părinte cu un Kappa care *este* acum părinte. După legile voastre, aceste amândouă cazuri sunt judecate la fel. Ceea ce pentru noi e foarte curios. Hi! Hi! Hi!

Pepp își aruncă țigara și râse inexpresiv. Atunci Chakk, medicul, care nu avea decât foarte vagi idei despre problemele de drept, întrerupse discuția și potrivindu-și ochelarii, își îndreptă întrebarea spre mine.

— Există pedeapsa cu moartea la voi în Japonia?

— Desigur – în Japonia oamenii sunt spânzurați.

Deoarece recele și nepăsătorul Pepp îmi era mai mult sau mai puțin antipatic, folosisem prilejul ca să fiu ironic.

— Pedeapsa cu moartea în țara voastră e mai modernă decât în Japonia, asta socotiți, nu-i așa?

— Dar bineînțeles că e mai civilizată. (Acum Pepp vorbea și mai nepăsător.) În țara noastră nu există spânzurători. Rareori folosim electricitatea. De obicei, ne mulțumim doar a pronunța numele criminalului.

— Cum, și asta provoacă moartea unui Kappa?

— Firește, pentru că sistemul nervos al unui Kappa e mult mai sensibil decât al oamenilor.

— Şi metoda aceasta nu e rezervată numai pentru condamnații la moarte. O folosesc și ucigașii când vor să omoare pe cineva.

Fața directorului Gael, împurpurându-se sub lămpașul de sticlă colorată, zâmbea amabil, dovedind bună dispoziție.

Acum ceva vreme eu am avut un atac de inimă pentru că un socialist a spus că sunt hoț.

— Şi astfel de cazuri sunt neașteptat de numeroase, he-he! Un avocat pe care-l cunoșteam

a murit, după ce trecuse printr-o asemenea încercare.

Am întors capul spre cel care intervenise în discuție, spre filozoful Magg, care continua să afișeze un surâs și mai cinic, vorbind totodată fără a privi pe nimeni în ochi.

— Cineva îi spusese avocatului aceluia *broască*. Ştiți, desigur, că în țara noastră a spune unui Kappa că e broască înseamnă a insinua că e un nemernic. Şi avocatul cu pricina, tot întrebându-se zi de zi dacă e cu adevărat broască, se topi pe picioare încetul cu încetul.

— La urma urmei, asta-i sinucidere, nu?

— Nu încape îndoială că tipul care i-a zis avocatului că e broască a folosit termenul cu scopul precis de a-l omorî. Totuși, dacă privim lucrurile din punctul vostru de vedere, asta e sinucidere...

Deodată, tocmai în clipa în care Magg rostea aceste cuvinte, de dincolo de peretele exterior al casei – din apartamentul poetului Tokk, după cât se părea – răsună un foc de revolver care cutremură văzduhul.

13

Ne-am repezit înăuntrul casei lui Tokk. Tokk ținea un revolver în mâna dreaptă, iar din discul de pe creștetul capului său șiroia sângele. Era trântit pe spate, cu fața în sus, printre ghivecele de flori alpine. Lângă el, o femelă Kappa, cu fața strâns lipită de pieptul lui, plângea în hohote. Ridicând-o, în ciuda faptului că nu-mi făcea plăcere să ating pielea gelatinoasă a ființelor Kappa, am întrebat-o pe femela aceea:

— Ce s-a întâmplat?

— Nu știu... mi-a răspuns. Sta și scria; și deodată, din cine știe ce pricină, și-a tras un glonte în cap. Aaa, ce să mă fac? crrr! crrr! făcu ea, scoțând acele zgomote pe care le produce o ființă Kappa când plânge.

— Tokk era cam egoist, nu?

Cel ce rostise aceste cuvinte era directorul fabricilor de sticlă, Gael, care, dând cu întristare din cap, se adresase judecătorului Pepp; dar Pepp își aprindea încă o țigară cu capul aurit și tăcea chitic mai departe. Atunci medicul Chakk, care până în clipa aceea stătuse în genunchi să examineze rana lui Tokk, adoptă o atitudine potrivită unui expert de profesie și ne spuse tuturor celor cinci (de fapt *nu eram* decât patru Kappa și un om) următoarele:

— Nu se mai poate face nimic... Tokk suferea de o boală cronică de stomac și acesta e un destul de temeinic motiv ca să-ți provoace o stare de melancolie.

— Scria ceva?

Filozoful Magg, îngânând aceste cuvinte ca pentru el, de parcă ar fi încercat să se scuze, ridică hârtia de pe pupitru. Întinzându-și toți, în afară de mine, gâturile, se uitară peste umărul lat al lui Magg la foaia aceea de hârtie.

Cât despre mine, mă voi scula şi duce
Spre valea depărtată, dincolo de astă lume,
Unde pereţii de stâncă se înalţă sublim
Şi apa de munte e veşnic pură,
Spre frageda vale cu ierburi înflorite.
Şi ierburile înflorite îşi împrăştie aroma.

Întorcându-se spre noi cu umbra unui zâmbet amar, Magg spuse:

— Asta-i plagiat după *Mignon* de Goethe... Deci Tokk s-a sinucis și pentru că se săturase să mai fie poet (obosise să tot scrie poezii).

Muzicianul Craback sosi tocmai atunci, din întâmplare, cu automobilul. Observând scena, Craback se opri o clipă în pragul casei și apoi, îndreptându-se către noi, i se adresă cu voce răstită lui Magg:

— Ăsta-i testamentul decedatului?

— Nu, e ultimul său poem.

— Poem?...

Atunci Magg, fără a sta pe gânduri, întinse către Craback, căruia i se ridicase părul vâlvoi, manuscrisul poemului lui Tokk. Neuitându-se la nimeni în jur, Craback parcurse cu înfrigurare textul. Şi de-abia răspunse, când Magg îl întrebă:

— Ce crezi despre moartea lui Tokk?

— *Cât despre mine, mă voi scula și duce*... Şi eu pot muri în orice clipă... *Spre valea depărtată, dincolo de astă lume...*

— Ai fost, desigur, unul din prietenii lui Tokk?

— Unul din prietenii lui?... Tokk a fost mereu un solitar. *Spre valea depărtată, dincolo de astă lume...* numai Tokk, nefericit cum era... *unde pereții de stâncă se înalță sublim...*

— Nefericit?

— *Apa de munte... limpede...* „Voi“ toți sunteți fericiți... *pereții de stâncă... sublim...*

Eu încă o compătimeam pe femela Kappa care tot nu contenea să plângă; și luând-o binișor de umeri, am condus-o până la canapeaua din colțul camerei. În apropiere se afla un Kappa în vârstă de doi sau trei ani, care râdea de nu știu ce. De dragul femelei Kappa, l-am mângâiat pe copilul acela Kappa; și la un moment dat, am simțit că mă podidesc lacrimile. În tot timpul șederii mele în țara Kappa, n-am mai vărsat lacrimi nici înainte și nici după data aceea.

— E dureros să faci parte din familia unui Kappa atât de egoist, nu?

— El nici o clipă nu se gândea la viitor.

Judecătorul Pepp, aprinzându-și iarăși o țigară, dăduse lui Gael acest atât de caracteristic răspuns. Şi-n clipa aceea tresărirăm, auzind vocea puternică a muzicianului Craback. Ținând strâns manuscrisul poemului, compozitorul strigă, fără a se adresa cuiva anume:

— Minunat! Pot scrie un măreț recviem.

Şi pentru o clipă, apucă mâna lui Magg, apoi – cu ochii-i mici scânteind – Craback se năpusti pe ușă afară. Între timp se strânsese, firește, la ușa casei lui Tokk, o mare mulțime de curioși de prin vecinătate, care se tot îndesau să se uite înăuntru. Dând să iasă, Craback trebui să împingă mulțimea în lături. Așa că, îmbrâncind în drapta și în stânga pe îmbulziții Kappa, Craback se urcă grăbit în automobil și-n clipa în care se auzi zgomotul motorului dispăru.

— Ia, voi toți! Haide, cărați-vă! Ce tot stați și vă zgâiți? Nu se cade!

Judecătorul Pepp, în lipsa deocamdată a unui polițist, îndepărtă singur mulțimea și închise, trântind-o puternic, ușa casei lui Tokk, așa că încăperea rămase deodată cufundată în tăcere. În liniștea aceea, în care mirosul sângelui lui Tokk se amesteca ușor cu mireasma florilor de munte, am luat ultimele hotărâri în legătură cu Tokk. Dar Magg, filozoful, sta și se uita la cadavrul lui Tokk, într-o visătoare contemplație. Bătându-l pe umăr, l-am întrebat:

— La ce te gândești?

— La viața unui Kappa, mde...

— Ce-i cu viața unui Kappa?

— Orice s-ar spune, noi, Kappa, pentru a ne duce viața cum trebuie...

Mai mult sau mai puțin stânjenit, Magg adăugă apoi, cu glas scăzut:

— În orice caz, noi, Kappa, credem într-o putere din afara noastră.

14

Această declarație a lui Magg mi-a adus aminte de religie. Cum sunt, firește, materialist, nu i-am acordat însă niciodată vreo mare atenție. Şi totuși, sub influența morții lui Tokk, m-am întrebat care ar putea fi concepția de bază a religiei Kappa. Şi l-am întrebat imediat fără nici un ocol pe Rapp, studentul, despre această problemă.

— Există și la noi creștinism, budism, mahomedanism, zoroastrism și altele, însă religia cea mai puternică, oricum am privi-o, este desigur învățătura modernă, *Religia vieții* – după cum îi spunem noi. (Nu cred că *Religia vieții* este o traducere bună. Cuvântul original e *Quemoocha. Cha* redă ideea sufixului *-ism. Quemoo* – a cărui rădăcină e *quemal* – s-ar putea traduce mai curând prin „a mânca și a bea plin de veselie și a avea relații sexuale“, decât pur și simplu prin „a trăi“.)

— Atunci, înseamnă că nu vă lipsesc, în țara aceasta, nici templele și bisericile?

— Vrei să glumești? Cel mai mare templu din toată țara este acela al sectei moderne. Ce-ai spune de-o plimbare până acolo, numai așa ca să-l vezi – de pildă?

Într-o după-amiază înnourată, apăsătoare, Rapp mă însoți anume cu scopul de a vizita Marele Templu. Era într-adevăr o clădire de zece ori mai mare decât cea mai impozantă catedrală. Pe de altă parte, uriașa clădire înmănunchea într-un stil unic o diversitate de motive arhitecturale. Cum stăteam în fața Marelui Templu, privindu-i clopotnițele înalte și acoperișul în cupole, mă simții într-adevăr copleșit. De fapt, turlele sale țintind cerul păreau a fi niște degete, niște nenumărate degete sensibile. Stăteam amândoi nemișcați în fața portalului. Și prin comparație cu porticul, vai, ce ființe mici eram! Am rămas câtva timp cu privirile către semeția acelui templu, care părea mai curând un îngrozitor căpcăun decât o clădire.

Şi înăuntru era spațios. Sub cupolele sale în stil corintian mișunau numeroși credincioși. Ca și noi, toți păreau tare mici. După un timp, întâlnirăm un Kappa gârbovit de ani; salutându-l, Rapp îi vorbi politicos:

— Bătrâne domn, ce plăcere pentru mine de a constata că o duceți bine cu sănătatea.

Acesta, cu o desăvârșită politețe, răspunse la rându-l său înclinându-se:

— Vă mulțumesc, domnule Rapp. Şi dumneavoastră, ca de obicei. Se opri totuși o clipă înainte de a continua, deoarece băgase de seamă ciocul putred al lui Rapp. În orice caz, arătați destul de bine, nu-i așa? Dar, astăzi, pentru ce oare ați...

— Am venit astăzi aici ca să-l însoțesc pe acest domn vizitator. După cum poate știți, domnul de față...

De aici încolo, Rapp se apucă să povestească despre mine. Asta pentru că dorea, probabil, cu tot dinadinsul, să găsească o scuză faptului că vizita atât de rar Marele Templu.

— Astfel încât, încheie el, aș fi onorat dacă ați binevoi să faceți acestui domn plăcerea de a-l călăuzi prin templu.

Zâmbind amabil, bătrânul mă salută mai întâi și apoi arătă liniștit cu degetul către fațada altarului.

— Deși nu sunt un expert, voi încerca să vă povestesc... Noi, credincioșii, ne închinăm acelui *Arbore al Vieții* de pe altar. După cum vedeți, *Arborele Vieții* poartă fructe aurii și verzi. Fructul auriu, spunem noi, este *fructul binelui*, iar cel verde – *fructul răului*.

În timp ce-mi explica mai departe, încercai o senzație de plictiseală; cuvintele gârbovului unchiaș sunau a parabolă veche. Mă prefăceam însă că ascult cu mult zel, neuitând din când în când să-mi arunc privirile asupra interiorului Marelui Templu.

Coloanele în stil corintian, bolțile gotice, pardoseala în carouri cu arabescuri, strana în stil atât de complicat, armonia cu care erau toate potrivite – toate aveau o ciudată frumusețe păgână. Dar ceea ce, mai presus de toate, îmi atrăgea privirile erau busturile de marmură din altar. Aveam impresia că, de fapt, chipurile lor îmi erau

oarecum cunoscute – și nu mă înșelam. Zaharisitul moșneguț Kappa, după ce-și încheie explicația privitoare la *Arborele vieții*, merse cu mine și cu Rapp până-n fața altarului și-mi dădu câteva explicații asupra busturilor.

— Acesta e unul dintre sfinții noștri, Sfântul Strindberg – care s-a luptat în viață cu felurite rele. Se spune că, după cumplite suferințe, acest sfânt a fost mântuit de filozofia lui Swedenborg. De fapt însă, n-a fost mântuit; ca și noi, el credea în religia vieții. Altfel n-ar fi găsit nimic altceva pe lume în care să creadă. S-ar cădea să citiți *Legendele*, cartea pe care ne-a lăsat-o și unde mărturisește că într-un rând a încercat să se sinucidă.

Simțindu-mă nițel apăsat de calea pe care apucase conversația, îmi aruncai ochii asupra firidei de alături. Bustul dinăuntru era al unui neamț gras și mustăcios.

— Acesta este poetul-autor al cărții *Așa grăit-a Zarathustra*; numele său e Nietzsche. Sfântul acesta a căutat mântuirea prin *supraom* – concept creat de el însuși. Şi totuși, în cele din urmă, a înnebunit fără a se mântui. Dacă nu și-ar fi pierdut mințile, poate că nici n-ar fi fost numărat printre sfinți.

Bătrânul Kappa, după o scurtă tăcere, ne călăuzi către o a treia firidă.

În firida a treia se afla Tolstoi.

— Acest sfânt a practicat abnegația mai mult decât oricare altul. Pricina trebuie căutată în faptul că el, fiind de stirpe aristocrată, nu voia să-și arate suferința ochilor curioși ai gloatei. Acest sfânt s-a străduit să creadă în Cristos, în care desigur că nu putem crede. Susținea că are această credință. Dar din când în când, la bătrânețe, nu-și mai putea îndura propriile minciuni, tragice se pare, și este adevărat că adeseori, muncit de-un gând, se uita obsedat la grinzile din tavanul camerei sale de

lucru. Dar fiind socotit printre sfinți, firește, nu s-a sinucis.

În fața celei de-a patra firide, bustul peste care dădurăm era al unui japonez. Când m-am uitat la fața aceea niponă, m-am simțit, cum era și de așteptat, cuprins de nostalgie.

— Acesta este Kunikida Doppo. A fost un poet care a cunoscut cu adevărat inima truditorului, acea ființă mereu împinsă la fund și omorâtă. Dar nu aveți, desigur, nevoie de alte explicații...

Uitați-vă acum în firida a cincea.

— Acesta nu-i Wagner?

— Ba da. E revoluționarul care a fost coleg c-un rege. Către sfârșitul vieții, sfântul Wagner rostea chiar câte o rugăciune înaintea meselor. Dar el a fost, de fapt, mai degrabă, un fanatic al *Religiei vieții*, decât ceea ce se cheamă un creștin. Din corespondența rămasă de la Wagner rezultă că a avut de îndurat suferințe atât de groaznice pe pământ, încât de nenumărate ori era cât pe-aci să se sinucidă.

În momentul acela am ajuns în fața celei de a șasea firide.

— Acesta este un prieten de-al Sfântului Strindberg. E un pictor francez, de proveniență negustor, dar și-a părăsit nevasta și copilul și s-a încurcat în schimb cu o fată din Tahiti, în vârstă de treisprezece sau paisprezece ani. În venele aspre ale acestui sfânt curgea sânge de marinar. Dar priviți-i buzele; arsenicul sau o substanță asemănătoare își vădesc urmele. Iar în a șaptea firidă...? Ați obosit, așa-i? Doriți să veniți după mine pe aici?

Eram, ce-i drept, obosit, astfel încât Rapp și cu mine, supunându-ne ascultători, îl urmăream pe bătrân de-a lungul unui coridor înmiresmat cu tămâie ca să intrăm după el într-o altă încăpere. Acolo, într-un colț al odăiței, stătea în chip de ofrandă o tufă de struguri sălbatici înaintea unei negre statui a Venerei. Închipuindu-mi că,

deoarece ne aflam în porțiunea rezervată preoților, partea aceea de templu va fi complet lipsită de ornamente, am încercat o oarecare surpriză. Iar bătrânul, părând a-mi citi gândurile, înainte de a mă pofti să iau loc, mă lămuri nu fără oarecare remușcări:

— Nu trebuie să scăpați din vedere că religia noastră e o religie a vieții. Zeul nostru – *Arborele vieții* – ne învață să trăim din plin. Rapp, i-ați făcut cunoscută învățătura Scripturii noastre?

— Nu... adevărul e că nici eu n-am prea citit-o.

Rapp, scărpinându-și discul din creștetul capului, dăduse un răspuns cinstit. Şi bătrânul, netulburat, zâmbi cu blândețe în vreme ce-și continua explicațiile.

— Atunci, poate că sunt lucruri pe care nu le știți? Dumnezeul nostru a creat lumea într-o zi. *Arborele vieții,* deși este un arbore, este atotputernic; de altfel, *Arborele vieții* a zămislit o femelă Kappa; femela Kappa a găsit că viața e anostă și a pornit în căutarea unui Kappa mascul. Dumnezeului nostru făcându-i-se milă de suferința ei, a luat creierul femelei Kappa și din el a zămislit un mascul. Şi Dumnezeul nostru i-a binecuvântat pe cei doi Kappa: „Mâncați – le-a zis – împreunați-vă și duceți o viață îmbelșugată!“

Ascultându-l pe bătrân, îmi reaminteam de cuvintele lui Tokk, poetul. Din nefericire, ca și mine, Tokk fusese ateu. Eu, nefiind Kappa, nu părea ceva nefiresc să nu cunosc Religia vieții. Dar Tokk, făptură născută în țara Kappa, ar fi trebuit desigur să aibă cunoștință de *Arborele vieții*. Cum îl compătimeam pe Tokk, care respinsese această învățătură, l-am întrerupt pe bătrân și i-am vorbit de el.

— A, nefericitul ăla de poet?

Ascultând cele ce-i spuneam, moșneagul ofta adânc.

— Hotărâtorii soartei noastre sunt: Credința, Împrejurarea și Întâmplarea... Le-ați mai putea adăuga și Ereditatea. Din nefericire, Tokk n-a avut Credință...

— Tokk v-ar fi invidiat. Da, chiar și eu vă invidiez. Rapp e încă tânăr...

— Numai de mi s-ar înzdrăveni ciocul; de bună seamă că-n cazul acela ar fi mai optimist.

Bătrânul oftă adânc și, cu ochii înlăcrimați, privi la Venera neagră, în vreme ce ne vorbea.

— Nici eu – și aceasta mi-e taina, așa încât vă rog să nu mă dați de gol nimănui – nici eu, de fapt, nu pot crede în zeul nostru. Dar, uneori, rugăciunile mele...

De-abia terminase de vorbit, când deodată ușa fu izbită în lături și o ditamai femelă Kappa se aruncă asupra bătrânelului. Am încercat, firește, să o reținem, dar într-o clipită ea îl și trântise pe bietul unchi bușindu-l cu capul de podea.

— Pușlama bătrână ce ești! Iar mi-ai plecat azi de-acasă cu bani de băutură șterpeliți de la mine din pungă.

După vreo zece minute, și dorind de fapt să ne îndepărtăm, am părăsit perechea de bătrâni și am coborât treptele de la intrarea în Marele Templu.

Umblaserăm destul de mult în tăcere, când Rapp mi se adresă.

— Există suficiente motive ca bătrânul să nu creadă în *Arborele vieții*, nu-i așa?

Dar, decât să-i răspund, întorsei fără să vreau capul spre Templu, care se înălța până-n norii grei – și mai cu seamă privii la turnurile-i semețe și la acoperișul în formă de cupolă ridicându-se ca niște nenumărate tentacule. Templul părea a pluti ca un miraj fantastic într-un cer pustiu de deasupra deșertului.

15

La vreo săptămână după acest episod, ascultam unele vești interesante pe care mi le povestea

Chakk, medicul. Se zvonise că un strigoi își făcuse apariția în casa lui Tokk. Între timp, femela Kappa a lui Tokk se și mutase de-acolo altundeva, iar casa prietenului nostru, poetul, devenise studioul unui fotograf. După câte spunea Chakk, se părea că ori de câte ori se făceau fotografii în studio, silueta lui Tokk apărea neclară îndărătul persoanei care poza. Chakk era materialist și nu credea în lucruri de felul acesta – ca de pildă viața de după moarte; relatându-mi zvonurile de mai sus, un zâmbet disprețuitor îi flutura pe chip.

— Spiritul pare să aibă totuși o existență materială, nu?

Observația fu rostită sub formă de comentariu. Nu mă deosebeam de Chakk, deoarece nici eu nu credeam în spirite, dar cum îi purtasem oarecare afecțiune poetului Tokk, alergai neîntârziat până la un chioșc și mă-ntorsei acasă cu ziarele și revistele care publicaseră articole despre stafia lui Tokk și reproduceau fotografii de-ale acelei stafii. Într-adevăr, cercetând fotografiile, un Kappa foarte asemănător cu Tokk apărea planând în spatele ființelor Kappa fotografiate, fie ele tinere sau bătrâne, femele sau masculi. Dar mai mult decât fotografiile, ceea ce m-a uimit a fost un *articol* despre stafia lui Tokk – un raport al Societății de Cercetări Spiritualiste – care se ocupa îndeosebi de spiritul lui Tokk. Vă voi reda în rezumat conținutul respectivului articol. Afirmațiile din paranteze au fost adăugate drept explicații.

Raport privind spiritul domnului Tokk, poetul (publicat în nr. 8274 al Revistei Societății de Cercetări Spiritualiste). În strada YZ la nr. 251, fostul domiciliu al domnului Tokk, poetul care s-a sinucis acum câtva timp – și care locuință a devenit între timp studioul domnului XX, fotograful – Societatea noastră de Cercetări Spiritualiste a întreprins recent o anchetă

extraordinară neprevăzută. Membrii prezenți sunt cei menționați mai jos. (Numele sunt omise.)

Cei șaptesprezece membri ai noștri, împreună cu președintele Societății de Cercetări Spiritualiste, domnul Pekk, și însoțiți de mediumul nostru cel mai de încredere, Madame Hopp, s-au întrunit la ora 10.30 a.m., în ziua de 17 septembrie, într-o încăpere a studioului. Madame Hopp, care simțise atmosfera psihică de îndată ce pătrunsese în studio, a fost cuprinsă de convulsii generale și de vomă. După părerea sa, din cauza faptului că poetul Tokk era un fumător pasionat, atmosfera spirituală conținea și nicotină.

Membrii societății noastre au luat loc tăcuți în jurul mesei, împreună cu Madame Hopp, care a căzut dintr-odată în transă. După trei minute și douăzeci și cinci de secunde, spiritul domnului Tokk puse stăpânire pe ea. Membrii societății noastre, în ordinea vârstei, au început, după cum urmează, să adreseze întrebări spiritului domnului Tokk, care se manifesta prin Madame Hopp.

Întrebare: De ce îți faci apariția sub formă de spirit?

Răspuns: Spre a-mi cunoaște faima postumă.

Întrebare: Mai doresc, vreau să spun mai jinduiesc spiritele la faimă după moarte?

Răspuns: Eu unul aș jindui. Dar un poet japonez pe care l-am întâlnit disprețuiește faima.

Întrebare: Ne poți spune numele lui?

Răspuns: Din păcate, l-am uitat. Îmi reamintesc doar un vers de șaptesprezece silabe pe care l-a scris și de care era mulțumit.

Întrebare: Atunci spune versul.

Răspuns: *„Furu ike ya*
Kawazu tobikomu
mizu no oto.“[20]
(Un iaz de-odinioară,
O broască sare,
– zgomotul apei!)

Întrebare: Ți se pare o capodoperă?

Răspuns: Nu mi se pare deloc rău. Dacă ar fi ales un Kappa în locul unei broaște, ar fi fost și mai amețitor de frumos.

Întrebare: De ce?

Răspuns: Deoarece este un lucru notoriu că noi, Kappa, cerem imagini Kappa până și în artă.

Președintele societății, domnul Pekk, adresându-i-se, ne reaminti atunci că ne aflăm la o ședință extraordinară de cercetare a Societății de Cercetări Spiritualiste, iar nu la un congres al criticilor literari.

Întrebare: Cum ți se pare viața de spirit pe care o duci?

Răspuns: Viața de spirit nu e diferită de cealaltă.

Întrebare: Atunci regreți că te-ai sinucis?

Răspuns: Ca să spun adevărul, nu-mi pare rău. Dacă mi se va urî cu existența aceasta spirituală, voi pune mâna pe un revolver și mă voi contra-sinucide, spre a mă întoarce îndărăt în viață.

Întrebare: Îi e ușor unui spirit să se contra-sinucidă reîntorcându-se în viață, sau îi e greu?

Această întrebare a fost parată de domnul Tokk printr-o altă întrebare. Pentru cei ce-l cunoscuseră, era o ripostă cu desăvârșire firească.

Răspuns: E sinuciderea în sine ușoară sau grea?

Întrebare: Viața ta e veșnică?

Răspuns: Există atâtea păreri diferite asupra naturii vieții noastre, încât mi-ar fi cu neputință să vă spun care este cea într-adevăr justă. N-ar trebui să se uite că, din fericire, există la noi creștinism, budism, mahomedanism, zoroastrism și diverse alte dogme religioase.

Întrebare: Personal, în care crezi?

Răspuns: Sunt, ca-ntotdeauna, sceptic.

Întrebare: O fi așa, dar desigur că nu te poți îndoi de existența spiritelor?

Răspuns: Spre deosebire de dumneavoastră, eu nu cred necondiționat în ele.

Întrebare: Cât de larg ți-e cercul de prieteni?

Răspuns: Prietenii mei se află printre antici și contemporani, printre răsăriteni și apuseni – numărând nu mai puțin de trei sute de suflete. Dacă m-aș mărgini doar la cei iluștri, i-aș menționa pe Kleist, Mainländer, Weininger...

Întrebare: Cum, ești prieten numai cu sinucigași?

Răspuns: Nu-i chiar așa. Sunt și unii ca Montaigne, care n-au făcut decât să propovăduiască sinuciderea, fără să recurgă însă la ea, și Montaigne e unul din prietenii mei cei mai stimați. Există și un pesimist care nu s-a sinucis: Schopenhauer – dar cu *el* nu întrețin relații amicale.

Întrebare: Cum o mai duce Schopenhauer?

Răspuns: Deocamdată a adoptat scepticismul spiritual, și continuă să discute avantajele și dezavantajele contra-sinuciderii prin care te poți întoarce în viață; respiră însă grozav de ușurat, de când s-a dovedit că holera este pricinuită de bacterii.

Membrii societății noastre au cerut știri despre multe suflete – ca Napoleon, Confucius, Dostoievski, Darwin, Cleopatra, Buda, Demostene, Dante, Sen no Rikyu și alte spirite. Domnului Tokk nu i-a fost cu putință să răspundă chiar amănunțit. Dimpotrivă, a dorit să afle el amănunte în legătură cu cele ce se vorbesc pe seama sa.

Întrebare: Cum merge cu reputația mea, după ce am murit?

Răspuns: Un critic susține că ești unul dintre numeroșii poeți minori.

Întrebare: Se vede treaba că e unul din cei ce-mi poartă pică pentru că nu i-am oferit un exemplar din poemele mele... Mi s-au tipărit oare *Operele Complete*?

Răspuns: Ți s-au tipărit *Operele Complete*, dar se pare că vânzarea lor nu a atins cifre record.

Întrebare: După trei sute de ani, adică după ce nu vor mai exista drepturi de autor, aceste *Opere Complete* vor fi foarte cerute. Dar ce s-a făcut cu femeia care trăia cu mine?

Răspuns: A ajuns nevasta lui Rakk, librarul.

Întrebare: Din nefericire însă nu știe că Rakk are un ochi de sticlă. Dar copilul meu?

Răspuns: Am auzit că e într-un orfelinat de stat.

După ce rămase câtva timp tăcut, domnul Tokk reîncepu să pună unele noi întrebări.

Întrebare: Dar casa mea?

Răspuns: A devenit studioul cutăruia.

Întrebare: Ce s-a ales de pupitrul meu?

Răspuns: Despre asta habar n-avem.

Întrebare: Am... am lăsat un teanc de scrisori confidențiale în sertarul meu, dar care, din fericire, nu au nici o legătură cu lumea voastră de ființe ocupate. Acum, aici, în lumea spiritelor, coboară treptat amurgul. A sosit clipa când trebuie să-mi iau rămas-bun de la voi. Rămâneți toți cu bine. Rămâneți cu bine, prieteni.

Spunând aceste ultime cuvinte, Madame Hopp se trezi brusc.

Noi, cei șaptesprezece membri ai Societății, jurăm în fața Atotputernicului și dăm chezășie prin semnătura noastră de autenticitatea acestui interogatoriu.

(Notă: Am plătit mediumului nostru, Madame Hopp, onorariul cu care, în calitate de actriță, fusese altădată obișnuită.)

16

În urma citirii acestui articol despre stafia lui Tokk și fiind din ce în ce mai deprimat din cauza felului cum mergeau treburile acelei țări, am simțit că doresc să mă înapoiez în lumea ființelor omenești. Dar oricât căutam, nu puteam localiza unde se găsește văgăuna prin care mă rostogolisem în acel tărâm subpământean. Ceva mai târziu, stând de vorbă cu pescarul Kappa, numit Bagg, am

auzit de la el despre un anume alt Kappa mai în vârstă, care-și petrecea timpul citind și cântând din flaut; în felul acesta, el își ducea liniștita-i viață undeva la marginile țării Kappa. Deoarece socoteam că nu voi izbuti niciodată să găsesc singur calea de a ieși de acolo, m-am îndreptat în grabă spre suburbii, pentru a întreprinde unele cercetări cu privire la acel Kappa și a-l întreba pe el. Dar ajuns la coliba lui, n-am dat peste nici un fel de Kappa bătrân, ci numai de un tânăr Kappa – de-un Kappa ca de doisprezece-treisprezece ani, care cânta cătinel din flaut. M-am gândit că, desigur, greșisem coliba, dar spre a fi totuși sigur l-am întrebat cum îl cheamă și am aflat că era, fără doar și poate, bătrânul Kappa la care fusesem îndemnat de Bagg să mă duc.

— Bine, dar arăți a copil...

— Oare dumneata nu știi povestea mea? Mie mi-a fost dat ca atunci când m-am ivit din pântecele mamei, să am părul alb. Apoi, întinerind treptat-treptat, am ajuns copilul pe care-l aveți acum în fața ochilor. Dar dacă ar fi să-mi număr anii, să fi tot avut șaizeci de ani când m-am născut, astfel încât acum aș avea vreo sută cincisprezece sau o sută șaisprezece ani, ori o vârstă cam în jurul acestei cifre.

M-am uitat jur-împrejur prin cameră. Cu scaunele și măsuțele ei modeste, odaia dădea o impresie de simplitate și fericire.

— Pari să duci o viață mai senină decât oricare alt Kappa.

— Mde, s-ar putea să fie așa. Când am fost tânăr, eram bătrân, iar acum iată c-am ajuns tânăr. În consecință, nu-s ros de lăcomie ca un bătrân; și nici nu-s îmboldit la patimi ca un tânăr. În orice caz, deși nu pot spune că am avut parte în cursul vieții de cine știe câtă fericire, totuși am fost, fără îndoială, mulțumit.

— Într-adevăr? De aceea ești liniștit!

— Nu numai de asta. M-am bucurat și de o sănătate deplină și am avut destulă bunăstare ca să-mi pot asigura o viață îmbelșugată. Dar cred că norocul cel mai mare a fost că m-am născut bătrân.

O vreme am vorbit cu acest Kappa despre Tokk, poetul care-și pusese capăt vieții, și am discutat și despre Gael, care-și consulta medicul în fiecare zi. După felul în care mă asculta, se putea deduce că, din anume pricini, interesul bătrânului Kappa nu era stârnit de cele pe care le spuneam eu.

— Deci, nu te simți mai puternic legat de viață decât de ceilalți Kappa?

După ce mă scrută atent, bătrânul Kappa răspunse liniștit:

— Şi eu, ca și alți Kappa, am fost întrebat de tatăl meu dacă doresc să mă nasc, iar după aceea am apărut din pântecele mamei mele.

— În cazul meu însă, am spus, vezi că lucrurile s-au întâmplat altfel: eu am căzut fără să vreau în această țară. Şi-aș dori acum să-mi arăți o cale de ieșire de aici.

— Există o singură cale de ieșire.

— Care?

— ... și anume, aceea pe care ai venit încoace.

Auzind acest răspuns, mi s-a făcut părul măciucă.

— Din nefericire, eu nu pot găsi calea aceea.

Bătrânul Kappa mă privea țintă cu ochii-i tinerești. Apoi, sculându-se în sfârșit în picioare, se duse într-un colț al încăperii și trase de-o frânghie care atârna acolo de perete. Gest în urma căruia o lucarnă neobservată de mine până atunci se deschise. Şi dincolo de lucarna aceea, văzui crengi de pini și de stejari înălțându-se până-n înalturile cerului senin. Asemenea unui uriaș vârf de săgeată, piscul Yarigatake se avânta acolo în fața ochilor mei. Eram copleșit de bucurie, ca un copil care zărește în văzduh un avion.

— Ei bine, poți urca pe aici.

Rostind acestea, bătrânul Kappa îmi arătă frânghia care se legăna înaintea ochilor noștri și, ceea ce până atunci mi se părea a fi – cum am zis – o frânghie, deslușii că de fapt era o scară de frânghie.

— Atunci, eu o să plec.

— Numai că înainte de a pleca, țin să te previn să nu regreți cumva că ai plecat.

— Nu te îngrijora de asta. Nu voi regreta.

Pe cât de repede o spusesem, pe atât de iute m-am cățărat pe scară și de sus, din capul ei, am privit spre depărtatul disc de pe capul venerabilului Kappa care rămăsese jos.

17

Odată înapoiat din țara Kappa, câtăva vreme m-a supărat mirosul pielii de om. În comparație cu noi, oamenii, cei din Kappa au pielea curată. Pe de altă parte, forma capetelor omenești – mie, care timp îndelungat văzusem numai ființe Kappa – îmi părea acum oarecum neplăcută. Nu știu dacă mă veți înțelege, dar ochii și gurile omenești, fără a mai vorbi de nasurile noastre, îmi dădeau o ciudată senzație de neliniște. Am căutat, firește, în fel și chip să evit orice întâlniri cu oamenii, dar am început încetul cu încetul, să mă obișnuiesc din nou cu semenii mei și, după șase luni, ieșeam des de acasă, ducându-mă oriunde fără nici o grijă. Singurul lucru care mă irita era că – vorbind cu câte cineva – mă pomeneam exprimându-mă deodată în limba Kappa.

— Ești mâine acasă?

— Qua.

— Ce-ai spus?

— A, da, sunt acasă.

Cam așa mergeau lucrurile la început. Dar, după ce trecuse un an de la înapoierea mea din țara Kappa, am avut unele necazuri în afaceri... (Când omul atinse acest subiect, dr. S. îi ceru prudent să treacă mai departe. Aflai ulterior, după spusa

medicului, că atunci când pacientul atingea această problemă devenea așa de violent, încât îngrijitoarele nu-l mai puteau stăpâni.)

Bine, trec peste partea aia... Din cauza unor necazuri – cum v-am spus – în afaceri, mi-am dat seama că doream să mă înapoiez în țara Kappa. Acesta e adevărul. Poate că nu voiam atâta să *merg* acolo, cât mai curând voiam să mă *înapoiez* acolo, deoarece ajunsesem să simt, în vremea ședерii mele printre făpturile descrise, că țara Kappa era de fapt patria mea...

Mi-am părăsit frumușel casa și am luat trenul spre Chuō, dar am avut nenorocul să fiu prins de un polițist și, în cele din urmă, iată-mă internat în această instituție. Deși am fost deocamdată adus în acest spital, nu încetez de a mă gândi la țara Kappa... Ce-o fi făcând acum doctorul Chakk? Căci Magg, filozoful, se va fi aflând probabil, ca de obicei, cufundat în cugetări la lumina lămpii sale a cărei sticlă avea șapte culori. Cât despre studentul Rapp, care îmi devenise bun prieten – Rapp al cărui nas în formă de cioc de pasăre putrezise... Apoi, într-o după-amiază înnorată cum este cea de azi, pe când mă adâncisem în atari visări, am tresărit deodată cu putere. Cum s-a făcut nu știu, dar în fața mea se clătina pe picioare însuși pescarul Kappa, pe numele său Bagg, și-și legăna mereu capul privindu-mă. După ce m-am liniștit, nu-mi dau seama dacă am râs ori am plâns. Dar ceea ce în orice caz e sigur, este că m-am simțit îndemnat să vorbesc din nou în limba Kappa:

— Vai, Bagg, de ce-ai venit aici?

— Oh, am venit ca să te văd. Se pare că nu te simți prea bine...

— De unde știi?

— Am auzit la radio, în cadrul buletinului de știri.

Bagg râse cuprins de bucurie.

— Și cum de-ai ajuns până aici?

— Mai ușor nici că se poate! Râurile și canalele din Tokio ne servesc nouă, celor din Kappa, drept șosele.

Spusa lui îmi reaminti faptul că ființele Kappa, la fel ca broaștele, sunt niște viețuitoare amfibii.

— Da, dar pe aci nu sunt râuri.

— Am izbutit să ajung până la dumneata prin conductele metalice pe care e adusă apa în oraș. Apoi, ieșind afară din gura de apă pentru incendii.

— Gura de apă?

— Nu cumva ai uitat că și printre Kappa există mecanici?

Şi începând de atunci, la fiecare două sau trei zile, am tot primit vizite din țara Kappa. Dr. S. susține că sufăr de *dementia praecox*; dar dr. Chakk spune – ceea ce nu este, firește, prea politicos – că nu am nici o *dementia praecox*, ci că dr. S. suferă el de așa ceva, ca și voi toți – de altminteri – laolaltă. Chakk, medicul, vine să mă vadă; studentul Rapp și Magg, filozoful, au fost de asemenea și ei pe aici. Dar nimeni nu vine ziua, în afară de Bagg, pescarul Kappa. Mai ales dacă vin câte doi-trei deodată, ei apar numai noaptea, în nopțile cu lună. Chiar noaptea trecută, la lumina lunii am stat de vorbă cu directorul fabricilor de sticlă, Gael și cu Magg, filozoful. Dar asta nu-i totul, căci muzicianul Craback mi-a și cântat o melodie la vioară. Ia priviți buchetul acela de crini negri de pe biroul de colo, ei?! Ştiți cine mi l-a adus în dar? Craback, noaptea trecută.

(Am întors capul să văd crinii, dar firește că pe birou nu era nici un buchet de crini.)

Apoi, cartea aceasta de aici, trebuie să știți că filozoful Magg a adus-o anume pentru mine. Uitați-vă, vă rog, doar la primul poem din ea... A, nu – uitasem că dumneavoastră nu cunoașteți limba Kappa. Dar să vi-l citesc eu. Aveți în față un volum din recent publicatele *Opere Complete* ale lui Tokk.

Deschizând o carte de telefon de când lumea, ieșită din uz, pacientul începu să citească cu voce tare următoarele versuri:

Printre flori de palmier și bambus
De-a pururi Buda doarme,
Lângă veștedele smochine de pe marginea drumului,
Cristos, și el, pare-a fi mort...
Dar, până la urmă, toți trebuie să ne odihnim,
Să dormim în fața scenei teatrului.
(Iar dacă privim îndărătul scenelor,
Ce găsim acolo altceva decât pânza soioasă?)

Eu însă nu-s sceptic ca poetul acesta. Atâta timp cât ființele Kappa vin să mă vadă – aaa! dar de un lucru am uitat. Vă mai amintiți de prietenul meu, judecătorul Pepp? Ei bine, după ce și-a pierdut slujba, bietul de el, s-a țicnit de-a binelea. Am auzit că, după toate probabilitățile, se află internat acum în azilul suferinzilor de boli nervoase al țării Kappa. Dacă dr. S. îmi permite, mi-ar face plăcere să merg să-i fac o vizită lui Pepp, ce ziceți?

Note

15. Kappa – vietăți imaginare din folclorul japonez, despre care se crede că viețuiesc în lumea acvatică; au cioc, solzi și un disc în vârful capului; apar uneori în lumea oamenilor ajutându-i sau păcălindu-i.

16. Kappabashi – literal Podul cu Kappa (Podul vietăților Kappa).

17. Ginza – district select din orașul Tokyo.

18. Scriere în care se dau informații despre ființele Kappa.

19. Yanagita Kunio (1875–1962) – mare etnolog japonez.

20. Haiku scris de marele poet Matsuo Bashō (1644–1694).

Mandarinele

Într-o seară înnourată de iarnă ședeam în colțul unui compartiment de clasa a doua al trenului care duce de la Tokio la Yokosuka și așteptam fluieratul de plecare. În vagon nu se afla, în mod cu totul surprinzător, nici un alt pasager, în afară de mine. Uitându-mă afară – și asta mi se păru destul de ciudat – văzui că pe peronul învăluit în întuneric nu era nimeni, dar absolut nimeni, care să fi venit să-și ia rămas-bun de la cineva. Nu se auzea decât scheunatul unui cățeluș închis într-o cușcă, ce scâncea din când în când jalnic. Toate acestea păreau întru totul potrivite cu dispoziția mea sufletească. Căci o oboseală și o plictiseală fără margini mă înfășurau cu umbrele lor mohorâte și grele ca un cer cenușiu și plin de umbre. Cu amândouă mâinile înfundate adânc în buzunare, nu-mi venea nici măcar să scot ziarul de seară din haină. După un timp, am auzit fluieratul de plecare. Simțindu-mă obosit, dar instalat comod, cu capul sprijinit de cadrul ferestrei, așteptam ca gara să înceapă să alerge înapoi, depărtându-se de mine. Dar tocmai atunci am auzit tropăit puternic de *geta*[21] și vocea supărată a conductorului. Ușa compartimentului meu de clasa a doua s-a deschis apoi cu zgomot și o fată de vreo treisprezece-paisprezece ani s-a repezit înăuntru. În același timp, cu o smucitură, trenul porni din loc. Stâlpii peronului, fugind unul după altul, îmi forfecau priveliștea; apăru o cisternă, parcă uitată acolo, iar un hamal se înclină în fața cuiva care-i dădea bacșiș. Toate acestea rămâneau în urma mea, cu regret parcă, învăluite în fumul locomotivei ce năvălea prin fereastra compartimentului. Simțindu-mă întru câtva mai ușurat, mi-am aprins o țigară și-am ridicat ochii pentru prima dată către fata din fața mea.

Era o codană de la țară, cu înfățișare posacă, dar destul de interesantă ca să merite s-o studiez. Am luat seama la păr: și-l strânsese tare, cu o fundă în formă de fluture, și-l purta neuns. Obrajii ei înăspriți de frig aveau o strălucire cam neobișnuită, însă erau rumeni, de parcă tocmai și i-ar fi frecat. Un fular de lână verde-deschis pătat, îi atârna până-n poală, bălăbănindu-se, și ținea pe genunchi un pachet învelit în furoshiki[22]. Mâinile-i butucănoase, înfrigurate, se împreunau strâns deasupra pachetului, încleștate pe un bilet de clasa a treia, de culoare roșie, ca și când pachetul și biletul acela ar fi fost ultima ei legătura cu viața. Trăsăturile-i grosolane în genere, la fel ca straiele fără nici un gust și ponosite cu care era îmbrăcată, nu mă atrăgeau prea mult. Pe deasupra, părea să fie și nătângă, de vreme ce nu fusese în stare să deosebească un compartiment de clasa a doua de unul de a treia.

Aprinzându-mi o țigară, am încercat să uit de prezența ei nesuferită, începând să mă uit așa, mai mult la nimereală, prin ziarul de seară pe care-l scosesem din buzunar și-l desfăcusem pe genunchi. Apoi amurgul palid, care se lăsa tot mai mult peste ziarul meu, fu brusc săgetat de o strălucitoare lumină electrică, iar literele prost imprimate ale diferitelor coloane îmi săriră în ochi deodată, orbitor și neașteptat de distincte. Trenul tocmai intrase într-unul din numeroasele tunele aflate de-a lungul liniei Yokosuka.

Ziarul, deși scăldat acum în lumină, nu oferea atenției decât obișnuitele fapte mai mult sau mai puțin diverse – problema păcii[23], anunțuri de căsătorie, cazuri de mită, necroloage și așa mai departe. În momentul când intram în tunel, mi s-a părut, aproape așa cum se întâmplă într-o halucinație, că trenul o pornise înapoi câtă vreme îmi plimbasem ochii mecanic de la o coloană de ziar la alta.

Între timp, fata era – firește – tot acolo; stătea în fața mea, părând să fie ea însăși întruparea banalității omenești. Rămâneam conștient încontinuu de prezența ei. Trenul, tunelul, fata, ziarul de seară plin de întâmplări banale, – toate nu erau altceva decât simboluri ale unei vieți plicticoase și de neînțeles. Totul era absurd. Am lăsat la o parte ziarul pe care începusem să-l citesc și, sprijinindu-mi iar capul de cadrul ferestrei, am închis ochii, căzând într-o toropeală ca și când aș fi fost într-o cu totul altă lume.

S-au scurs astfel câteva minute. Deodată însă, simțindu-mă fără motiv speriat, m-am uitat brusc în jurul meu și am constatat că fetișcana se mutase acum de la locul ei, instalându-se lângă mine, și am văzut că încerca nerăbdătoare să deschidă geamul. Canatul greu rămânea însă înțepenit. Obrajii reci și crăpați i se înroșiseră și mai tare și respirația șuierătoare și gâfâită întrecea parcă, din când în când, însuși zgomotul trenului. Începea să se trezească pesemne chiar și în mine o undă de simpatie la vederea acestei scene.

Dar puteam vedea, în același timp, și că ne apropiam de gura unui alt tunel. Pantele muntelui, acoperite cu iarbă înaltă și strălucitoare în lumina amurgului, se repezeau una în alta, ca și când s-ar fi închis peste noi. Fata încă se mai căznea, din răsputeri, să deschidă fereastra, care fusese închisă tocmai pentru că aveam de trecut prin tunele. Nu înțelegeam în ruptul capului motivul pentru care voia s-o deschidă și mi se părea că trebuie să fie un simplu capriciu. Așa că, deși mă impresionase puțin efortul ei, nici nu m-am clintit din loc, și i-am urmărit mâinile înghețate cum se luptau să coboare fereastra, aproape rugându-mă cu răutate să nu reușească. Apoi, deodată, cu un zgomot cumplit, trenul se repezi în tunel și, în același timp, fereastra se lăsă în jos trosnind spăimântător. Prin pătratul căscat al geamului coborât, valuri de aer negru de funingine înecăcioasă se vălătuciră,

năvălind în tot compartimentul. Fumul mă izbi drept în față, prea brusc pentru ca să mai am timpul să-mi duc măcar o batistă la nas și cum de obicei respir greu, am simțit aproape că mă înăbuș. Fata, cu funda ei în formă de fluture zbătându-se în șuvoiul acela de fum negru, nu arăta însă că i-ar păsa câtuși de puțin de mine. Întinzându-și gâtul în afară, pe fereastră, se uita drept înainte, încotro alerga trenul. Iar ochii mei se opriseră țintă asupra siluetei sale, conturate în lumina electrică, acum de nedeslușit prin fum. Dacă totuși compartimentul nu s-ar fi luminat din nou, ba chiar destul de repede, și dacă n-ar fi intrat înăuntru mirosul acela plăcut și reavăn de pământ, fân și umezeală, gonind fumul înăbușitor de mai înainte, cu siguranță i-aș fi tras o mustruluială în lege fetei ca să închidă fereastra, căci în momentul acela tocmai mă oprisem din tușit.

În sfârșit, trenul ieșise agale din tunel și se apropia de o mică încrucișare de drumuri de la marginea unui oraș pitit între dealuri cu fânețe. În preajma barierei se afla o îngrămădire murdară de colibe acoperite cu paie și de căsuțe cu acoperișuri de țiglă. Steagul albicios al cantonierului flutură leneș în amurg. Şi îndată după ieșirea trenului din tunel, am auzit în apropierea gardului de la bariera aceea mohorâtă trei țânci cu obrajii rumeni, strânși unul într-altul.

Așa cum stăteau sub cerul înnourat, păreau toți trei tare mititei, de parcă cerul acela greu i-ar fi turtit. Hăinuțele de pe ei aveau aceeași culoare greu de definit cu a posomorâtului orășel în care locuiau. În clipa când zăriră trenul care se apropia, priviră în sus, ridicară mâinile și, deschizându-și gurile ca niște cioculețe de pasăre, își țipară, cât îi ținea puterea, urările fierbinți de drum bun.

În acest timp mi s-a părut că fata, care își aplecase pe jumătate corpul în afară pe fereastra trenului, se întindea și făcea semne cu mâinile ei degerate în stânga și-n dreapta. Şi atunci, ca din

cer, pe deasupra capetelor copiilor căzură una după alta cinci sau șase mandarine de culoarea caldă pe care o are lumina soarelui, făcând ca inima mea să tresară și să se oprească locului pentru câteva secunde.

Am privit ținându-mi respirația, căci în clipa aceea înțelesesem totul. Fata, care probabil că pleca undeva la lucru, aruncase mandarinele acelea, pe care le ținuse până atunci în poală, fraților ei mai mici, ca pe-o surpriză și în același timp ca pe-o răsplată că veniseră acolo, la încrucișarea drumurilor, să fluture din mâini și să-i ureze călătorie bună surorii lor mai mari, ce-o pornise de-acasă.

Bariera aceea de la marginea singuraticului orășel învăluită în lumina amurgului, cei trei copii ca niște păsărele, care strigau urări către sora lor, și mandarinele strălucitoare plouând peste capetele copiilor – toate acestea, ivite și dispărute într-o clipă la fereastra trenului, s-au întipărit cu o claritate aproape dureroasă în inima mea.

Apoi am simțit ceva misterios din esența vieții înseși ridicându-se în mine ca valurile. Foarte tulburat, m-am întors puțin și m-am uitat la fată, de parcă n-ar mai fi fost aceeași ființă. Se reașezase pe locul dintâi, adică în fața mea, îngropându-și obrajii crăpați în fularu-i de-un verde viu. Și-și strângea biletul de clasa a treia, ca pe-o comoară prețioasă, în mâinile-i reci cu care ținea și pachetul mare învelit în *furoshiki*.

Și-n clipa aceea mi-am uitat pentru prima dată cu totul oboseala și urâtul ucigător și neînțeleasa absurditate a propriei mele vieți, plicticoase și posomorâte.

Note

21. Geta – saboți cu talpă joasă de lemn.

22. Furoshiki – bucată de pânză pătrată frumos colorată folosită pentru a împacheta și transporta diferite lucruri precum merinde, cadouri etc.

23. Referire la problema păcii, la încetarea celui de-al Doilea Război Mondial în octombrie 1918.

Table of Contents

Despre autor
Despre traducători
Rashōmon
- Rashōmon
- Într-un lăstăriș
- Batista
- Firul de păianjen
- Kappa
- Mandarinele

Table of Contents

Despre autor 1
Despre traducători 3
Rashōmon 4
Rashōmon 5
Într-un lăstăriș 13
Batista 25
Firul de păianjen 37
Kappa 42
Mandarinele 100